

DREAM

Fremskrivning af
familiekarakteristika og
boligefterspørgslen i danske
kommuner - Læsø

Maj 2017

Indholdsfortegnelse

1	INDLEDNING	3
2	DEN DEMOGRAFISKE UDVIKLING	6
2.1	Befolkning.....	6
2.2	Fødte og døde	8
2.3	Indvandring og udvandring	10
2.4	Til- og fraflytning	11
2.5	Familiestruktur	17
3	BEFOLKNINGENS UDDANNELSESLEVELY	21
4	ARBEJDSMARKEDET	26
5	UDVIKLINGEN I BOLIGFTERSPØRGSLEN	35
5.1	Boligtype.....	36
5.2	Boligart	39
5.3	Boligstørrelse.....	41
5.4	Bystørrelse.....	42
6	MARGINALEKSPERIMENTER	44
6.1	Øget tilflytning fra storby-kommunerne	46
6.2	Færre ældre fraflytter parcelhuset.....	53
6.3	Øget tilflytning af familier med et højt uddannelsesniveau.....	55
6.4	Lavere ledighedsgrad	61
7	KONKLUSION	66
8	REFERENCER	69
9	APPENDIKS.....	70

1 Indledning

I det følgende præsenteres for Læsø Kommune forventningen frem mod år 2040 til udviklingen i befolkningens størrelse og alderssammensætning, familiestruktur, uddannelsesniveau samt tilhørsforhold til arbejdsmarkedet. Ændringer i disse forhold er af afgørende betydning for bolig efterspørgslen, hvorfor forventningen til udviklingen i det samlede boligbehov og dets underliggende karakteristika som type, størrelse og beliggenhed også betragtes. Relationen mellem de karakteristika, der kendetegner den i kommunen bosiddende befolkning og befolkningens boligpræferencer belyses desuden i fire forskellige marginaleksperimenter, i hvilke udvalgte adfærdsmønstre korrigeres. Eksperimenterne har primært til formål at illustrere, hvorledes ændrede adfærdsmønstre selv på kort eller mellemlangt sigt kan dæmpe eller øge de negative økonomiske konsekvenser, som den grundlæggende strukturelle udvikling alt andet lige giver anledning til. Fremskrivningen er såvel som marginaleksperimenterne udført ved anvendelse af DREAMS mikrosimulationsmodel SMILE 3.0.

Befolkningen i Læsø Kommune ventes i grundforløbet at falde fra at omfatte 1.800 personer i 2013 til at bestå af omkring 1.600 personer i 2040. Den negative befolkningsvækst er en forlængelse af den seneste historiske udvikling og skal tilskrives, at en positiv nettoindvandring og nettotilflytning ikke opvejer betydningen af et gennemsnitligt fødselsunderskud. Fremadrettet ventes restlevetiden fortsat at øges, hvilket sammen med befolkningens aldring giver anledning til, at personer ældre end 67 år på sigt skønnes at udgøre en større andel af den i Læsø Kommune bosiddende befolkning.

Den demografiske udvikling ventes fremadrettet at give anledning til finansieringsmæssige udfordringer, som dog i nogen grad modvirkes af en ændring i befolkningens uddannelsesniveau og arbejdsmarkedstilknytning. Som i resten af landet ventes uddannelsesniveaulet således at forbedres i fremskrivningen, hvilket primært skyldes, at de yngre generationer, som erstatter de ældre generationer, generelt er bedre uddannede. Således øges andelen af befolkningen med en videregående uddannelse på bekostning af færre med en grundskole eller erhvervsfaglig uddannelse som højst fuldførte. På sigt vil uddannelsesniveaulet i Læsø Kommune komme tættere på landsgennemsnittet, men andelen med en erhvervsfaglig uddannelse er dog vedvarende væsentligt højere end det nationale niveau, ligesom andelen med en lang videregående uddannelse også på sigt er lavere end i landet som helhed.

Det stigende uddannelsesniveau bidrager til, at erhvervsdeltagelsen og beskæftigelsestilbøjeligheden for personer under 30 år opretholdes. For personer i alderen 30-59 år ses et svagt fald i erhvervsdeltagelsen gennem fremskrivningen. At den samlede beskæftigelses- og erhvervsfrekvens for de 16-67-årige øges gennem fremskrivningen skal således primært henføres til en øget erhvervsdeltagelse for de 60-67-årige, der er motiveret af Tilbagetrækningsreformen.

Familiestrukturen ventes at ændre sig i retning mod, at en voksende andel af befolkningen vil udgøres af enlige som følge af ændrede levemønstre og flere ældre. Den demografiske udvikling og de ændrede familiemønstre øger antallet af familier og dermed omfanget af bolig efterspørgslen over tid. Der ventes en forskydning i efterspørgselsmønstret i retning mod flere private udlejningsboliger, typisk etageboliger, på bekostning af færre ejerboliger, primært stue- og parcelhuse. Samtidig vil en større andel af efterspørgslen end tidligere rette sig mod mellemstørrelses boliger med et areal over 80 m² og under 120 m².

Mikrosimulationsmodellen SMILE 3.0 er beskrevet i Hansen og Markeprand (2015), mens datagrundlaget og det metodiske fundament yderligere er belyst i Hansen, Stephensen og Kristensen (2013). Disse rapporter uddyber centrale antagelser såsom anvendt estimationsperiode og arten af de forklarende variable, der er inddraget i estimationerne. Kendskab til det metodiske grundlag er dog ikke en forudsætning for udbytte af de nedenfor præsenterede resultater.

Det anbefales dog, at man rådfører sig med retningslinjerne for fortolkning af modellens resultater i kapitel 2 i Hansen og Markeprand (2015). Heri forklares bl.a. hvorfor resultatet af Danmarks Statistiks regionale befolkningsfremskrivningsmodel ikke kan forventes at kunne genfindes i en fremskrivning udført med SMILE. Endvidere understreges det, at der i SMILE er tale om en videreførelse af strukturel adfærd, hvorfor den senest kendte historiske udvikling ikke vil afspejle sig i de nærmeste fremskrivningsår. Centralt skal det fremhæves, at den forventede udvikling i boligstrukturen alene afspejler befolkningens efterspørgsel efter bestemte boligkarakteristika i fravær af udbudsbegrænsninger. Fremskrivningerne indebærer således ikke en vurdering af udbuddet af boliger, hvilket bl.a. ville fordrer kendskab til kommunens strategi vedrørende nyopførelser, udstykning og omlægning af eksisterende erhvervsgrunde til andre formål. En vurdering af, hvorledes den eksisterende boligmasse afvikles gradvist i takt med stigende boligalder, er heller ikke inddraget. Eksistensen af et egentligt boligmarked kræver, at der indarbejdes en prisdynamik, der etablerer et realistisk forhold mellem udbud og efterspørgsel, hvilket ligger udenfor den nuværende modelramme.

Befolkningens uddannelsesadfærd i SMILE var tidligere opdelt på landsdele, men er nu ændret, så den er nuanceret på kommuneniveau. Således tillades nu variation inden for en landsdel i tilbøjeligheden til at påbegynde en uddannelse. Befolkningens uddannelsesniveau påvirker befolkningens arbejdsmarkedstilknnytning, hvorfor nuanceringen af uddannelsesadfærden skønnes at bidrage til en mere retvisende vurdering af befolkningens deltagelsespotentiale i de enkelte kommuner. Modellen har yderligere undergået et eftersyn. Her er mindre uregelmæssigheder i bl.a. den fremtidige boligstruktur søgt korrigeret. Derfor vil fremskrivningsresultater i nogen grad afvige fra indholdet i Hansen og Markeprand (2015). Modellens overordnede rammer er herudover uændrede. Således tager fremskrivningen fortsat udgangspunkt i familie- og boligstrukturen i år 2013, mens estimerede adfærdsmønstre er baseret på årene forud herfor.

Der er foretaget et metodemæssigt valg i forhold til etablering af en fremskrivning for Samsø Kommune derved, at SMILE modellen er blevet kørt fire uafhængige gange og derefter er de i denne rapport præsenterede tal blevet fundet som gennemsnittet over resultaterne for de enkelte kørsler. Dette skyldes, at kombinationen af størrelsen på Samsø Kommunes befolkning samt at simulationsaspektet af SMILE vil betyde, at en enkelt kørsel ikke nødvendigvis er repræsentativ for den forventede udvikling som gennemsnit af et stort antal kørsler ville tilnærme sig. Ideelt set bør man gentage et eksperiment et stort antal gange og lade resultatet være et gennemsnit af udfaldet af de enkelte eksperimenter. Afviklingstiden i SMILE tillader generelt ikke denne tilgang, men er i nogen udstrækning benyttet for Samsø Kommune samt et par andre mindre kommuner, for at reducere usikkerheden i modellen, som forskellen i de forskellige kørsler er et udtryk for.

I kapitel 2 redegøres for den demografiske udvikling i Læsø Kommune, hvilket indebærer en beskrivelse af den historiske og fremskrevne udvikling i befolkningen, antallet af fødte og døde, ind- og udvandring, til- og fraflytning samt i familiestrukturen. I kapitel 3 beskrives forventningerne til den fremtidige udvikling i befolkningens uddannelsesniveau, mens forventningen til den fremtidige

udvikling i befolkningens tilknytning til arbejdsmarkedet beskrives i kapitel 4. I kapitel 5 beskrives forventningerne til efterspørgslen efter boliger fordelt på udvalgte karakteristika, mens kapitel 6 er tilegnet en beskrivelse af resultaterne af fire marginaleksperimenter, i hvilke den grundlæggende adfærd korrigeres. En konklusion følger i kapitel 7.

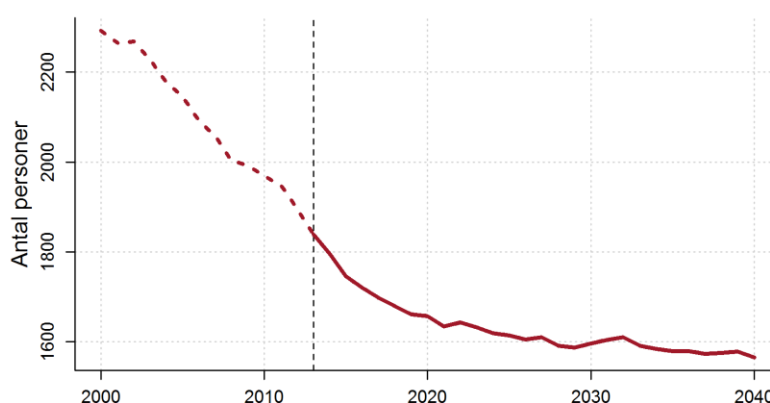
2 Den demografiske udvikling

Befolkningens udvikling og sammensætning på alder og oprindelse fastlægges på nationalt plan på baggrund af ind- og udvandring samt antallet af fødte og døde. De samme hændelser påvirker udviklingen i befolkningen på kommunalt niveau, men herudover indregnes effekten af flytninger på tværs af kommunegrænser. Flytninger inden for de enkelte kommuner indregnes også i fremskrivningen, fordi de er med til at ændre boligefterspørgslens struktur – eksempelvis om efterspørgslen på lejeboliger stiger til fordel for ejerboliger. I dette kapitel redegøres der først for den samlede befolkningsudvikling og efterfølgende for udviklingen i de underliggende komponenter, der bestemmer den, dvs. antallet af fødte og døde, ind- og udvandrede samt til- og fraflyttede. Udviklingen i Læsø Kommune sammenholdes i de tilfælde, hvor det vurderes relevant med udviklingen i henholdsvis Landsdel Nordjylland og hele landet.

2.1 Befolkning

Fra år 2000 til 2013 er befolkningsudviklingen i Læsø Kommune overordnet kendetegnet ved en negativ tilvækst i samtlige år med varierende styrke. Således er kommunens indbyggerantal gennem denne periode faldet fra et niveau på ca. 2.300 personer i år 2000 til ca. 1.800 i år 2013, jf. Figur 2.1. Fra 2013 til 2040 ventes de seneste års negative udvikling at fortsætte dog med aftagende styrke. Befolkningstallet ventes på sigt nedskrevet til ca. 1.600 personer svarende til et fald på godt 15 pct., hvor den samlede nedgang i den historiske periode var på omkring 20 pct. Til sammenligning er den samlede befolkning i Landsdel Nordjylland i perioderne 2000 til 2013 og 2013 til 2040 øget med henholdsvis 0,5 pct. og aftaget med 1 pct. Bortses fra udviklingen i Aalborg Kommune, ventes befolkningstallet i landsdelen at falde med ca. 10,2 pct. gennem fremskrivningsperioden. På landsplan er befolkningstallet gennem den historiske periode øget med 5,2 pct., mens der fra 2013 til 2040 ventes en positiv vækst på 9,4 pct. Den forventede befolkningstilvækst i Læsø Kommune placerer sig således relativt tæt på den forventede udvikling i landsdelen.

Figur 2.1. Udvikling i befolkningen, Læsø Kommune

Anm.: Den lodrette linje angiver det sidste historiske år, her 2013.

Kilde: Individbaseret udtræk fra Danmarks Statistik og fremskrivning på SMILE 3.0.

Den historiske befolkningsvækst i Læsø Kommune er forklaret ved en positiv nettoindvandring, der i omfang ikke i tilstrækkelig grad dominerer en vedvarende nettoaflytning og fødselsunderskud. I gennemsnit er kommunen således karakteriseret ved en samlet nettoafgang på ca. 35 personer årligt opgjort over perioden 2000-2012. Det indbyrdes forhold mellem antallet af fødte og døde giver anledning til et gennemsnitligt årligt fødselsunderskud på ca. 20 personer frem mod år 2013, der således også er en medvirkende forklaring til den negative befolkningstilvækst, jf. afsnit 2.2, 2.3 og 2.4. I fremskrivningen ventes der i gennemsnit et fødselsunderskud, en positiv nettoindvandring og en positiv nettotilflytning, som samlet giver anledning til, at de seneste års negative befolkningsvækst ventes at fortsætte gennem fremskrivningsperioden som dog aftager fra omkring år 2030.

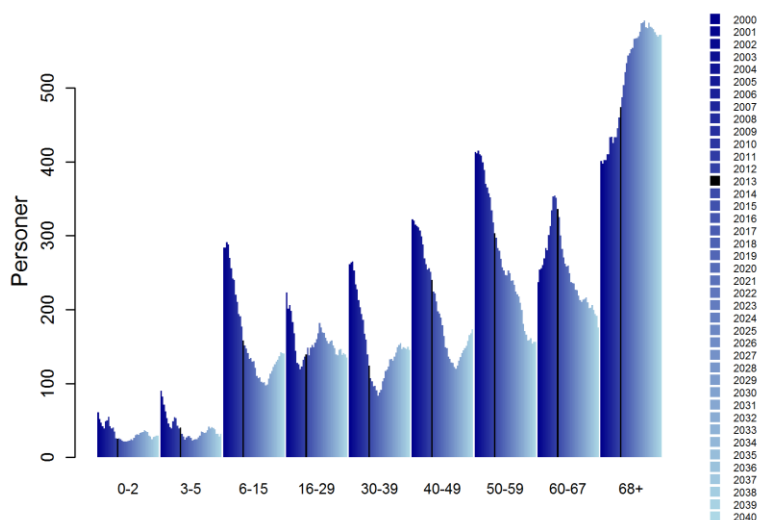
Opgjort på alder skyldes den historiske befolkningsreduktion primært, et fald i antallet af personer i 30-40 års alderen, samt børn under 15 år, mens antallet af ældre over 60 år har modvirket nedgangen dog uden at opveje faldet i de yngre aldersgrupper, jf. Figur 2.2. Specielt er antallet af personer i alderen 60-67 år steget markant siden år 2000. I fremskrivningsårene ventes antallet af personer over 80 år at vokse betragteligt, mens der på sigt bliver væsentligt færre i aldersgruppen 40-67 år og i mindre grad personer af 68-80-årige. Endvidere ses også en mindre stigning i befolkningen 30-39 år og børn under 3 år. Udviklingen i de ældste aldersklasser er foranlediget af et generelt fald i dødeligheden kombineret med, at flere personer gradvist indtræder i aldersgruppen over 67 år. Typisk ses den historiske udvikling i en aldersklasse at blive gengivet i fremskrivningen i en aldersklasse af højere orden. Eksempelvis ses det historiske fald i antallet af personer i aldersgruppen 30-39 år tydeligt gengivet i den fremtidige forventning til antallet af personer i alderen 40-49 år. Disse demografiske effekter er mest udprægede såfremt aldersklassen kun i mindre grad er påvirket af bevægelser på tværs af kommunegrænser, hvilket som det senere skal blive klart, netop er tilfældet for de 40-49-årige.

Figur 2.3a viser den relative andel af befolkningen fordelt på tre aldersgrupper: børn (0-15 år), personer i den erhvervsaktive alder (16-67 år) og personer, som primært er tilbagetrukket fra arbejdsmarkedet (68+ år)¹. I Læsø Kommune forventes andelen af personer i den erhvervsaktive alder at falde fremadrettet fra et niveau på ca. 63 pct. i 2013 til ca. 56 pct. i 2020 og yderligere til omkring 50 pct. i 2040. Samtidig ventes andelen af ældre over 67 år at vokse fra omkring 24 pct. i 2013 til ca. 32 pct. i 2020 og 36 pct. i 2040. Andelen af børn falder på kort sigt fra omkring 12 pct. i 2013 til godt 10 pct. i 2020 og stiger herefter en anelse frem mod 2040 til 13 pct. Kombinationen af færre personer i den erhvervsaktive alder og flere personer, der er i en alder, hvor størstedelen har trukket sig tilbage fra arbejdsmarkedet, kan bidrage til at øge kommunens finansieringsudfordringer på sigt. Figur 2.3b afslører således at det i særdeleshed er andelen af befolkningen, der er ældre end 80 år, og som typisk har et højere træk på udgifter til sundhed og ældrepleje end den yngre del af ældrebefolkningen, der ventes at stige markant. I modsætning til mange andre kommuner ventes antallet personer i alderen 67-79 år at falde frem mod 2040.

---

¹ Velfærdsaftalen fra 2006 og Tilbagetrækningsreformen fra 2011 løfter gradvist folkepensionsalderen til 67 år frem mod 2022. Herefter levetidsindekseres pensionsalderen, så den følger levetiden for en 60-årig. Pensionsalderen forventes således, at være 68 år i 2030, 69 år i 2035 og 70 år i 2040, jf. DREAM (2014).

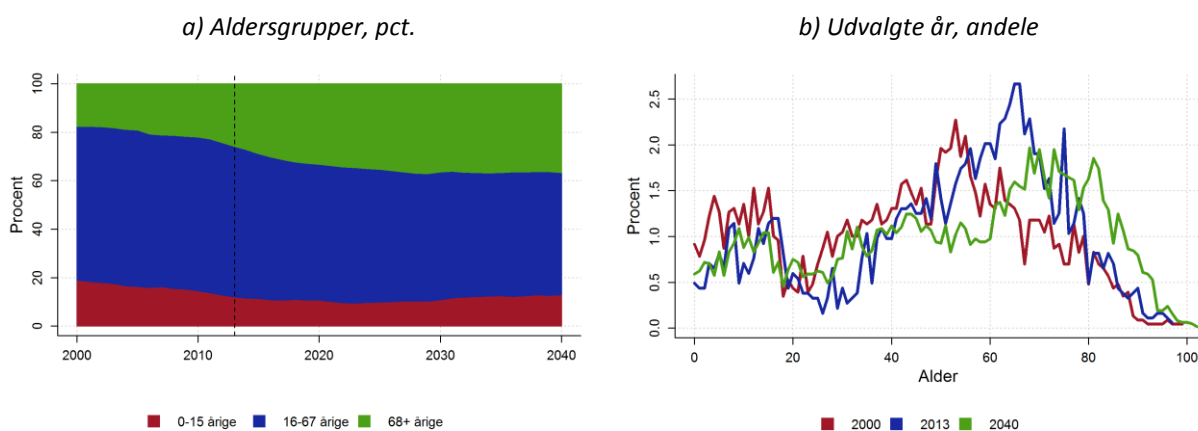
Figur 2.2. Befolkningen i Læsø Kommune fordelt på aldersintervaller, 2000-2040

Anm.: Den sorte markering angiver det sidste historiske år, her 2013.

Kilde: Individbaseret udtræk fra Danmarks Statistik og fremskrivning på SMILE 3.0.

Figur 2.3. Befolkningens aldersfordeling i Læsø Kommune

Anm.: Den lodrette linje angiver det sidste historiske år, her 2013.

Kilde: Individbaseret udtræk fra Danmarks Statistik og fremskrivning på SMILE 3.0.

2.2 Fødte og døde

Udviklingen i fertiliteten og antallet af kvinder i den fertile alder (14-48 år)² har i de seneste historiske år tilsammen givet anledning til et faldende antal fødte på nationalt plan. Antallet af kvinder i den fertile alder var faldende fra 2000 til 2006, men har sidenhen været stigende frem mod 2013 til et

² Se evt. Hansen & Markeprand (2015), s. 81, figur 4.1b.

marginalt højere niveau sammenholdt med år 2000³. Derfor skyldes faldet i antallet af fødte primært, at fertiliteten de seneste år været aftagende på nationalt plan.

I Læsø Kommune har fertiliteten historisk fluktueret omkring et niveau på godt 2 levendefødte børn pr. kvinde og ventes dog med betydelig usikkerhed at ligge omkring dette niveau fremadrettet. Efter en stigning i fertiliteten siden 2006, til omkring 2,5 ventes fertiliteten at gradvist falde til omkring 2 og dermed nærme sig landsgennemsnittet. Samtidig ventes antallet af kvinder i den fertile alder bosiddende i Læsø Kommune at falde svagt gennem fremskrivningen, hvilket stopper den faldende tendens der historisk har været gældende for fertiliteten. Således er antallet af kvinder i den fødedygtige alder næsten halveret fra små 400 personer i 2000 til lidt over 200 personer i 2012. I perioden siden år 2006 har udviklingen i antallet af fødedygtige kvinder i Læsø Kommune dermed bevæget sig i modsat retning relativt til den nationale tendens. Efter et historisk fald ventes antallet af fødte at være nogenlunde konstant, jf. Figur 2.4.

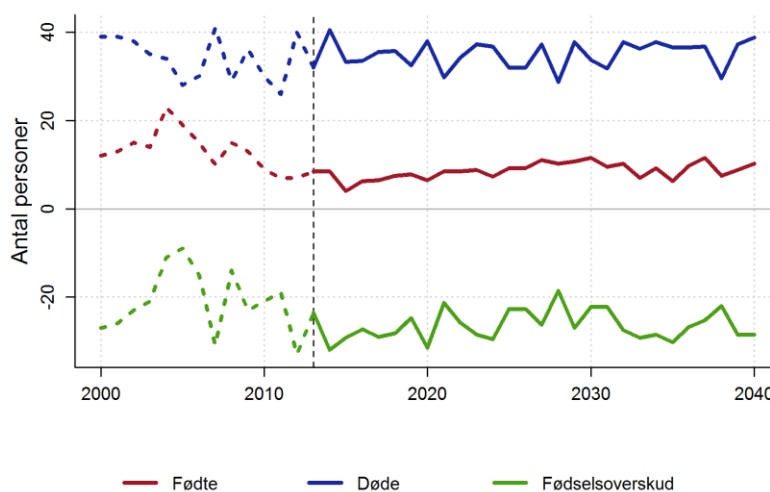
Antallet af fødte i Læsø Kommune har historisk ligget under niveauet for antallet af døde, hvilket har resulteret i et gennemsnitligt fødselsunderskud på omkring 20 personer årligt. Den aldrende befolkning, med et heraf følgende voksende antal døde til følge, vil sammen med det forventede konstante antal af fødte betyde, at fødselsunderskuddet ventes bevaret i fremskrivningen, jf. Figur 2.4. Det skal dog tilføjes at givet det meget få antal fødsler om året i kommunen er der relativ stor usikkerhed om de fremadrettede antal fødsler. Således er antallet af fødsler en faktor der er ekstra stor usikkerhed omkring, hvilket skyldes at SMILE tager højde for paritet i husholdningerne, dvs. det forhold at sandsynligheden for at få et ekstra barn afhænger af antallet af børn der i forvejen bor i husholdningen. Som det tidligere er nævnt er dette problem forsøgt reduceret ved at basere fremskrivningen på et gennemsnit af flere kørsler af modellen.

I de historiske år fra 2000 til 2012 ligger antallet af fødte i gennemsnit omkring 60 pct. under antallet af døde hvert år. Til sammenligning er antallet af fødte henholdsvis det samme og 15 pct. højere end antallet af døde, når Landsdel Nordjylland og hele Danmark betragtes. I fremskrivningsårene fra 2013 til 2039 ventes antallet af fødte i Læsø Kommune i gennemsnit at være 75 pct. lavere end antallet af døde, mens dette tal til sammenligning er 4 pct. i Landsdel Nordjylland. På landsplan ventes antallet af fødte i fremskrivningen fortsat at være 15 pct. højere end antallet af døde, som tilfældet var i den historiske periode.

---

³ Opgjort primo året.

Figur 2.4. Antal fødte, døde og fødselsoverskud, personer

Anm.: Den lodrette linje angiver det sidste historiske år, her 2012. Antallet af fødte og døde på kommuneniveau i 2013 er fremskrevne niveauer, men data for året indgår i estimationen af henholdsvis nationale fertilitetsrater og dødssandsynligheder på kommuneniveau.

Kilde: Individbaseret udtræk fra Danmarks Statistik og fremskrivning på SMILE 3.0.

2.3 Indvandring og udvandring

Figur 2.5 viser udviklingen i ind- og udvandringen i Læsø Kommune. Historisk er udviklingen i indvandringen præget af store udsving, hvilket tydeliggør vanskeligheden i at skønne over den fremadrettet. Bruttoindvandringen forventes i gennemsnit at være på under ti personer om året fremadrettet, jf. Figur 2.5. Den samlede bruttoindvandring i SMILE på tværs af kommuner gengiver grundet tilpasning det nationale niveau fra Befolkningsfremskrivning 2014⁴. Indvandringens fordeling på kommuner fremadrettet afspejler den historiske fordeling fra 2010-2012. Således indregnes der i fremskrivningen ikke forskydninger i fordelingen som følge af eksempelvis ændrede visiteringskvoter for flygtninge. Eftersom det overordnede indvandningsniveau er forankret i Befolkningsfremskrivning 2014, er de seneste års høje indvandring af personer med flygtninge- og familiesammenføringsbaggrund heller ikke taget i betragtning.

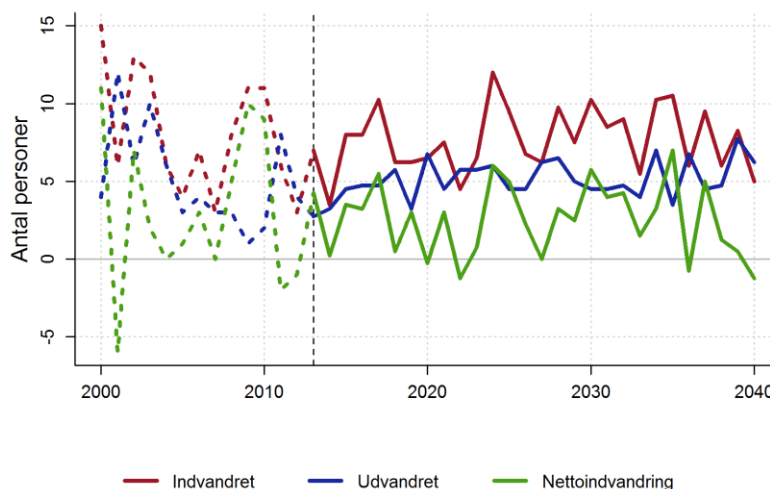
Udvandringen har historisk været lavere end indvandringen, hvilket har givet anledning til en positiv nettoindvandring. Denne tendens forventes at fortsætte, idet såvel ind- som udvandringen ventes at variere omkring de seneste års historiske niveauer. Som følge heraf skønnes nettoindvandringen at

⁴ Danmark Statistik og DREAM udarbejder hvert år en samordnet national befolkningsfremskrivning for Danmark. Se yderligere information på Danmarks Statistiks hjemmeside:

<http://www.dst.dk/da/Statistik/dokumentation/statistikdokumentation/befolkningsfremskrivning-for-danmark>. Danmarks Statistik udgiver desuden en regional fremskrivning i hvilken det nationale resultat er fordelt på landsdele og kommuner. Fremskrivninger udarbejdet ved anvendelse af SMILE gengiver i udgangspunktet kun det nationale resultat fra Danmarks Statistiks og DREAMs 2014- fremskrivning og ikke den underliggende fordeling på kommuner. Dette skal tilskrives en lang række forskelle, der både kan henføres til metodiske og datamæssige forhold. En sammenfatning af de mest centrale forskelle er forsøgt givet i Hansen & Markeprand (2015) kapitel 2.

fluktuere omkring et par personer hvert år frem mod år 2040, hvilket er på niveau med det observerede historiske set.

Figur 2.5. Udvandring, bruttoindvandring og nettoindvandring

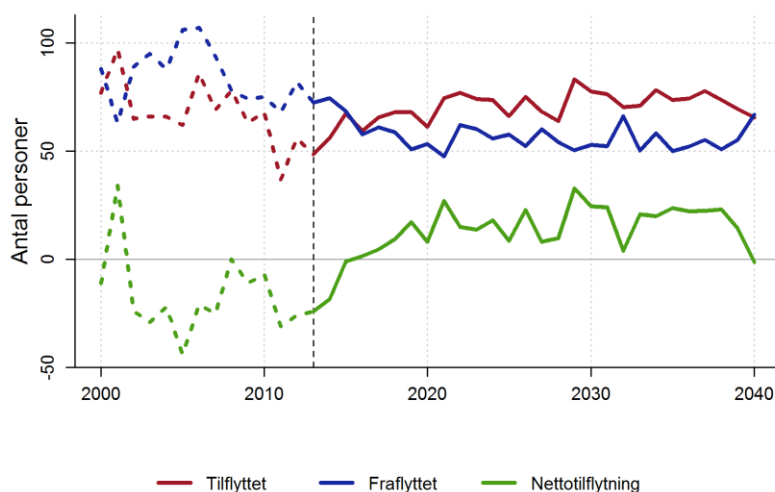

Anm.: Den lodrette linje angiver det sidste historiske år, her 2012. Antallet af indvandrede og udvandrede på kommuneniveau i 2013 er fremskrevne niveauer, men data for året indgår i estimationen af henholdsvis indvandringens sammensætning på køn og oprindelse og af udvandrings sandsynligheden.

Kilde: Individbaseret udtræk fra Danmarks Statistik og fremskrivning på SMILE 3.0.

2.4 Til- og fraflytning

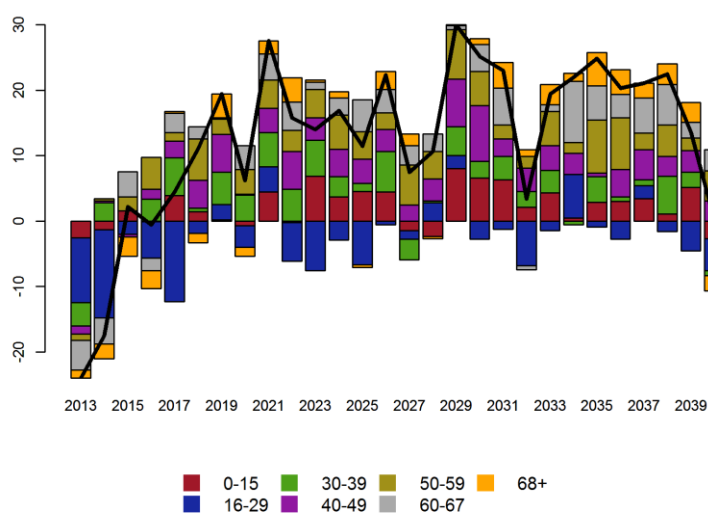
Op gennem 00'erne har tilflytningen til Læsø Kommune i gennemsnit været lavere end fraflytningen. I fremskrivningsårene forventes den årlige tilflytning og fraflytning at variere omkring et niveau på henholdsvis godt 70 og godt 55 personer således, at nettotilflytningen i gennemsnit er positiv gennem fremskrivningsårene, jf. Figur 2.6. I gennemsnit opgøres nettotilflytningen til ca. 15 personer årligt i fremskrivningsperioden, hvilket er et skifte i forhold til det historiske niveau, der i højere grad været præget af en tilsvarende fraflytning. Den positive tilflytning ventes at være forklaret af en faldende fraflytning og en stigende tilflytning. Den faldende fraflytning skyldes umiddelbart den faldende befolkning af især 16-29-årige der typisk fraflytter kommunen (se senere), hvilket reducerer potentialet for fraflytninger, mens den øgede tilflytning skyldes at de normale tilflytningskommuner, Aalborg, Aarhus og København, hvorfra godt en fjerdedel af den normale tilflytning hidrører fra, har en kraftig vækst i befolkningstallet. Dette ventes at give sig udslag i en øget tilflytning til Læsø Kommune.

Figur 2.6. Til- og fraflytning samt nettotilflytning

Anm.: Den lodrette linje angiver det sidste historiske år, her 2012.

Kilde: Individbaseret udtræk fra Danmarks Statistik og fremskrivning på SMILE 3.0.

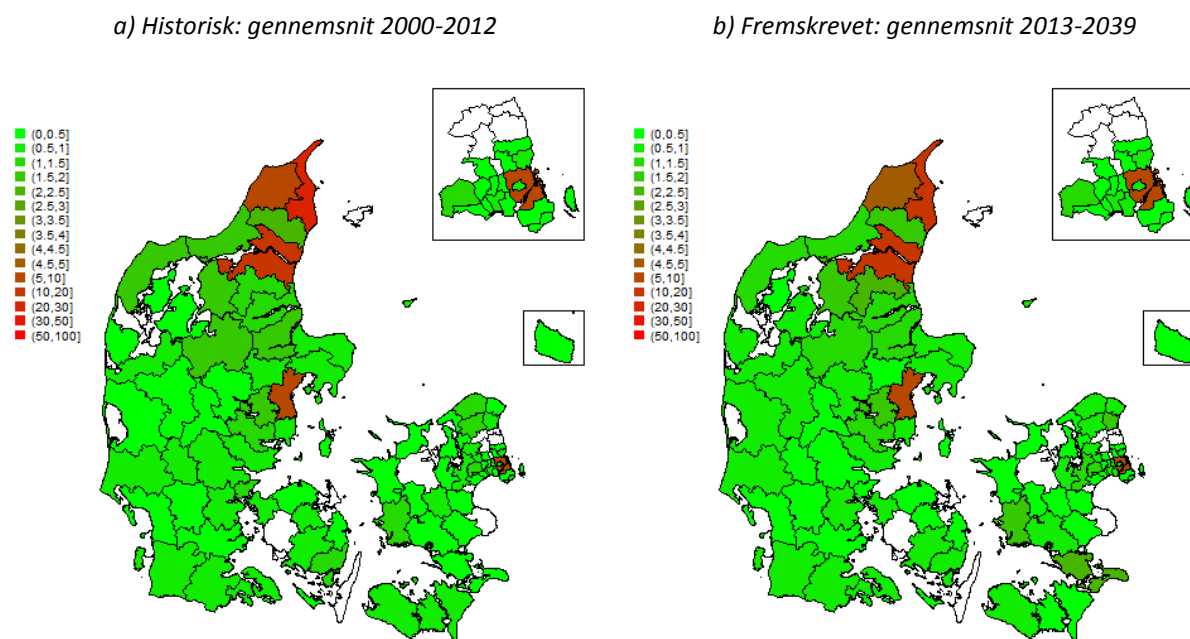
Figur 2.7 viser forventningen til antallet af nettotilflyttede opgjort på aldersgrupper. Heraf fremgår det, at der typisk ventes en større fraflytning end tilflytning af unge i alderen 16-29 år, mens det omvendte er tilfældet, når børn og personer i alderen 30-39 år betragtes. De relativt små nettobevægelser for ældre afspejler, at flyttetilbøjeligheden både indenfor og på tværs af kommunegrænser aftager med alderen⁵.

Figur 2.7. Nettotilflytning opdelt på udvalgte aldersgrupper i Læsø Kommune, antal personer

Anm.: Den sorte linje viser den samlede nettotilflytning.

Kilde: SMILE database og egne beregninger på SMILE 3.0.

⁵ Se evt. Hansen & Markeprand (2015), s. 58, figur 3.33.

Figur 2.8. Koncentration af tilflyttere fra andre kommuner til Læsø Kommune, pct.

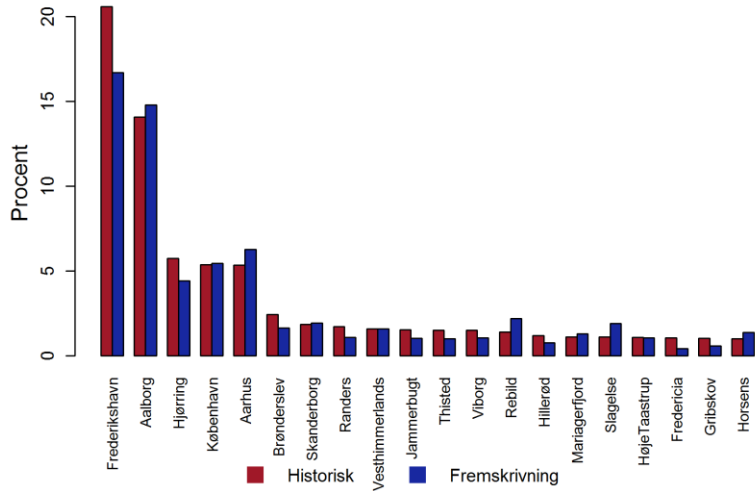
Kilde: Egne beregninger på individbaseret udtræk fra Danmarks Statistik og fremskrivning på SMILE 3.0.

Figur 2.8a og Figur 2.8b illustrerer, hvor tilflytterne til Læsø Kommune typisk kommer fra såvel historisk som fremskrevet. I begge figurer er Læsø Kommune markeret med hvidt. Jo mere rødlig farven er på en given kommune, des større er koncentrationen af tilflyttere til Læsø Kommune fra den pågældende kommune. Koncentrationen er opgjort som den gennemsnitlige årlige andel af personer, der tilflytter Læsø over henholdsvis den historiske periode og fremskrivningsperioden. Størstedelen af tilflytterne kommer fra storbykommunerne og kommuner med større byer.

I gennemsnit stammer den historiske tilflytning til Læsø Kommune i udpræget grad fra Frederikshavn Kommune (21 pct.), Aalborg Kommune (14 pct.), Hjørring Kommune (5,8 pct.), Københavns Kommune (5,4 pct.) og Aarhus Kommune (5,3 pct.), hvilke enten er direkte nabokommuner eller kommuner med større byer, jf. Figur 2.8 og Figur 2.9. I fremskrivningen forventes fortsat, at de 20 historisk dominerende kommuner, vil tegne sig for en betragtelig andel af den samlede tilflytning, selvom fordelingen forventes ændret en anelse. Det overordnede tilflytningsmønster bevares altså i fremskrivningen.

Figur 2.10a og Figur 2.10b illustrerer, hvor personer fra Læsø Kommune flytter hen henholdsvis historisk og fremskrevet. Både historisk og i fremskrivningen er det de nærliggende kommuner samt Københavns og Århus Kommune, som aftager størstedelen af fraflytterne fra Læsø Kommune.

Figur 2.9. Gennemsnitlig historisk og fremskrevet andel af samtlige flytninger til Læsø Kommune fordelt på de 20 historisk dominerende fraflytningskommuner

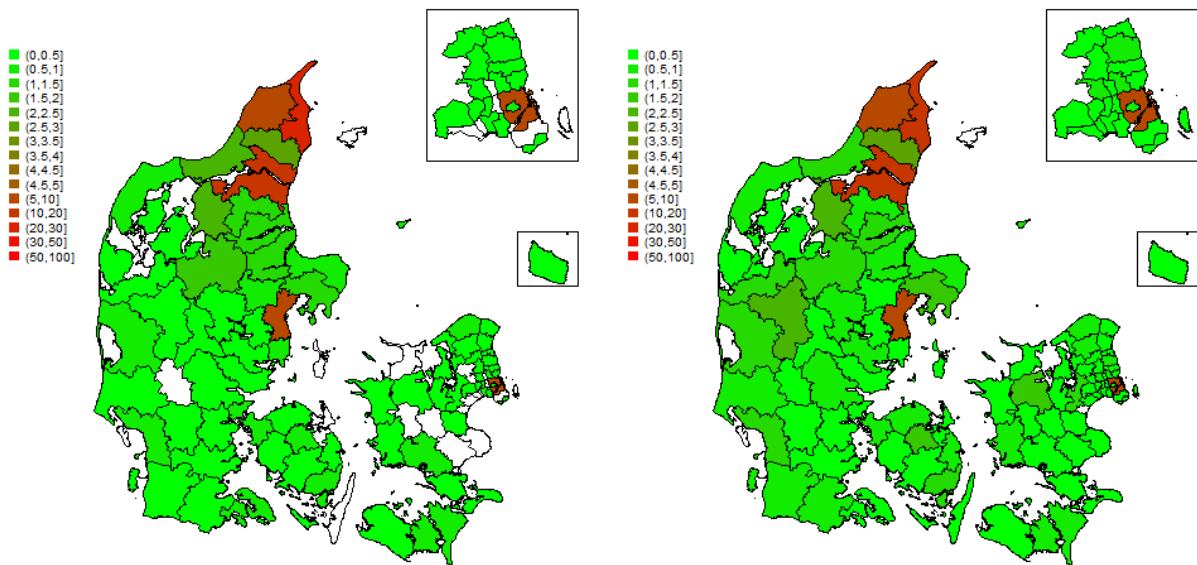

Kilde: Egne beregninger på individbaseret udtræk fra Danmarks Statistik og fremskrivning på SMILE 3.0.

Figur 2.10. Koncentration af fraflyttere fra Læsø Kommune fordelt på tilflytningskommuner

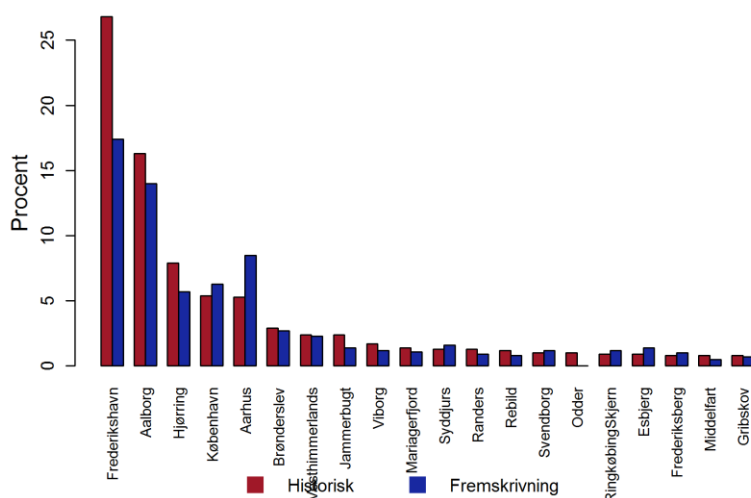
a) Historisk: gennemsnit 2000-2012

b) Fremskrevet: gennemsnit 2013-2039

Kilde: Egne beregninger på individbaseret udtræk fra Danmarks Statistik og fremskrivning på SMILE 3.0.

Figur 2.11. Gennemsnitlig historisk og fremskrevet andel af samtlige flytninger fra Læsø Kommune fordelt på de 20 historisk dominerende tilflytningskommuner

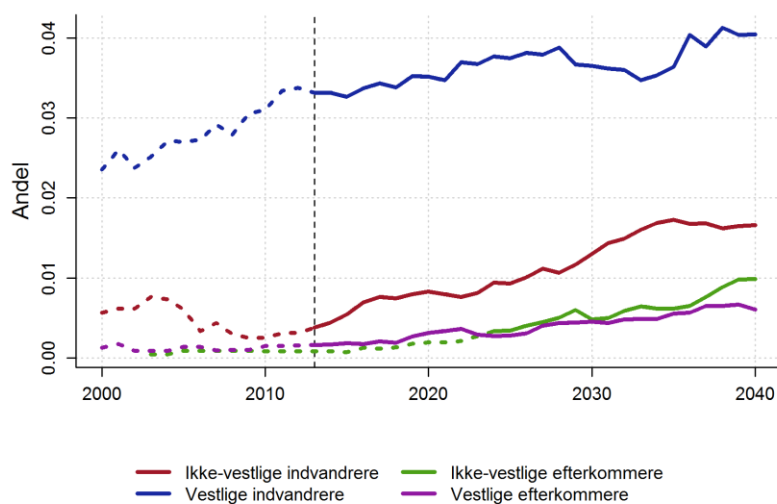
Kilde: Egne beregninger på individbaseret udtræk fra Danmarks Statistik og fremskrivning på SMILE 3.0.

De 20 kommuner, som i gennemsnit har aftaget den største andel af fraflytninger fra Læsø Kommune, er stort set de samme som de 20 kommuner, der leverer den største andel af tilflyttere til Læsø, jf. Figur 2.10 og Figur 2.11. Frederikshavn og Aalborg er de kommuner, som historisk aftager den største andel af fraflyttere fra Læsø Kommune. Som anført tidligere vil de samme kommuner også være ophav til den største andel af tilflyttere til Læsø Kommune.

Historisk er gennemsnitligt 26,6 pct. af fraflytningen rettet mod Frederikshavn Kommune, mens henholdsvis 16,3 pct. og 7,9 pct. af den årlige fraflytning fra Læsø retter sig mod Aalborg og Hjørring Kommune. Herefter København og Aarhus Kommune, der i gennemsnit aftager 5,4 pct. og 5,3 pct. af fraflytningen. Københavns og Aarhus Kommuner, der typisk er relativt store nettoaftager kommuner i forhold til mange kommuner, har trods en stor historisk brutto fraflytning i forhold til Læsø Kommune en lille nettofraflytning. Dette skyldes at Læsø har en relativ høj brutto tilflytning fra disse store uddannelsesbyer. Tendensen med stor brutto fraflytning til disse kommuner er konsistent med den negative nettotilflytning, der optræder i de aldersgrupper, hvor en flytning typisk er motiveret af studiestart i en af storbykommunerne. Som tilfældet var for tilflytningerne til Læsø, vil de fraflytningskommuner, der karakteriserer det historiske flyttemønster også gøre det fremadrettet.

Til- og fraflytningen vil sammen med ind- og udvandringen give anledning til en ændring i den etniske sammensætning i Læsø Kommune. Tabel 2.1 viser for udvalgte år udviklingen i befolkningssammensætningen i kommunen, Landsdel Nordjylland og hele landet, mens Figur 2.12 for kommunens vedkommende tydeliggør ændringen i indvandreres og efterkommeres andel af den samlede befolkning over tid. Andelene af både vestlige og ikke-vestlige indvandrere og efterkommere ventes at stige over tid, men er for kommunens vedkommende lavere end gennemsnittet for Landdel Nordjylland, og endda lavere end niveauet i hele landet.

Figur 2.12. Udvikling i vestlige og ikke-vestlige indvandrere og efterkommere, andel af den samlede befolkning i Læsø Kommune

Anm.: Den lodrette linje angiver det sidste historiske år, her 2013.

Kilde: Individbaseret udtræk fra Danmarks Statistik og fremskrivning på SMILE 3.0.

Tabel 2.1. Befolkningen fordelt på oprindelse, pct.

		2013	2020	2040
Dansk oprindelse	Læsø	96,1	95,1	92,7
	Nordjylland	93,6	91,7	88,2
	Hele landet	89,3	87,2	83,5
Ikke-vestlige indvandrere	Læsø	0,4	0,8	1,7
	Nordjylland	2,8	3,3	4,3
	Hele landet	4,8	5,4	6,3
Vestlige indvandrere	Læsø	3,3	3,5	4,0
	Nordjylland	2,5	3,4	4,5
	Hele landet	3,4	4,2	5,2
Ikke-vestlige efterkommere	Læsø	0,0	0,2	1,0
	Nordjylland	0,9	1,2	1,9
	Hele landet	2,2	2,6	3,6
Vestlige efterkommere	Læsø	0,2	0,3	0,6
	Nordjylland	0,2	0,4	1,1
	Hele landet	0,4	0,6	1,4

Kilde: Egne beregninger på SMILE 3.0.

2.5 Familiestruktur

På landsplan stiger antallet af enlige familier, mens antallet af par er stabilt omkring det nuværende niveau.⁶ Det stigende antal af enlige familier har flere forklaringer. Dels har unge et længere uddannelsesforløb end tidligere og venter med at danne par og stifte familie, og dels forklares tilværelsen som enlig ved i højere grad at være mulig i dag på grund af stigende velstand. For ældre over 67 år skyldes tilværelsen som enlig typisk dødsfald af den ene person i en parfamilie, hvilket betyder, at en større andel af ældre familier udgøres af enlige. Dette modvirkes dog i nogen grad af, at par fremadrettet forventes at leve længere tid sammen, da forskellen mellem mænd og kvinders forventede middellevetid⁷ i højere grad udlignes.

Den ændrede familiestruktur i Læsø Kommune afspejles i Figur 2.13, der viser enliges andel af det samlede antal familier fordelt på alder i henholdsvis år 2000, 2013 og 2040. I forhold til år 2000 er tendensen både i 2013 og 2040, at andelen af familier med enlige vil være højere indtil familien opnår en alder⁸ i starten af 60'erne til starten af 70'erne. Herefter er der relativt færre, der lever som enlige i 2013 og 2040 sammenholdt med situationen i år 2000, hvilket tilskrives den ovenfor omtalte udvikling i det indbyrdes forhold mellem mænds og kvinders forventede levealder. Mønsteret er således det samme, som gør sig gældende på landsplan⁹. Det kan bemærkes at der sker en kraftig stigning for især familier i aldersgrupperne under 50 år. Dette kan delvist forklares ved den store tilflytning af personer fra København og Aarhus, hvor antallet af enlige familier stiger kraftigt. Der er således en øget usikkerhed ved denne del af udviklingen imod flere enlige familier i Læsø Kommune.

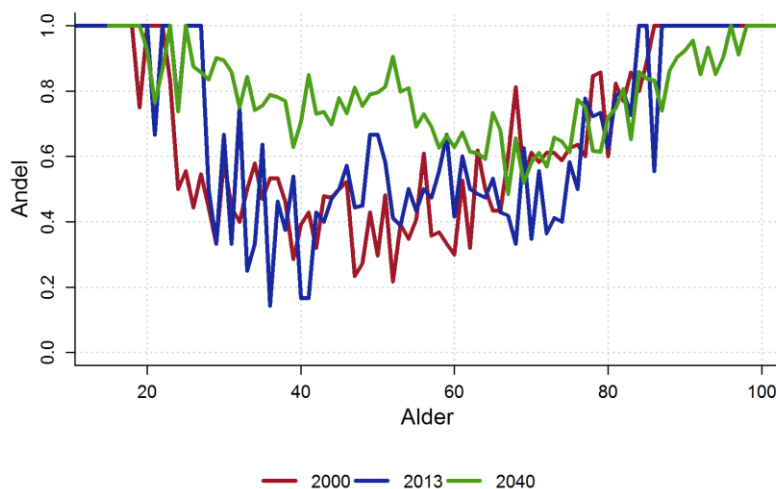
⁶ Kapitel 4.7 i Hansen og Markeprand (2015), s. 97-100 og kapitel 4.2 i Hansen, Stephensen og Kristensen (2013), s. 97-104 redegør uddybende for udviklingen i familiestrukturen på landsplan.

⁷ Kvinders middellevetid er højere end mændenes i Danmark, se evt. figur 4.7 i Hansen og Markeprand (2015)

⁸ Familiens alder er defineret ved gennemsnitsalderen af de voksne i husstanden.

⁹ Se Figur 4.20 i Hansen og Markeprand (2015)

Figur 2.13. Enliges andel af det samlede antal familier fordelt på alder i Læsø Kommune, udvalgte år

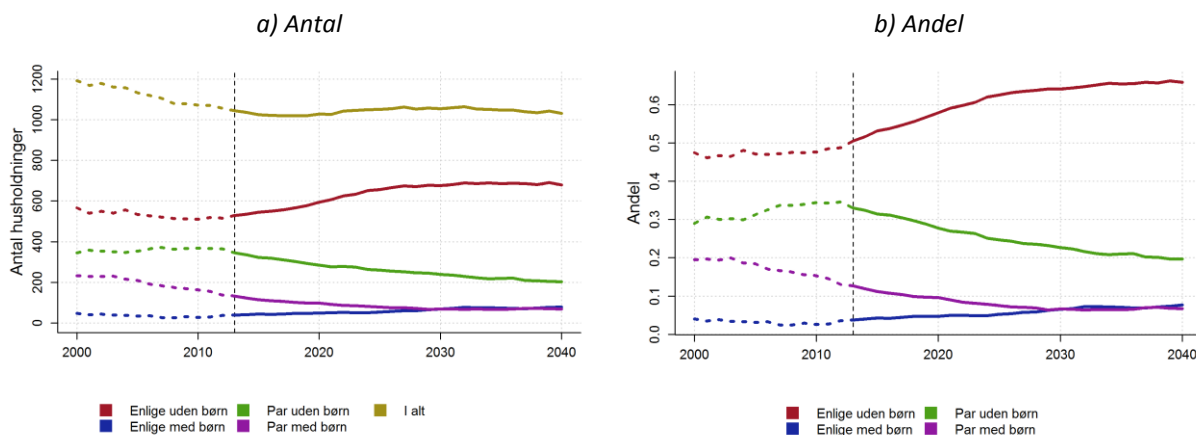

Anm.: Enlige omfatter både enlige med og uden børn. Alder for en parfamilie opgøres som gennemsnittet af alderen for de to voksne familiemedlemmer.

Kilde: Egne beregninger på individbaseret udtræk fra Danmarks Statistik og fremskrivning på SMILE 3.0.

Det samlede antal familier bosiddende i Læsø Kommune er ca. 1.050 i år 2013. På trods af den demografiske udvikling ventes ændringer i samlivsmønstret at give anledning til, at antallet af familier at forblive på et niveau på omkring 1.000 frem mod år 2040. Udviklingen er forklaret ved, at stigningen i antallet af enlige familier uden børn er mere end tilstrækkelig til at modsvare nedgangen i antal parfamilier, jf. Figur 2.14. Den interne forskydning i familiemønstret dominerer således den negative befolkningstilvækst. Det samlede antal parfamilier har været svagt faldende gennem den historiske periode, hvilket dækker over et fald i antallet af parfamilier med børn og en stigning i antallet af parfamilier uden børn. For enlige er der tale om en lidt større stigning over tid, der primært kan relateres til en stigning i antallet af enlige familier uden børn. I fremskrivningen ventes antallet af enlige familier uden børn fortsat at øges fra 580 til 680, men antallet af enlige med børn øges gennem fremskrivningen fra knap 40 til 70. Antallet af parfamilier uden børn falder fra et niveau omkring 350 til 200 familier. Antallet af parfamilier med børn nedskrives med omkring 50 gennem fremskrivningsperioden fra udgangsniveauet på ca. 130 familier.

Figur 2.14. Udviklingen i familiestrukturen 2000-2040, Læsø Kommune, antal og andele

Anm.: Den lodrette linje angiver det sidste historiske år, her 2013. Betegnelsen "uden børn" henviser til, at familien ikke har hjemmeboende børn.

Kilde: Individbaseret udtræk fra Danmarks Statistik og fremskrivning på SMILE 3.0.

I Tabel 2.2 fremgår udviklingen i familiestrukturen opgjort på andele for de fire familietyper *enlige uden børn*, *enlige med børn*, *par med børn* og *par uden børn* for henholdsvis Læsø Kommune, Landsdel Nordjylland og hele landet. I basisåret 2013 er andelen af enlige i Læsø Kommune 54,3 pct., hvilket er væsentligt lavere end andelen i Landsdel Nordjylland (50,4 pct.), men på niveau med hele landet (53,6 pct.), jf. Tabel 2.2. Frem mod 2040 stiger andelen af enlige dog mere i Læsø Kommune relativt til både landsdelen og hele landet. Således forventes andelen af enlige at være øget til 73,6 pct. i 2040, mens udviklingen i landsdelen og hele landet giver anledning til, at enlige her udgør omkring 56,3 pct. og 58,2 pct. på sigt. Læsø Kommune forventes dermed som i resten af landet at være karakteriseret ved, at enlige fremadrettet udgør den største andel af familierne. Det skal dog igen understreges usikkerheden ved fremskrivningen på grundlag af den relativt lille population Læsø Kommune består af.

Tabel 2.2. Udvikling i familiestruktur opgjort på andele, procent

		2013	2020	2040
Enlige uden børn	Læsø	50,6	57,9	65,9
	Nordjylland	45,0	47,6	51,1
	Hele landet	47,3	49,7	52,0
Enlige med børn	Læsø	3,7	4,7	7,7
	Nordjylland	5,4	5,2	5,3
	Hele landet	6,3	5,9	6,1
Par uden børn	Læsø	33,0	27,8	19,7
	Nordjylland	28,5	28,6	25,5
	Hele landet	25,6	25,4	23,1
Par med børn	Læsø	12,6	9,6	6,7
	Nordjylland	21,1	18,6	18,1
	Hele landet	20,9	19,1	18,8

Kilde: Egne beregninger på SMILE 3.0.

3 Befolkningens uddannelsesniveau

I SMILE opdeles befolkningen på højst fuldførte og igangværende uddannelse i henhold til UNI-C's kategorisering, der fremgår af Tabel 3.1.

Tabel 3.1. Oversigt over uddannelseskategorier

<i>Uddannelseskategori</i>	<i>Gruppering</i>
Ukendt	
Grundskole (til og med 9. klasse)	Grundskole
10. klasse	
Almengymnasial uddannelse	Gymnasial uddannelse
Erhvervsgymnasial uddannelse	
Erhvervsfaglig uddannelse	Erhvervsfaglig uddannelse
Kort videregående uddannelse	Kort videregående uddannelse (KVU)
Professionsbachelor	
Mellemlang videregående uddannelse	Mellemlang videregående uddannelse (MVU)
Universitetsbachelor	
Udelt kandidatuddannelse	
Delt kandidatuddannelse	
Ph.d.	Lang videregående uddannelse (LVU)
Masteruddannelse	

Anm.: I tabellen er uddannelseskategorierne opsat i stigende orden.

Kilde: Tabel 3.1 i Hansen og Markeprand (2015) samt Uni-C's uddannelsesgruppering på hovedgrupper.

For at kunne sammenfatte udviklingen i befolkningens uddannelsesniveau konstrueres et uddannelsesindeks. Til beregning af uddannelsesindekset fordeles befolkningen på uddannelsesgrupperingen i højre søjle i Tabel 3.1. Hver af disse uddannelser tildeles en vægt som angivet i Tabel 3.2. Uddannelsesindekset beregnes ved at summere over de relative andele af befolkningen fordelt på uddannelseskategorierne, hvor disse andele er ganget med vægtene i Tabel 3.2.

Tabel 3.2. Vægtning af uddannelse i uddannelsesindeks

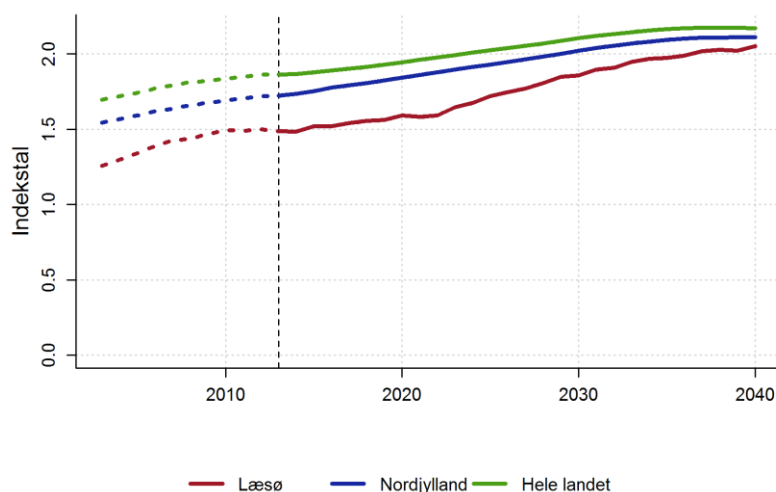
<i>Uddannelse</i>	Grundskole	Gymnasial	Erhv. faglig	KVU	MVU	LVU
<i>Vægt</i>	0	1	2	3	4	5

Anm.: Vægtene i denne tabel er en rettelse i forhold til tabel 5.1. i Hansen og Markeprand (2015). I beregningen af uddannelsesindekset i Hansen og Markeprand (2015) anvendes også heltal som vægte i uddannelsesindekset til trods for, at det er angivet i femtedele.

Kilde: Hansen og Markeprand (2015).

Figur 3.1 viser udviklingen i uddannelsesindekset i Læsø Kommune, landsdelen Nordjylland og hele landet for befolkningen i alderen 16-67 år. Det fremgår, at uddannelsesniveaet ventes at stige frem mod år 2040, idet en større andel af befolkningen opnår en videregående uddannelse. Uddannelsesniveaet sammenfattet ved indekset ligger såvel historisk som fremadrettet både under niveauet i landsdelen og under det nationale niveau. På sigt skønnes det, at forskellen mellem uddannelsesniveaet i kommunen og de øvrige geografiske områder stort set bevares.

Figur 3.1. Udvikling i uddannelsesindeks i Læsø Kommune, Nordjylland og hele landet 2003-2040, 16-67 årige

Anm.: Den lodrette linje angiver det sidste historiske år, her 2013.

Kilde: Egne beregninger på SMILE 3.0.

Forskellen mellem uddannelsesniveaet i Læsø Kommune sammenholdt med landsdelen Nordjylland skal i stor udstrækning tilskrives forskellen i andelen af personer med en videregående uddannelse. Specielt udpræget er forskellen i den andel af befolkningen, der har en lang videregående uddannelse, jf. Tabel 3.3. Hvad angår forskellen i uddannelsesniveaet mellem Læsø Kommune og hele landet, vil andelen af befolkningen med en videregående uddannelse være lavere for alle uddannelsesniveauer. Generelt er andelen med en videregående uddannelse dog stigende over tid uagtet geografi, hvilket også skyldes udsivningen af højtuddannede fra de store uddannelsesbyer.

På såvel kort som langt sig er Læsø Kommune kendetegnet ved, at en større andel af befolkningen højst har en grundskoleuddannelse eller en erhvervsfaglig uddannelse sammenholdt med, hvad der går sig gældende i landsdelen og i landet som helhed. Andelen med en gymnasial uddannelse er omvendt lidt lavere i kommunen. Andelen af grundskole- og erhvervsuddannede falder gennem fremskrivningen, mens andelen med en gymnasial uddannelse som højst fuldførte omvendt forventes at øges. Den kvalitative forskel til landsdelen og landet som helhed bevares dog.

Tabel 3.3. Befolkningen opdelt på højst fuldførte uddannelse, 16-67 år, procent

		2013	2020	2040
Grundskole	Læsø	41,9	34,7	26,9
	Nordjylland	33,7	30,9	28
	Hele landet	31,5	30,4	28,9
Gymnasial	Læsø	3,7	6,8	8,3
	Nordjylland	7,8	9	9,2
	Hele landet	9,2	10,3	9,9
Erhvervsfaglig	Læsø	37,8	39,8	32,2
	Nordjylland	35,2	33,5	27,5
	Hele landet	31,5	28,8	22,8
KVU	Læsø	2,5	2,9	4,8
	Nordjylland	4,6	4,9	5,1
	Hele landet	4,8	4,9	4,8
MVU	Læsø	11,2	11,8	18,2
	Nordjylland	13,7	15	18,3
	Hele landet	15,3	16,1	18,7
LVU	Læsø	2,9	4,0	9,5
	Nordjylland	5	6,7	11,9
	Hele landet	7,7	9,6	14,9

Kilde: Egne beregninger på SMILE 3.0.

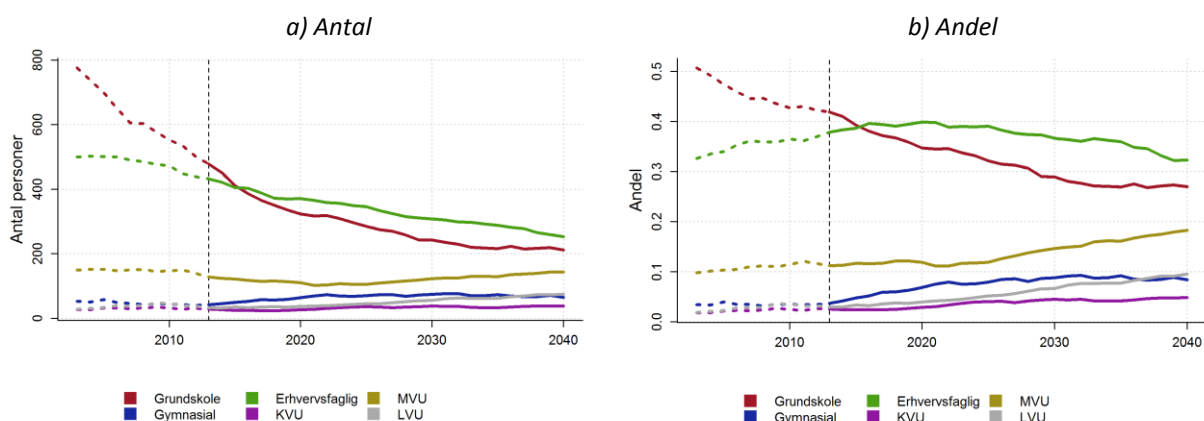
Figur 3.2 viser forventningen til udviklingen i henholdsvis antallet og andelen af personer i alderen 16-67 år fordelt på højst fuldførte uddannelse i Læsø Kommune. Det forventes, at antallet og andelen af personer med en videregående uddannelse vil øges fremadrettet, mens personer, der højst har fuldført en grundskoleuddannelse eller en erhvervsfaglig uddannelse ventes at falde både opgjort som andel og i antal. Ændringen i befolkningens uddannelsesbaggrund skyldes, at de yngre generationer, som generelt har længere uddannelser, erstatter ældre generationer, der typisk har en uddannelsesbaggrund af kortere varighed. Endvidere har tilbøjeligheden til at starte på en videregående uddannelse været stigende på landsplan, hvilket smitter af på ikke-uddannelses områder gennem interkommunale flytninger.

I fremskrivningen ventes en positiv nettotilflytning af personer med en ungdomsuddannelse eller en videregående uddannelse, mens der overvejende forventes en nettofraflytning af personer med en grundskoleuddannelse, jf. Figur 3.3. Tendensen er således konsistent med opgørelsen af nettotilflytningen fordelt på alder i Figur 2.7 og tilsiger, at fraflytning af unge med en grundskole uddannelse er knyttet til påbegyndelse af en videregående uddannelse og i den forbindelse typisk flytning til en anden kommune¹⁰. Der er endvidere en udpræget tendens til, at befolkningen næsten 20 år efter færdiggørelsen af grundskolen, vil være bosiddende i samme landsdel eller kommune,

¹⁰ I SMILE kendes beliggenheden af uddannelsesstedet ikke, idet modellen alene redegør for arten af befolkningens uddannelsesaktivitet fordelt på bopælskommune. Således kan modellen i sin nuværende form eksempelvis ikke redegøre for omfanget af uddannelsespendling. Tilsvarende kan omfanget af beskæftigelsesrelateret pendling ikke belyses, da arbejdsstedets beliggenhed ligeledes er ukendt.

hvor grundskolen afsluttedes¹¹. Selvom der i starten af livsforløbet sker en fraflytning, vil der altså være en tendens til, at de pågældende efter kortere eller længere tids ophold i andre kommuner flytter tilbage til ophavskommunen. Tendensen afhænger af oprindelseskommune, tilflytningskommune og ikke mindst tid siden fraflytning fra oprindelseskommunen. Mønstret er konsistent med en positiv nettotilflytning af personer med et højere uddannelsesniveau. I øvrigt gælder på landsplan, at mobiliteten på tværs af kommunegrænser er stigende i uddannelsesniveaet og i graden af tilknytning til arbejdsmarkedet¹². Dette tilsiger dog ikke i sig selv, at nettotilflytningen af højt uddannede er positiv. Der ses nærmere på, hvilken effekt det har at øge tilflytningen samtidig med, at tilflytningens uddannelsessammensætning ændres i afsnit 6.3.

Figur 3.2. Antal personer opdelt på højest fuldførte uddannelse i Læsø Kommune, 16-67 år

Anm.: Grundskole indeholder både ukendte, grundskole og tiende klasse; Gymnasial er almen og erhvervgymnasial; kortere videregående uddannelser (KVVU) er med varighed på mellem 2 og 3 år; mellemlang videregående uddannelser (MVU) indeholder professions- og universitetsbachelor. Lang videregående uddannelse (LVU) indeholder universitetskandidater, ph.d.-uddannelser og Master-uddannelser. Den lodrette linje angiver det sidste historiske år, her 2013.

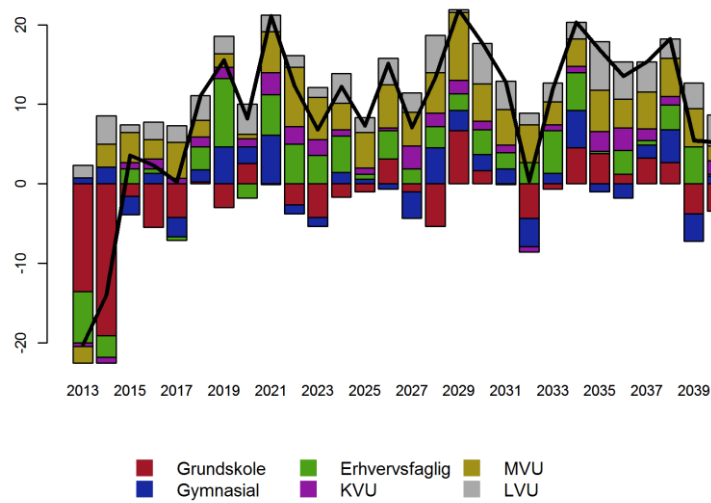
Kilde: Arbejdsmarkedsdatabasen og egne beregninger på SMILE 3.0.

¹¹ Momentum (2014).

¹² Se evt. Hansen og Markeprand (2015) s. 58, figur 3.34.

Figur 3.3. Forventet nettotilflytning opdelt på højest fuldførte uddannelse i Læsø Kommune, antal personer, 16-67 år

Anm.: Nettotilflytningen er antallet af personer der flytter bopæl til kommunen fratrukket antallet af personer der flytter bopæl fra kommunen.

Kilde: SMILE database og egne beregninger på SMILE 3.0.

4 Arbejdsmarkedet

I dette afsnit præsenteres den historiske og fremskrevne udvikling i befolkningens arbejdsmarkedstilknytning. Udviklingen kan dels opgøres i *niveauet* for arbejdsmarkedstilknytningen og dels i den *relative andel* af en given population i forskellige arbejdsmarkedskategorier. Niveauet er centralt i forhold til skatteprovenu og offentlige udgifter mv., mens de relative andele korrigerer for udviklingen i de demografiske komponenter. De relative andele udtrykker således bedre de adfærdsmæssige aspekter af befolkningens arbejdsmarkedstilknytning og beskriver dermed potentialet for politiske tiltag, der har til formål at rette op på en uhensigtsmæssig udvikling.

I Læsø Kommune har antallet af personer i arbejdsstyrken været aftagende siden 2000, jf. Figur 4.1a. Faldet finder sin forklaring i ikke blot den stagnerende demografiske udvikling for befolkningen i den erhvervsaktive alder (ikke illustreret), men også i en faldende ungedeltagelse på arbejdsmarkedet, jf. Figur 4.3, hvilket delvist finder sin forklaring i ændringen af det økonomiske klima i 2008. Arbejdsstyrken ventes også at være faldende i perioden frem til 2030, hvorefter den ventes at forblive stabil i resten af fremskrivningen. Således forventes arbejdsstyrken i aldersgruppen 16-67 år at falde fra et niveau på ca. 720 personer i 2013, til 610 i 2020 og 560 i 2040. Beskæftigelsen i aldersgruppen 16-67 år har ligeledes været faldende siden 2000 og med tiltagende kraft siden krisen i 2008 og er herudover karakteriseret af et midlertidigt opsving i årene umiddelbart forud herfor. Antallet af beskæftigede ventes at falde yderligere i fremskrivningsårene fra cirka 610 i 2013 til omkring 500 personer i 2040. Faldet i beskæftigelsen efter 2008 og stigningen umiddelbart forud er væsentlig mere udtalte end ændringen i arbejdsstyrken, hvilket skal tilskrives, at beskæftigelsen er betydeligt mere konjunkturfølsom.

Den historiske udvikling i arbejdsstyrken og beskæftigelsen afspejler som nævnt i vidt omfang den demografiske udvikling, hvilket også vil være tilfældet fremadrettet. Befolkningen i alderen 16-67 år ventes at falde med omtrent 30 pct. mod år 2040 relativt til niveauet i år 2013. Nedgangen i befolkningen er dermed mere udtalt end nedgangen i arbejdsstyrken, men ikke i beskæftigelsen. Dette udmønter sig i, at erhvervsfrekvensen¹³ for de 16-67-årige er stigende gennem stort set hele fremskrivningen og i lidt større udstrækning end tilfældet er det for beskæftigelsen, jf. Figur 4.1b. Et stigende uddannelsesniveau bidrager således sammen med den gradvist voksende pensionsalder og forkortelse af efterlønsperioden til at øge befolkningens erhvervstilknytning over tid. Beskæftigelsesfrekvensen¹⁴ skygger den kvalitative udvikling i erhvervsfrekvensen og ender på et niveau, der er markant over niveauet i basisåret, men dog ikke afviger meget fra før-kriseniveauet.

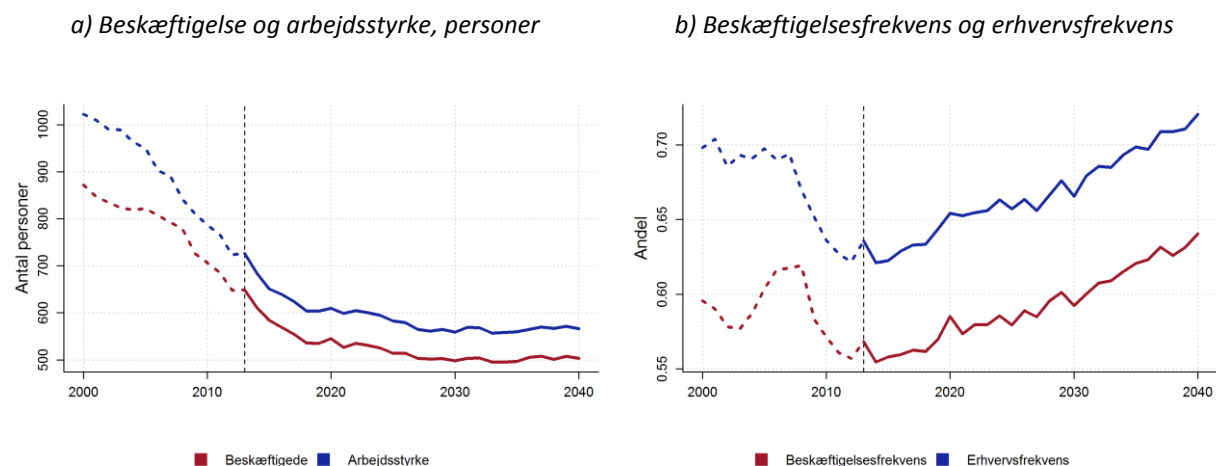
I Tabel 4.1 ses beskæftigelses- og erhvervsfrekvensen samt ledigheden i Læsø Kommune, Landsdel Nordjylland og hele landet for årene 2013, 2020 og 2040. Heraf fremgår det, at Læsø Kommune i udgangspunktet har en lavere beskæftigelsesfrekvens, en højere erhvervsfrekvens og en højere ledighed end såvel landsdelen som udviklingen på landsplan. Erhvervsfrekvensen ventes på sigt, at øges markant i forhold til såvel den nationale udvikling som udviklingen i landsdelen, mens beskæftigelsen samtidig normaliseres. For beskæftigelsesfrekvensen gælder således, at denne på sigt er markant højere end i udgangsåret hvilket tilskrives både en stigning i beskæftigelsen for de yngre

¹³ Erhvervsfrekvensen beregnes som antallet i beskæftigelse samt ledige på henholdsvis dagpenge eller kontanthjælp delt med hele befolkningen i aldersgruppen 16-67 år. I SMILE kan en person kun tilhøre en kategori på et givet tidspunkt. Derfor skal der tages forbehold for, at studerende, som har job ved siden af studierne, ikke indregnes i arbejdsstyrken.

¹⁴ Beskæftigelsesfrekvensen beregnes her som antallet i beskæftigelse delt med hele befolkningen i aldersgruppen 16-67 år.

og ældre aldersgrupper (se senere). I landsdelen og på landsplan øges beskæftigelsesfrekvensen også over tid, blot ikke med samme kraft som i Læsø Kommune. Det bemærkes, at ledigheden initialt er højere i Læsø Kommune, men ventes kun at være lidt højere end i de øvrige geografiske områder fremadrettet.

Figur 4.1. Beskæftigelse og arbejdsstyrke, 16-67 år

Anm.: Beskæftigede indeholder selvstændige, lønmodtagere og personer på syge- eller barseldagpenge, der er fraværende fra beskæftigelse primo året. Arbejdsstyrken består af beskæftigede og ledige. Som følge af Tilbagetrækningsreformen hæves folkepensionsalderen gradvist til 67 år i 2022 og levetidsindekseres efterfølgende fra 2030. DREAM (2014) skønner den forventede folkepensionsalder til 68 år i 2030, 69 år i 2035 og 70 år i 2040. Endvidere sker en gradvis reduktion af længden af efterlønsperioden til tre år. Det bemærkes, at figuren ikke tager højde for den fulde effekt på beskæftigelsen og arbejdsstyrken af øget tilbagetrækningsalder, da den maksimale aldersgrænse er fastholdt på 67 år. Den lodrette linje angiver det sidste historiske år, her 2013.

Kilde: Arbejdsmarkedsdatabasen og egne beregninger på SMILE 3.0.

Tabel 4.1. Beskæftigelsesfrekvens, erhvervsfrekvens og ledighed, 16-67 år, procent

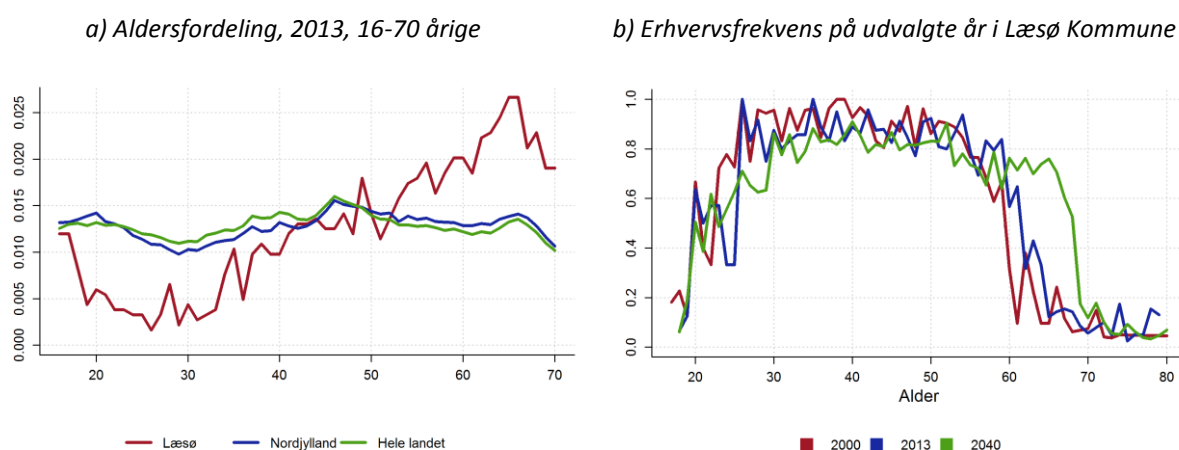
		2013	2020	2040
Beskæftigelsesfrekvens	Læsø	56,8	58,5	64,1
	Nordjylland	57,4	58,2	60,1
	Hele landet	57,9	58,0	59,6
Erhvervsfrekvens	Læsø	63,6	65,4	72,0
	Nordjylland	62,0	64,6	67,3
	Hele landet	62,6	64,5	66,8
Ledighed	Læsø	10,6	10,5	11,1
	Nordjylland	7,5	9,9	10,5
	Hele landet	7,4	10,0	10,8

Anm.: Ledigheden er beregnet som andelen af ledige ud af den samlede arbejdsstyrke. Erhvervsfrekvensen og beskæftigelsesfrekvensen er defineret i fodnote 13 og 14.

Kilde: Egne beregninger på SMILE 3.0.

Befolkningens alderssammensætning i Læsø Kommune vil bidrage svagt til at trække den gennemsnitlige erhvervsfrekvens op, idet der i kommunen er en mindre andel under 30 år, hvor erhvervsfrekvensen er relativt lav, i forhold til såvel landsdelen som hele landet, jf. Figur 4.2a. Da andelen af 60-67-årige, der på kort sigt har en lavere erhvervsdeltagelse end den yngste aldersklasse, er lidt højere end i resten af landet, jf. Figur 4.2 og Figur 4.3, opnås dog også en modsatrettet negativ effekt, der dæmper og stort set udligner den positive effekt fra den lavere andel af unge¹⁵. Desuden viser Figur 4.2b, at erhvervsfrekvensen for ældre i alderen 65-68 år forventes at være betydeligt højere i 2040 som følge af arbejdsmarkedsreformer, som beskrives nærmere nedenfor.

Figur 4.2. Befolkningens aldersfordeling og aldersopdelt erhvervsfrekvens

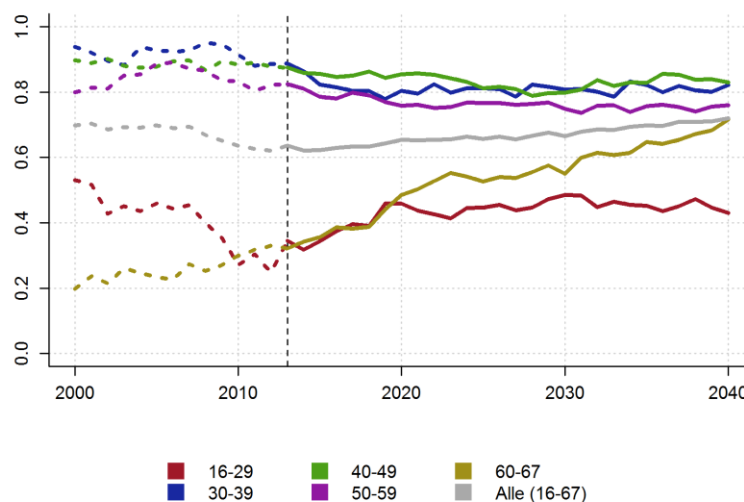

Kilde: SMILE database og egne beregninger på SMILE 3.0.

Med Velfærdsaftalen og Tilbagetrækningsreformen hæves pensionsalderen og efterlønsalderen. Pensionsalderen hæves gradvist til 67 år i 2022, mens efterlønsalderen gradvist hæves til 64 år i 2023. Herefter levetidsindekseres både efterløns- og pensionsalderen, således at den forøges i takt med at middellevetiden stiger. Dette forventes at have en væsentlig betydning for de 60-67-åriges arbejdsmarkedstilknytning, jf. Figur 4.2b. Arbejdsmarkedstilknytningen for denne aldersgruppe har historisk fulgt en opadgående tendens fra år 2000, jf. Figur 4.3. Den accelererer dog fremover. Udviklingen gør sig gældende på såvel kommunalt som nationalt niveau. Således stiger andelen af 60-67-årige i arbejdsstyrken fra omkring 32 pct. i 2013 til godt 50 pct. i 2020 og når frem mod 2040 op på et niveau på over 70 pct. Den første acceleration skyldes, at efterlønsalderen steg allerede i 2014. Udviklingen fremover styrkes på den ene side på grund af den fortsatte stigning i tilbagetrækningsalderen og forkortelse af efterlønsperioden og på den anden side fordi, at antallet af medlemmer af efterlønsordningen falder for fremtidige generationers vedkommende. Baseret på 2013-tal er ca. 55 pct. af de 59-årige på landsplan tilmeldt efterlønsordningen, mens denne andel er nærmere 30 pct. for de 50-årige. Overordnet er aldersstrukturen i erhvervsdeltagelsen relativt ensartet på tværs af geografi, jf. Tabel 9.2 i appendiks.

¹⁵ Vurderingen er baseret på beregning af den gennemsnitlige erhvervsfrekvens for 16-67-årige i udgangsåret under forudsætning af, at befolkningens sammensætning på alder er som i henholdsvis Læsø Kommune og som i landet som helhed. De to aldersstrukturer kombineres i begge tilfælde med de aldersfordelte erhvervsfrekvenser for Læsø Kommune. Forskellen er på ca. 0,2 pct. point og udgør dermed en udmåling af det demografiske bidrag til forskellen i erhvervsdeltagelsen mellem de geografiske områder.

Figur 4.3. Aldersopdelte erhvervsfrekvens, Læsø Kommune

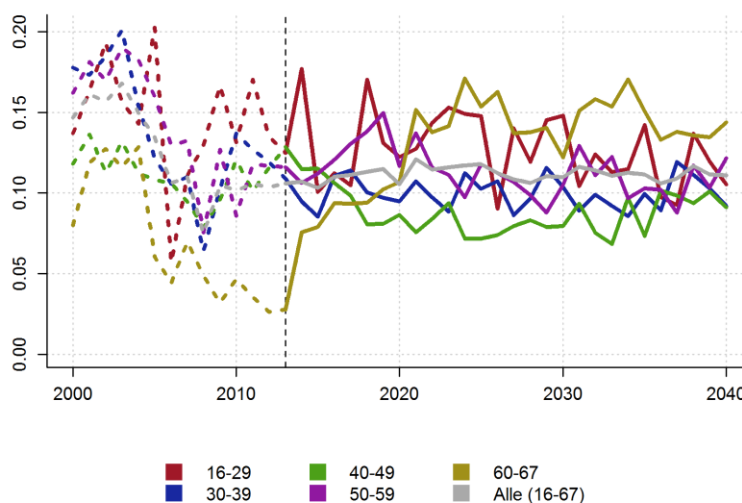
Anm.: Den lodrette linje angiver det sidste historiske år, her 2013.

Kilde: Arbejdsmarkedsdatabasen og egne beregninger på SMILE 3.0.

Den samlede ledighed i Læsø ventes at falde marginalt fra 10,6 pct. i 2013 til 10,5 pct. i 2020, hvorefter den stiger til et niveau på 11,1 pct. i år 2040, jf. Figur 4.4 og Tabel 4.1. I landsdel Nordjylland ventes ledigheden at stige fra 7,5 pct. i 2013 til 9,9 pct. i 2020 og 10,5 pct. i 2040. Det samme gør sig gældende for hele landet, hvor ledigheden ventes at stige fra 7,4 pct. i 2013 til 10,0 pct. i 2020 og 10,8 pct. i 2040.

Generelt ventes ledigheden for personer under 60 år at forblive relativt uændret fremadrettet relativt til udgangsniveauet. Ledigheden for personer i alderen 60-67 år bosiddende i Læsø Kommune ventes at stige markant fra omkring 3 pct. i 2013 til 15 pct. i 2040, hvilket også trækker det generelle ledighedsniveau op, jf. Figur 4.4. Udviklingen skyldes som førnævnt forringede muligheder for at gå på efterløn og folkepension som følge af arbejdsmarkedsreformer og færre medlemmer af efterlønsordningen i de nyere generationer. Historisk er det særligt personer, som har været ledige, der har benyttet sig af efterlønsordningen til at trække sig tilbage fra arbejdsmarkedet. De forringede muligheder for at trække sig tilbage fra arbejdsmarkedet resulterer derfor ikke alene i en højere beskæftigelse, men også i en højere ledighed, fordi de personer, som vil trække sig fra arbejdsmarkedet tidligere, også typisk har en lavere arbejdsmarkedstilknytning. Derfor finder man også samme mønster i Landsdel Nordjylland og hele landet, jf. Tabel 4.1. Også fordelt på alder er ledighedsmønstret forholdsvis ensartet mellem Læsø Kommune, Landsdel Nordjylland og landet som helhed, jf. Tabel 9.3.

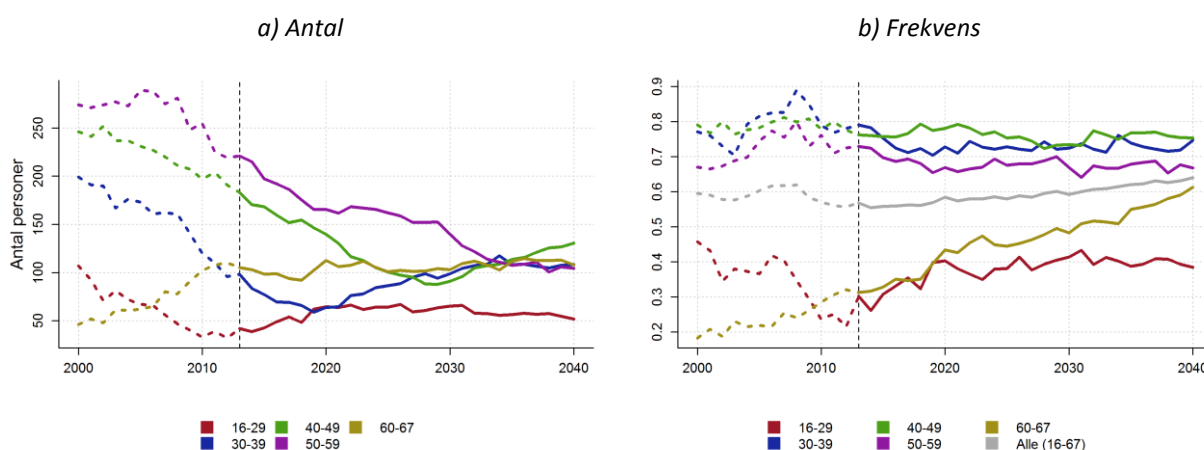
Figur 4.4. Ledighedsandel opdelt på aldersgrupper, Læsø Kommune

Anm.: Ledigheden er defineret som i Tabel 4.1. Den lodrette linje angiver det sidste historiske år, her 2013.

Kilde: Arbejdsmarkedsdatabasen og egne beregninger på SMILE 3.0.

Figur 4.5. Aldersfordelt beskæftigelse i Læsø Kommune, personer og frekvenser

Anm.: Den lodrette linje angiver det sidste historiske år, her 2013. Frekvenserne udtrykker beskæftigelsens andel af hele befolkningen i aldersgruppen.

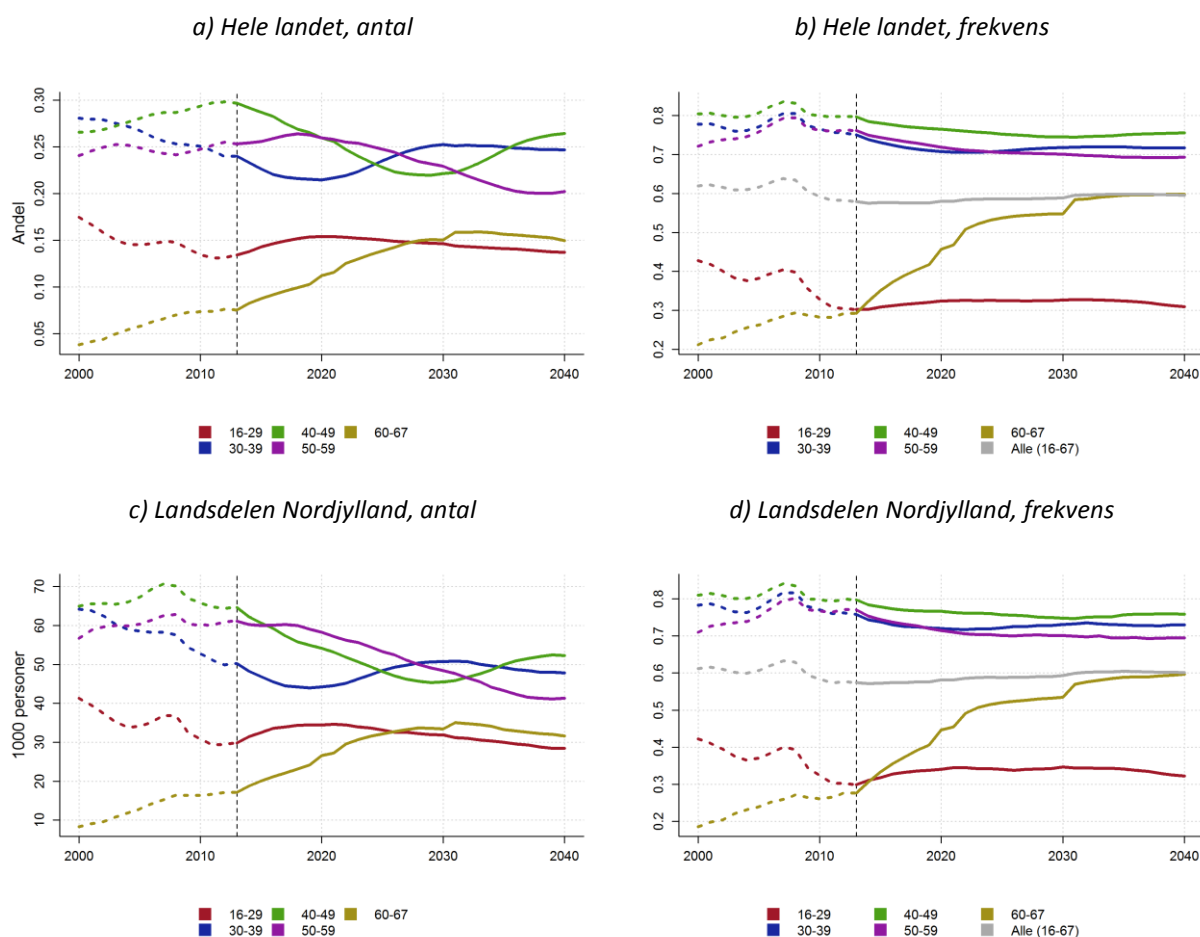
Kilde: Arbejdsmarkedsdatabasen og egne beregninger på SMILE 3.0.

Figur 4.5a viser beskæftigelsen fordelt på aldersgrupper i Læsø Kommune, hvor beskæftigelsen varierer over tid i de forskellige alderskategorier. Det fremgår af Figur 4.5b, at beskæftigelsesfrekvensen med undtagelse af den yngste og ældste alderskategori er en smule aftagende i alle aldersgrupper. Det vidner om, at udviklingen i antallet af beskæftigede fordelt på alder i Figur 4.5a hovedsageligt er et udtryk for demografiske ændringer, men at adfærsændringer også spiller en rolle. De 60-67 årige skiller sig dog ud, idet både antallet og andelen af personer i beskæftigelse stiger markant for denne gruppe gennem fremskrivningen. Det skyldes som tidligere nævnt, at erhvervsdeltagelsen i denne aldersgruppe ventes at øges som følge af

arbejdsmarkedsreformer og færre medlemmer af efterlønsordningen i de senere generationer. Dog dæmpes udviklingen af, at befolkningens aldring tilsiger, at der fremadrettet forventes lidt færre 60-67-årige, jf. Figur 2.2. Trods det stigende beskæftigelsesomfang for aldersgruppen 60-67 år ventes den samlede andel af befolkningen i beskæftigelse for alle aldre (16-67 år) at være relativt stabil gennem fremskrivningen, jf. Figur 4.5b.

Sammenholdes udviklingen i beskæftigelsen med hele landet og landsdelen Nordjylland, så fremgår det, at udviklingen i beskæftigelsen i Læsø Kommune både historisk og fremadrettet følger mønsteret for beskæftigelsen såvel i landsdelen som på landsplan, jf. Figur 4.6. For udvalgte år er den aldersfordelte beskæftigelse opgjort i såvel antal personer som i frekvenser sammenholdt mellem de tre geografiske områder i Tabel 9.1 i appendiks.

Figur 4.6. Aldersfordelt beskæftigelse i hele landet og Landsdel Nordjylland, 1.000 personer og frekvenser

Anm.: Den lodrette linje angiver det sidste historiske år, her 2013. Frekvenserne udtrykker beskæftigelsens andel af hele befolkningen i aldersgruppen.

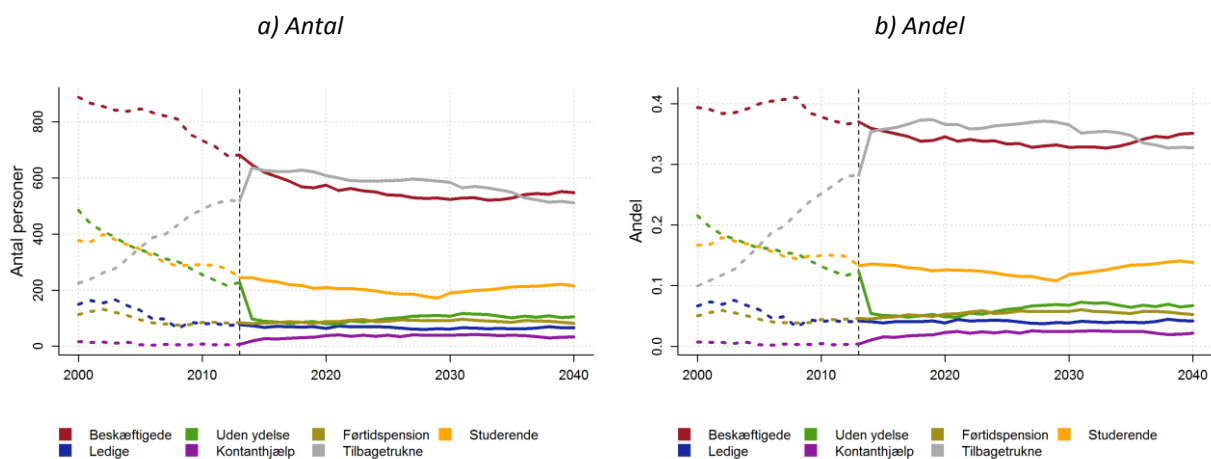
Kilder: Arbejdsmarkedsdatabasen og egne beregninger på SMILE 3.0.

Betragtes hele kommunens befolknings socioøkonomiske tilhørsforhold både inden og uden for arbejdsstyrken opnås et mere fuldstændigt billede af erhvervsdeltagelsen i forhold til ovenstående,

jf. Figur 4.7. Det samlede antal beskæftigede ventes at falde fra ca. 680 personer i 2013 til 575 personer i 2020 og 550 personer i 2040. Antallet af studerende ventes ligeledes at falde fra omkring 250 personer i 2013 til 220 i 2040. Det samlede antal af kontanthjælpsmodtagere uden tilknytning til arbejdsmarkedet og førtidspensionister ventes at øges med henholdsvis 25 personer og uændret gennem fremskrivningsperioden. Der ses således blot en mindre intern forskydning i retning mod flere kontanthjælpsmodtagere på bekostning af førtidspensionister og dermed blot en mindre potentiel effekt af førtidspensionsreformen, som markant indskrænker mulighederne for at tildele førtidspension til personer under 40 år. Dette er i overensstemmelse med, at den pågældende aldersgruppe i fremskrivningen forventes at udgøre en stadig mindre del af den samlede befolkning.

Antallet af tilbagetrukne, dvs. folkepensionister og efterlønsmodtagere, stiger i den historiske periode fra ca. 230 personer i år 2000 til næsten 520 personer i 2013. Udviklingen dækker over en mindre nedgang i antallet af efterlønsmodtagere og en stigning i antallet af folkepensionister. Faldet i antallet af efterlønsmodtagere skyldes dels forkortelsen af efterlønsperioden og dels, at senere generationer har en lavere tilknytning til efterlønsordningen. Antallet af folkepensionister ventes at aftage i fremskrivningen, og springet fra 2013 til 2014 skyldes en omklassificering af personer, som ikke modtager ydelser, til modtagere af folkepension. Antallet af tilbagetrukne ventes fremadrettet at nå et niveau på omkring 500 personer, hvoraf stort set alle fremadrettet kan henregnes som modtagere af folkepension frem for efterløn. Antallet af personer uden ydelser er historisk faldet fra omkring 500 personer til ca. 200 personer i 2013, men ventes at forblive nogenlunde konstant i fremskrivningen på nær føromtalte omklassificering.

Figur 4.7. Befolkningen opdelt på arbejdsmarkedskategorier, alle aldersgrupper, Læsø Kommune

Anm.: Tilbagetrukne omfatter både efterlønsmodtagere og folkepensionister. Ledige omfatter ledige, der modtager dagpenge eller kontanthjælp. Kontanthjælpskategorien omfatter modtagere af kontanthjælp, der vurderes at have andre problemer end ledighed. Antallet af tilbagetrukne stiger markant i første fremskrivningsår, hvilket skal tilskrives, at personer over 64 år, som ikke modtager ydelser, kategoriseres som "uden ydelser" i den historiske periode, men som folkepensionister i fremskrivningsperioden. Studerende omfatter personer helt ned til 6 års alderen, mens personer uden ydelser omfatter alle børn under 6 år. Den lodrette linje angiver det sidste historiske år, her 2013.

Kilde: Arbejdsmarkedsdatabasen og egne beregninger på SMILE 3.0.

Tabel 4.2 opsummerer befolkningens fordeling på arbejdsmarkedskategorier for alle aldre i Læsø Kommune og sammenholder udviklingen med landsdelen og på landsplan. Tallene her og Figur 4.7b nuancerer Tabel 4.1 og Figur 4.7a. Af Tabel 4.2 fremgår det, at andelen af tilbagetrukne i Læsø Kommune fremadrettet er højere end i landet som helhed og i Nordjylland. Andelen af studerende, personer uden ydelse og beskæftigede ventes på sigt at være lidt lavere end i de øvrige geografiske områder, mens andelen af førtidspensionister omvendt vil være lidt højere. Forskellen i andelen sammenholdt med landet som helhed finder i vidt omfang sin forklaring i, at aldersstrukturen i Læsø Kommune afviger fra befolkningens aldersfordeling i de øvrige geografiske områder, jf. Figur 4.2a. Det skal i øvrigt bemærkes, at beskæftigelsesandelen for den samlede befolkning på lang sigt udvikler sig i modsat retning af beskæftigelsesandelen for personer i alderen 16-67 år, jf. Tabel 4.1.

Tabel 4.2. Befolkning opdelt i andele på arbejdsmarkedskategorier i Læsø Kommune, i Landsdel Nordjylland og i hele landet, alle aldre, procent

	2013	2020	2040
Beskæftigede			
Læsø	37,0	34,5	35,1
Nordjylland	39,0	38,4	37,1
Hele landet	39,6	38,8	37,8
Ledige			
Læsø	4,2	3,9	4,2
Nordjylland	3,1	4,1	4,3
Hele landet	3,1	4,3	4,5
Uden ydelse			
Læsø	12,3	4,9	6,7
Nordjylland	12,8	9,2	9,8
Hele landet	13,7	10	10,6
Kontanthjælp			
Læsø	0,4	2,3	2,2
Nordjylland	2,0	2,5	2,5
Hele landet	2,0	2,5	2,6
Førtidspension			
Læsø	4,6	5,3	5,3
Nordjylland	4,5	4,3	4,4
Hele landet	4,1	4,1	4,4
Tilbagetrukne			
Læsø	28,2	36,6	32,8
Nordjylland	17,1	21,0	21,5
Hele landet	15,5	18,9	18,9
Studerende			
Læsø	13,3	12,6	13,8
Nordjylland	21,6	20,4	20,4
Hele landet	21,9	21,4	21,2

Anm.: Bemærk at andelen af beskæftigede og ledige her er beregnet som andel af hele befolkningen i alle aldre. Ledigheden i Tabel 4.1 er defineret som andel af arbejdsstyrken, mens andelen af ledige her er defineret som andel af hele befolkningen. Endvidere stiger andelen af tilbagetrukne markant fra 2013 til 2020, men andelen uden ydelser falder markant i samme periode. Grunden hertil er forklaret i figurteksten til Figur 4.7. Studerende indeholder også grundskoleelever i alderen 6 år og opefter.

Kilde: Egne beregninger på SMILE 3.0.

5 Udviklingen i bolig efterspørgslen

SMILE fremskriver antallet af familier og i udgangspunktet tildeles hver familie netop én bolig i modellen. I virkeligheden kan en bolig imidlertid huse flere familier. I år 2013 er der således godt 1.000 boliger og 1.044 familier i Læsø Kommune, hvorfor hver bolig i gennemsnit bebos af 1,04 familier. På landsplan rummer en bolig i gennemsnit ca. 1,1 familie, idet antallet af boliger i år 2013 er godt 2.620.000, mens antallet af familier er tæt på 2.880.000. Skønnet over det fremtidige antal boliger er opnået ved, at det forventede antal familier normeres med forholdet mellem antallet af boliger og familier i fremskrivningens startår 2013. Der beregnes en skaleringsfaktor for alle kombinationer af beskrivende boligkarakteristika og familietyper, herunder for hver kommune.

I det følgende betragtes forventningen til antallet af boliger karakteriseret ved henholdsvis boligtype og -art samt størrelsen på boligen og boligens bystørrelse udtrykt ved indbyggertallet for boligens beliggenhed. Type og -arts klassifikationen repræsenterer boligmassens mest centrale karakteristika, der omfatter kategorierne anført i Tabel 5.1.

Tabel 5.1. Kategorier af boligtyper og boligarter

<i>Boligtype</i>	<i>Boligart</i>
Ejerbolig	Parcelhus
Almen bolig	Rækkehus
Andelsbolig	Stuehus
Offentlig udlejningsbolig	Etagebolig
Privat udlejningsbolig	Døgninstitution (eks. plejehjem)
	Erhvervsbolig
	Kollegium
	Fritidshus
	Anden helårsbeboelse

Anm.: Parcelhuse, rækkehuse, stuehuse og etageboliger udgør de mest udbredte anvendelsesformer, hvorfor de øvrige boligartskategorier i dette kapitel er sammenlagt under betegnelsen "Øvrige".

Kilde: Egen tilblivelse.

Det skønnes, at det samlede boligbehov i Læsø Kommune vil falde svagt (grænsende til uændret) fremadrettet fra et niveau på ca. 1.000 boliger i 2013 til et niveau på 980 boliger i 2040. Udviklingen afspejler dermed at den forventede stigning i antallet af familier, jf. Figur 2.14, som følge af at antallet af enlige familier stiger, ikke opvejer det ventede fald som følge af færre personer. Endvidere ventes en mindre forskydning i bolig efterspørgsels sammensætning på karakteristika, hvilket overordnet indebærer en forholdsmæssig større søgning mod primært almene boliger og private udlejningsboliger på bekostning af efterspørgslen efter ejerboliger. Opgjort på boligart er der fortrinsvis tale om en stigning i efterspørgselsandelen efter etageboliger og rækkehuse, mens der er faldende efterspørgsel efter stue- og parcelhuse, hvor sidstnævnte i basisåret udgør den mest udbredte boliganvendelse. I overensstemmelse med udviklingen i befolkningens præferencer vedrørende boligtype og -art ventes en stigende efterspørgsel efter boliger med et areal under 100 m².

Fordelingen af boligbehovet på underliggende karakteristika afspejler i vidt omfang befolkningens uddannelsesniveau, arbejdsmarkedstilknytning samt familie- og aldersstruktur¹⁶. I de følgende afsnit relateres befolkningens boligpræferencer med den adfærd, der på landsplan kendetegner forholdet mellem boligstruktur og underliggende demografiske og socioøkonomiske karakteristika. Endvidere forklares den indbyrdes sammenhæng mellem de enkelte boligkarakteristika ligeledes ud fra de nationale tendenser. Det er dog vigtigt at bemærke, at befolkningens gennemsnitlige præferencer kan afvige fra, hvad der observeres på kommunalt plan, idet særlige forhold kan gøre sig gældende lokalt, eksempelvis grundet det indbyrdes prisforhold mellem boligarter. Eksempelvis vil et parcelhus typisk være genstand for relativt større søgning for en enlig familie uden for storbykommunerne og det tilhørende opland. I de pågældende områder er der således ikke nødvendigvis en væsentlig forskel i præferencerne for parcelhuse mellem enlige og parfamilier, selvom dette gør sig gældende på landsplan. Selvom det følgende ikke på kommunalt plan kvantificerer det estimerede forhold mellem demografiske og socioøkonomiske baggrundskarakteristika på den ene side og boligvalg på den anden side, omtales løbende hvorledes søgningen mod de enkelte boligkarakteristika overordnet er estimeret i Læsø Kommune. Dvs. beskrivelsen redegør ikke i detaljeret form for de betingede boligvalg på kommunalt plan, men omtaler i stedet præferencerne i kommunen på tværs af samtlige underliggende karakteristika.

5.1 Boligtype

Valget af boligtype afhænger af en række underliggende karakteristika for familien og dens medlemmer, hvilket er uddybet i kapitel 3 i Hansen et al. (2013). I det følgende fremhæves en række af de mest væsentlige underliggende karakteristika og uddybes, hvordan disse karakteristika isoleret set præger flyttemønstre og boligvalg i SMILE, men listen er ikke udtømmende:

- Alder
- Familiestruktur
- Oprindelse
- Uddannelsesniveau
- Arbejdsmarkedstilknytning

De enkelte karakteristika beskrives ud fra den forudsætning, at en familie ellers følger det gennemsnitlige adfærdsmønster på tværs af øvrige karakteristika. Beskrivelsen vil derfor dække over en underliggende variation. Eksempelvis er der i gennemsnit større sandsynlighed for, at en parfamilie flytter i en ejerbolig frem for andre boligtyper, men betragtes alene parfamilier over 75 år, er sandsynligheden for, at der i tilfælde af flytning vælges en ejerbolig mindre, end hvad er tilfældet for den gennemsnitlige parfamilie.

Alderen for den typiske borger i Læsø Kommune ventes som i resten af landet at stige gennem fremskrivningen. Denne udvikling er central i forhold til såvel flytteadfærd som boligpræferencer. Alderen er således med til at bestemme, om en familie vælger at flytte, om familien flytter til en ny kommune og hvilken boligtype familien vælger at flytte til. Den generelle flyttetilbøjelighed er typisk højst omkring 25-års alderen, men vil herefter monotont aftage indtil en mindre stigning indtræder omkring 80-års alderen. Sandsynligheden for at flytte til en ny kommune er generelt også faldende

---

¹⁶ Se kapitel 3.6 i Hansen og Markeprand (2015) for en uddybelse heraf.

med alderen. Alderens betydning for boligpræferencerne kommer i forhold til eksempelvis valg af boligtype til udtryk ved, at ejerboliger er relativt populære for yngre familier, mens offentlige udlejningsboliger fortrinsvist foretrækkes af familier i pensionsalderen. Derimod er private udlejningsboliger populære blandt både yngre og ældre familier¹⁷.

Befolkningens *etnicitet* eller *oprindelse* er også af betydning for boligvalget. Parfamilier, hvor begge voksne er ikke-vestlige indvandrere, er i højere grad bosat i almene boliger, men i mindre grad bosat i ejerboliger relativt til en familie, hvor begge voksne har dansk oprindelse. Det samme mønster tegner sig for enlige ikke-vestlige indvandrere relativt til enlige familier af dansk oprindelse¹⁸. Uagtet familieforhold vil forskydningen i den bosiddende befolknings sammensætning på oprindelse til fordel for en større andel af ikke-vestlige indvandrere, jf. Figur 2.12, altså styrke søgningen mod almene boliger. Enlige familier med vestlig baggrund og parfamilier, hvor begge voksne er vestlige indvandrere, bor i højere grad i private udlejningsboliger, men i mindre grad i ejerboliger relativt til familier, hvor de voksne har dansk oprindelse. Derimod har parfamilier, hvor den ene voksne er vestlig eller ikke-vestlig indvandrer og den anden er af dansk oprindelse, omtrent samme bopælsmønster hvad angår boligtype som en familie, hvor begge forældre er af dansk oprindelse.

Familiestrukturen ventes at forskydes i retning mod en større andel af enlige familier. Familiestrukturen nuancerer boligtypepræferencerne fordelt på alder ved, at eksempelvis ejerboliger er væsentligt mere populære for par end de er for enlige. Endvidere er andelsboliger eksempelvis betydeligt mere populære for unge enlige end de er for par, mens de omvendt er mere populære blandt par end enlige efter 50 års alderen. Hertil udviser enlige en større grad af mobilitet såvel inden for som på tværs af kommunegrænser, end tilfældet er for parfamilier¹⁹.

Uddannelsesniveaulet ventes at ændre sig, så befolkningen generelt opnår et højere uddannelsesniveau. Det påvirker boligtypepræferencerne, fordi personer med højere uddannelse i større grad foretrækker en ejerbolig fremfor almene boliger og private udlejningsboliger end personer med en grundskoleuddannelse eller en erhvervsfaglig uddannelse. Isoleret set, ville en manglende stigning i uddannelsesniveaulet i Læsø Kommune dermed betyde, at faldet i antallet af ejerboliger ville have været endnu større.

Udviklingen i befolkningens *arbejdsmarkedsstatus* ventes generelt at trække boligtypepræferencerne mod almene boliger og private udlejningsboliger. Det skyldes, at disse boligtyper er populære blandt familier uden tilknytning til arbejdsmarkedet, eksempelvis pensionister, hvis antal vokser betydeligt i både antal og andel i fremskrivningen²⁰. Den direkte effekt på boligstrukturen af befolkningens aldring dæmpes delvist af den gradvise forhøjelse af tilbagetrækningsalderen, der løfter erhvervsdeltagelsen for befolkningen i de tidligere efterløns- og folkepensionsaldrer, jf. Figur 4.3.

Ejerboliger og private udlejningsboliger udgør de mest udbredte boligtyper i Læsø Kommune. På tværs af samtlige karakteristika har 38 pct. af de historiske flytninger været målrettet ejerboliger, mens 29 pct. har været rettet mod private udlejningsboliger. I 20 pct. af tilfældene har en flytning

¹⁷ Se evt. Hansen og Markeprand (2015) afsnit 3.6.1

¹⁸ Samme konklusion finder man i Andersen (2015) om end, der anvendes et andet datasæt og definitionen af ikke-vestlige indvandrere adskiller sig i forhold til den anvendte i SMILE. I SMILE anvendes Danmarks Statistiks definitioner, hvor personer med oprindelse i EU-lande betragtes som vestlige indvandrere, mens Andersen (2015) også definerer personer med oprindelse i østeuropæiske EU-lande som ikke-vestlige indvandrere.

¹⁹ Se evt. Hansen og Markeprand (2015) s. 58, figur 3.33.

²⁰ Se evt. Hansen og Markeprand (2015), s. 63 f.

været målrettet en almen bolig²¹. I 2012 overgik der i data en række almene boliger til private udlejningsboliger. Da flyttheadfærd herunder valget af boligkarakteristika er baseret på historiske data fra 2000, og fordi der på daværende tidspunkt var almene boliger, vil modellen automatisk medføre en fremtidig efterspørgsel efter almene boliger. Dermed ligger der en grundlæggende antagelse om at der tilsvarende vil blive bygget eller oprettet almene boliger i forhold til denne fremskrivning. Det beskrevne søgemønster forskydes fremadrettet grundet den ændrede sammensætning af befolkningen på underliggende karakteristika. Fremadrettet forventes således en absolut stigning i efterspørgslen efter almene boliger samt private udlejningsboliger og i mindre udstrækning andelsboliger, mens søgningen mod ejerboliger og offentlige udlejningsboliger antalsmæssigt vil mindskes i forhold til udgangsåret, jf. Figur 5.1a. Udviklingen i efterspørgslen efter de enkelte boligtyper afstedkommer dermed, at der over tid ventes en forskydning i præferencestrukturen, idet ejerboliger bliver relativt mindre eftertragtede i forhold til private udlejningsboliger, almene boliger og til dels andelsboliger, jf. Figur 5.1b.

De direkte effekter på boligstrukturen af de enkelte forklarende variable, vil enten dæmpes eller forstærkes når samvariationen med de øvrige baggrundsvARIABLE tages i betragtning. Som nævnt ovenfor varierer boligpræferencerne for par og enlige betydeligt over alder, men familiestrukturens betydning for boligpræferencerne ændres også, når den forventede stigning i levealderen indregnes. En del af søgningen mod private udlejningsboliger og almene boliger kan henføres til ældre, der fraflytter deres ejerboliger, hvilket isoleret set giver anledning til et fald i efterspørgslen efter denne boligtype. Faldet dæmpes dog af forventningen til en stigende restlevetid, hvilket indebærer, at parfamilier fremadrettet overgår til en status som enlige ved en stadigt højere alder. Dette vil betyde, at flytteebegivenheden udskydes, og dermed bidrage til, at det forholdsmæssige og absolutte fald i søgningen mod ejerboliger dæmpes²².

Et andet eksempel på interaktion mellem faktorer med betydning for boligefterspørgslens sammensætning på type kan findes i forholdet mellem uddannelsesniveaue og arbejdsmarkedstilknytning. Idet uddannelsesniveaue og graden af tilknytning til arbejdsmarkedet er positivt korrelerede, vil ændringer i uddannelsesniveaue typisk kunne modvirke tendenser, der isoleret set dæmper erhvervstilknytningen, eksempelvis forskydninger i befolkningens aldersstruktur. Som nævnt ovenfor er uddannelsesniveaue generelt stigende og bidrager således til en højere erhvervsdeltagelse blandt personer i den arbejdsdygtige alder. Selvom andelen af yngre personer i kommunen falder, vil den typisk være bedre uddannet og tættere knyttet til arbejdsmarkedet, hvilket begge er faktorer, der øger efterspørgslen på ejerboliger i de yngre årgange. Det ændrer dog ikke ved det overordnede billede i Figur 5.1b, der viser, at der ventes en forskydning i præferencestrukturen for boligtyper, så ejerboliger bliver relativt mindre eftertragtede i forhold til

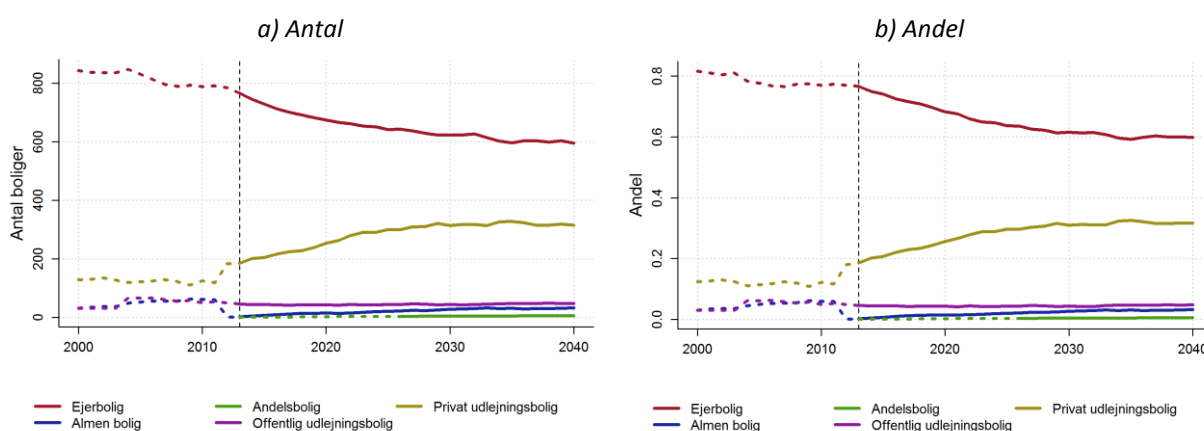
²¹ Se evt. Hansen og Markeprand (2015), s. 145, Tabel A.9.8. Bemærk, at kvantificeringen alene gælder flytninger, der ikke er foranlediget af flytning hjemmefra, pardannelse eller parsplittelse. Denne type flytninger udgør i gennemsnit langt hovedparten af samtlige flytteebevægelser. Estimationen er baseret på flytninger i perioden 2000-2012, hvor der desuden er forudsat, at der flyttes til en anden boligtype end den nuværende. Estimaterne er dog ikke begrænsede til at omfatte flytninger til en ny kommune.

²² Bemærk, at udskydelsen af flytteebegivenheden for par til en stigende alder alene er motiveret af, at den stigende levealder fastholder familiens status som parfamilie i længere tid og dermed den relativt mindre sandsynlighed i forhold til enlige for at fraflytte en ejerbolig, der typisk er et parcelhus. Med stigende levealder formodes befolkningens sundhedstilstand for en given alder også at blive forbedret. Dette fænomen betegnes som sund aldring. Med rimelighed må dette formodes også at udskyde flytning mod mere ældrevenlige boliger, men effekten heraf indgår ikke i modellens adfærdsmønster. Søgningen mod ældrevenlige boliger i den nærværende fremskrivning kan dermed siges at være et overkantsskøn.

private udlejningsboliger og almene boliger, men vil altså dæmpe det fald som aldersforskydningen isoleret set giver anledning til.

For udvalgte år er indholdet i Figur 5.1 sammenfattet i Tabel 9.4 i appendiks, hvor udviklingen i Læsø Kommune endvidere er sammenholdt med tendenserne i Landsdel Nordjylland og på nationalt plan. Den geografiske sammenligning viser specielt, at ejerandelen i Læsø Kommune såvel i udgangsåret som i fremskrivningen er væsentligt højere end på landsplan, en forskel der også gør sig gældende relativt til forventningen til udviklingen i Landsdel Nordjylland. Trods forskelle i niveauerne gengives det centrale skifte i præferencestrukturen i Læsø Kommune dog også i Nordjylland og i hele landet. Såvel i Læsø Kommune som i landsdelen og på landsplan ses en gradvis stigning i andelen af almene boliger og private udlejningsboliger på bekostning af andelen af ejerboliger.

Figur 5.1. Udviklingen i antallet og andelen af boliger fordelt på boligtype

Anm.: I fremskrivningens startår korrigeres ved imputation for boliger med ukendt type, hvorfor der ikke forekommer boliger med ukendt type i fremskrivningen. For at få en konsistent udvikling over tid, er de historiske serier for de enkelte boligtyper skaleret til det imputerede udgangsniveau i 2013. Den lodrette linje angiver det sidste historiske år, her 2013.

Kilde: Individbaseret udtræk fra Danmarks Statistik og fremskrivning på SMILE 3.0

5.2 Boligart

Stigningen i den samlede boligefterspørgsel dækker over, at der fremadrettet ventes en mindre absolut efterspørgsel efter stuehuse og parcelhuse, men en større søgning mod etageboliger, rækkehuse og de mindre udbredte boligarter omfattet af kategorien "Øvrige", jf. Figur 5.2a. Ændringen i boligarterne er således hovedsageligt afledt af den indbyrdes relation mellem ejerboliger og stue- og parcelhuse samt mellem almene boliger og etageboliger og rækkehuse

Ændringer i familiemønsteret, befolkningens alderssammensætning, den negative befolkningsvækst samt forholdet mellem ejerboliger og parcelhuse bidrager til, at efterspørgslen efter denne boligart mindskes fremadrettet på trods af det stigende uddannelsesnivea og den stigende erhvervsdeltagelse. Såfremt man flytter i en ejerbolig er der på landsplan sammenlagt godt 65 pct. sandsynlighed for, at der er tale om et parcelhus. I Læsø Kommune motiverer flytning til en ejerbolig i næsten 70 pct. af tilfældene, at der er tale om et parcelhus. Stuehuse foretrækkes i næsten 12 pct. af tilfældene, mens det samme blot gør sig gældende i halvt så stor udstrækning på landsplan. På landsplan er rækkehuse og etageboliger med 25 pct. sandsynlighed mål for søgning, hvis man flytter

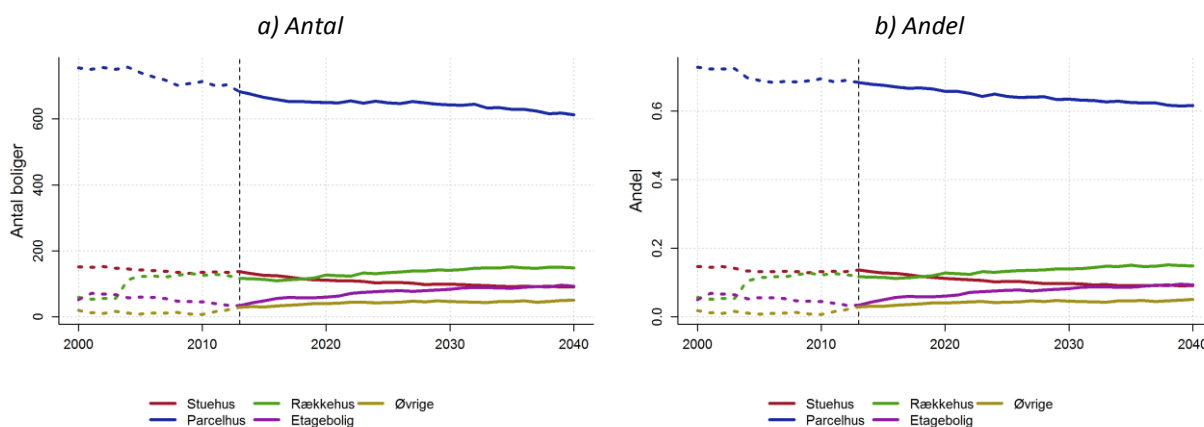
til en ejerbolig, mens det tilsvarende tal for Læsø Kommune er omkring 12 pct. En etagebolig er på landsplan det hyppigste valg, hvis man er søgt mod en almen bolig eller en offentlig eller privat udlejningsbolig. Søgning mod en almen bolig indebærer også på kommunalt niveau, at der hyppigst flyttes i en etagebolig, mens et rækkehus er det næsthypigste valg. Flytning til en privat udlejningsbolig er i Læsø Kommune i omtrent halvdelen af tilfældene målrettede parcelhuse mens resten fordeler sig nogenlunde ligeligt på etagebolig og rækkehus²³.

For enlige er etageboliger på landsplan den foretrukne boligart i de aldersgrupper, hvor flytninger er hyppige. Parcel- og rækkehuse følger umiddelbart efter. Efter tilbagetrækningsalderen dominerer søgningen efter etageboliger og rækkehuse tilbøjeligheden til at flytte i et parcelhus. Den markante stigning i antallet af ældre over 67 år fra 2013 til 2040, jf. Figur 2.2, vil således styrke søgningen mod rækkehuse og etageboliger. Det samme vil den stigende andel af enlige.

Som tilfældet er det for boligstrukturen fordelt på type, vil udviklingen i efterspørgslen efter boliger fordelt på art afstedkomme, at der over tid indtræder en gradvis forskydning i præferencestrukturen. Her til fordel for rækkehuse, etageboliger samt de mindre boligarter, jf. Figur 5.2b.

Indholdet i Figur 5.2 er sammenfattet i Tabel 9.5 i appendiks, hvor udviklingen i Læsø Kommune endvidere sammenholdes med tendenserne i Landsdel Nordjylland og på landsplan. Som tilfældet er det for boligtypen minder boligstrukturen i såvel udgangsåret som på sigt kvalitativt om udviklingen i de øvrige geografiske områder. Vurderet absolut er andelen af parcelhuse væsentlig højere end tilfældet er i landsdelen, mens andelen af etageboliger omvendt er betydeligt mindre. Dette mønster genfindes, når udviklingen i kommunen sammenholdes med forventningen til den nationale tendens. Det generelle billede er dog, at stue- og parcelhuse fortrænges til fordel for de øvrige boligarter.

Figur 5.2. Udviklingen i antallet og andelen af boliger fordelt på boligart

Anm.: I fremskrivningens startår korrigeres ved imputation for boliger med ukendt art, hvorfor der ikke forekommer boliger med ukendt art i fremskrivningen. For at få en konsistent udvikling over tid, er de historiske serier for de enkelte boligtyper skaleret til det imputerede udgangsniveau i 2013. Kategorien "Øvrige" er en sammenlægning af kategorierne "Kollegium", "Anden helårsbeboelse", "Erhvervsbolig", "Døgninstitution" og "Fritidshus". Den lodrette linje angiver det sidste historiske år, her 2013.

Kilde: Individbaseret udtræk fra Danmarks Statistik og fremskrivning på SMILE 3.0

²³ Se evt. Hansen og Markeprand (2015), s. 66 ff.

5.3 Boligstørrelse

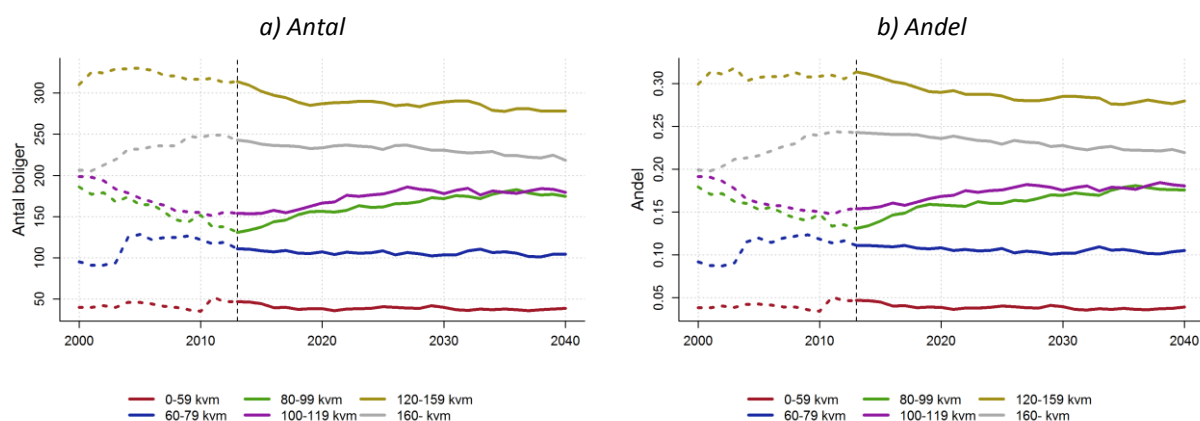
Fremadrettet forventes bolig efterspørgslen i større udstrækning at rette sig mod boliger med et areal under 120 m², mens søgningen mod de større boliger antalmæssigt vil være faldende. Betragtes boligstrukturen, forventes ligeledes en forskydning til fordel for boliger under 120 m², hvor den væsentligste præferenceændring optræder i kategorierne 80-99 m², 100-119 m² og 120-159 m², jf. Figur 5.3. Udviklingen i boligmassens foretrukne areal i Læsø Kommune er i Tabel 9.6 i appendikset sammenholdt med præferencerne for Nordjylland og hele landet, der kvalitativt gengiver den lokale tendens.

Den over tid relativt stigende søgning mod etageboliger og rækkehuse er forenelig med, at flytning til disse boligarter på landsplan typisk vil rette sig mod boliger med et areal på mellem 60 og 120 m². Flytning til et parcelhus indebærer hyppigst, at tilflytningsboligen er af en størrelse mellem 120 og 160 m², mens flytning til et stuehus oftest afstedkommer søgning mod en bolig større end 160 m². Tendenserne er gældende på såvel kommunalt som nationalt plan. Den aftagende efterspørgsel rettet mod de største boliger er dermed forenelig med den forventede udvikling i efterspørgslen efter specielt stuehuse, men den aftagende søgning mod boliger med et areal på 120-159 m² afspejler forventningen til søgningen mod parcelhuse²⁴. Den indbyrdes sammenhæng mellem boligkarakteristika har her afgørende betydning for udviklingen i præferencerne relateret til boligmassens areal. På landsplan gælder dog, at boliger på 80-99 m² uanset familiens alder er en af de foretrukne boligstørrelser ved flytning for såvel enlige som par. For par er søgningen mod denne boligstørrelse specielt udpræget for par over pensionsalderen. Omvendt er det for enlige udpræget mest populært at vælge en bolig på mellem 60 og 79 m², hvorfor den stigende andel af enlige medvirker til at styrke søgningen mod denne boligstørrelse i Læsø Kommune.

---

²⁴ Se evt. Hansen og Markeprand (2015), s. 68 ff.

Figur 5.3. Udviklingen i antallet og andelen af boliger fordelt på boligstørrelse

Anm.: I fremskrivningens startår korrigeres ved imputation for boliger med ukendt størrelse, hvorfor der ikke forekommer boliger med ukendt størrelse i fremskrivningen. For at få en konsistent udvikling over tid, er de historiske serier for de enkelte boligtyper skaleret til det imputerede udgangsniveau i 2013. Den lodrette linje angiver det sidste historiske år, her 2013. Den lodrette linje angiver det sidste historiske år, her 2013.

Kilde: Individbaseret udtræk fra Danmarks Statistik og fremskrivning på SMILE 3.0.

Som tidligere anført kan estimerne for de lokale præferencer sagtens variere relativt til forholdene på landsplan. Eksempelvis kan de enliges præferencer på landsplan meget vel være præget af tendenserne i de større byer, hvor et større boligareal ikke er typisk for en enlig familie, selv om dette meget vel kan være tilfældet i Læsø Kommune. I storbykommuner er den gennemsnitlige boligstørrelse også typisk mindre grundet pladmæssige restriktioner. Hvis der flyttes til Københavns Kommune vil sandsynligheden for, at der vælges en bolig af størrelsen 60-79 m², historisk estimeres til 28 pct., mens det samme kun vil gøre sig gældende i 18 pct. af tilfældene, hvis der flyttes til Læsø Kommune. Betinges der imidlertid på, at man forudgående er flyttet til en etagebolig er sandsynligheden for at flytte til den pågældende boligstørrelse godt 35 pct. i Læsø Kommune mod 7 pct. i København og 32 pct. på landsplan. En flytning til Læsø Kommune indebærer med en sandsynlighed mere end 59 pct., at der flyttes til en bolig større end 100 m², mens den tilsvarende sandsynlighed estimeres til 20 pct. ved flytning til Københavns Kommune²⁵.

5.4 Bystørrelse

I SMILE er kategorisering af boligen i henhold til bystørrelse et statisk begreb forstået på den måde, at bystørrelsen refererer til det indbyggerantal, der karakteriserede byen ved fremskrivningens start. Selv om indbyggerantallet i en kommune øges over tid, vil dette altså ikke give anledning til, at den samme bolig omklassificeres til en større bystørrelse. På samme vis kan der heller ikke over tid opstå bystørrelser, der ikke fandtes i en kommune i basisåret 2013. SMILE opdeler boligernes bymæssige størrelse i under tusinde, mellem et og ti tusinde osv., men på Læsø findes der ikke byer med mere

²⁵ Se evt. Hansen og Markeprand (2015), s. 148, Tabel A.9.10. Bemærk, at kvantificeringen alene gælder flytninger, der ikke er foranlediget af flytning hjemmefra, pardannelse eller parsplittelse. Denne type flytninger udgør i gennemsnit langt hovedparten af samtlige flyttebevægelser.

end tusinde indbyggere, hvorfor dette karakteristikum ingen reel betydning har for boliger i Læsø Kommune.

6 Marginaleksperimenter

I det følgende præsenteres en serie af marginaleksperimenter, der primært har til formål at give illustrative eksempler på, hvorledes ændrede adfærdsmønstre selv på kort eller mellemlangt sigt kan dæmpe eller øge de negative økonomiske konsekvenser, som den grundlæggende strukturelle udvikling alt andet lige giver anledning til. Viden om den grundlæggende udviklings følsomhed over for ændringer i adfærdsstrukturen kan således betyde forbedrede muligheder for at imødekomme kommunens langsigtede servicebehov, herunder eksempelvis forbedrede vilkår for at tilvejebringe den finansiering, der er knyttet til børnepasning, ældrepleje og udbetaling af indkomstoverførsler. Ved at afdække adfærdskorrektionens konsekvenser for centrale størrelser som befolkningens alderssammensætning, familiestruktur og boligpræferencer, kan eksperimenterne desuden potentielt finde anvendelse som et redskab til brug for eksempelvis planlægning af udstykning af jord, omlægning af jord og opførelse eller nedrivning af bestemte boligtyper, der vil være eksponeret for ændret søgning, hvis antagelserne i marginaleksperimenterne opfyldes. Resultaterne af eksperimenterne er grundlæggende symmetriske. En modsatrettet ændring i adfærdsmønstret kan dermed, alt andet lige, forventes at give et nogenlunde tilsvarende resultat som oprindeligt, blot med omvendt fortegn. Eksperimenter, der i den her præsenterede form ikke giver anledning til en udvikling i erhvervsdeltagelsen, der styrker den kommunale budgetbalance, kan således tænkes som havende den omvendte effekt, hvis adfærden ændres i modsat retning.

Som anført i kapitel 1, skal modellens resultater fortolkes med varsomhed. Ud over, at resultaterne er behæftet med en modelteknisk usikkerhed, er udviklingen også udtryk for en videreførelse af de historiske strukturelle adfærdsmønstre. Modellens resultater repræsenterer dermed den udvikling, der forventes på sigt i fravær af vedvarende ændringer i befolkningens adfærdsstruktur. Resultaterne skal dermed tænkes som beskrivende en overordnet retning for udviklingen i kommunale forhold omkring hvilken, der med stor sandsynlighed vil forekomme betydelige udsving. En ændring i kommunens lokalplaner, en ændring i det økonomiske klima eller en ændring i udbuddet af finansielle produkter er eksempler på faktorer, der alle betyder, at udviklingen i kortere eller længere perioder afviger fra, hvad modellens resultater umiddelbart tilsiger. Hvis grundlæggende strukturer undergår en vedvarende ændring, vil dette typisk betyde, at kommunen på langt sigt udvikler sig i en markant anden retning, end hvad kan udledes af fremskrivningen. Eftersom udviklingen i Læsø Kommune er tæt knyttet til udviklingen i storbykommunerne, vil ændringer her også kunne få afgørende betydning for Læsø Kommune. Eksempelvis kan opretholdelse af en øget tilflytning til Læsø Kommune af højtuddannede vanskeliggøres, hvis forholdene uden for kommunen ændres væsentligt. Som grundforløbet har marginalbetragtningerne altså primært til formål at belyse konsekvenserne af udvalgte adfærdsændringer uden sideløbende ændringer i andre grundlæggende forhold.

For en bedre forståelse for eksperimenternes udformning præsenteres hovedidéen bag SMILE's opbygning kort. SMILE er bygget op omkring, at hver familie og person i modellen hvert år udsættes for en lang række begivenheder eller hændelser, som bestemmer, om familien flytter, får børn, familiens personer får et arbejde, boligkarakteristika for tilflytningsboligen i tilfælde af flytning mv. Til hver hændelse er estimeret en sandsynlighed for, at den pågældende hændelse indtræffer. Sandsynligheden varierer på tværs af baggrundskarakteristika for de enkelte personer, familien eller for den bolig, som familien er bosiddende i. Ofte vil sandsynlighederne både afhænge af familie- og boligkarakteristika. En teknisk udredning af estimationstilgangen anvendt til bestemmelse af de

såkaldte overgangssandsynligheder ligger uden for denne fremstillings rammer, men interesserede kan med fordel se kapitel 3 i Hansen & Markeprand (2015).

Hvorvidt en hændelser indtræffer bestemmes ved at trække et tilfældigt tal mellem 0 og 1 og sammenholde det med den estimerede sandsynlighed knyttet til hændelsen. Skal det eksempelvis besluttes, hvorvidt en familie flytter eller ej, trækkes således et tilfældigt tal mellem 0 og 1. Hvis tallet er mindre end den estimerede sandsynlighed for, at en familie med de pågældende karakteristika flytter, så indtræffer flytningen, mens familien bliver boende, hvis tallet er større end den estimerede sandsynlighed. Hvis det tilfældige tal, der trækkes, eksempelvis er 0,15 og den estimerede sandsynlighed for at flytte er 20 pct. (= 0,2), så flytter familien, mens den bliver boende, hvis tallet er større end 0,2.

Metaforisk svarer ovenstående til, at alle familier årligt trækker en seddel fra en tombola, der afgør, hvorvidt den flytter. Der trækkes enten en seddel med "Bliv boende" eller "Flyt". Antallet af sedler, hvor der står hhv. "Bliv boende" eller "Flyt" afhænger af de estimerede sandsynligheder. Hvis der eksempelvis er 20 pct. sandsynlighed for, at en familie med bestemte karakteristika flytter, kan man forestille sig en tombola med 20 sedler, der viser "Flyt" og 80 sedler, der viser "Bliv boende". Hvis der er få familier (som alle har 20 pct. sandsynlighed for at flytte), der trækker en seddel fra tombolaen, kan der være betydelig variation i hvor mange, der flytter. Hvis der derimod er mange, der trækker en seddel fra tombolaen (som alle har 20 pct. sandsynlighed for at flytte), vil der være meget tæt på 20 pct., der flytter. Jo flere familier en begivenhed berører, des større sikkerhed vil der være om resultatet af begivenheden. Dette fænomen kaldes "Store tals lov". Ideelt set bør man gentage et eksperiment et stort antal gange og lade resultatet være et gennemsnit af udfaldet af de enkelte eksperimenter. Afviklingstiden i SMILE tillader desværre ikke denne tilgang, hvorfor en gentagelse af et eksperiment ville føre til et andet resultat opgjort kvantitativt. Forskellen mellem resultaterne af gentagne afviklinger er et udtryk for modellens usikkerhed. Ambitionen med eksperimenterne er således ikke at afgøre om der i 2040 efterspørges 1.527 eller 1.586 flere boliger end i grundforløbet, for det berettiger modelrammen ikke til, at man kan udtale sig om, men man skulle gerne kunne konkludere, at den ændrede adfærd resulterer i en større boligsøgning i omegnen af 1.500 flere boliger. Der sigtes således mod, at det kvalitative udfald af eksperimentet er forholdsvist entydigt og at ændringen kan approksimeres kvantitativt. Er disse kriterier opfyldt anses resultatet for robust²⁶.

For at illustrere usikkerheden betragtes igen hændelsen, der indtræffer med 20 pct. sandsynlighed. Hvis vi betragter en population på 100 personer udsat for den givne risiko er det forventede antal personer der vil blive udtrukket være 20 personer. Foretages en række gentagne eksperimenter, kan antallet af personer, der udtrækkes være som følger: 23, 20, 23, 27, 24, 24, ... osv. De fleste vil være tæt på 20, men nogen vil også være langt fra eksempelvis 5 eller 39. Således vil 90 pct. af udfaldene ligge mellem 14 og 26 personer, mens den gennemsnitlige afvigelse, også kaldet standardafvigelsen, er på godt 4 personer. Man kan således med 90 pct. sandsynlighed sige, at antallet af personer, der udtrækkes vil være mellem 14 og 26 personer. Dette er en relativt stor usikkerhed idet, der her er tale om en procentuel forskel fra den 'korrekte' forventning på 30 pct. Denne usikkerhed kaldes også for Monte-Carlo usikkerhed. Øges populationen nu til 500 personer, da vil det forventede antal udtrukne personer være 100, men omkring 90 pct. af udfaldene ligger mellem 85 og 115 personer, altså en procentuel forskel på godt 15 pct. Dermed sker der altså en halvering af usikkerheden i dette

²⁶ For en generel vejledning til fortolkning af modellens resultater henvises til kapitel 2 i Hansen & Markeprand (2015).

eksempel ved at femdoble populationen. Forøges populationen til 2.000 personer reduceres usikkerheden til godt 7 pct. Generelt kan det ydermere tilføjes, at desto mindre sandsynligheden er for, at en hændelse udtrækkes, desto større er Monte-Carlo usikkerheden

Som en følge af Monte-Carlo usikkerheden beskrevet ovenfor, og det forhold at befolkningen i Læsø Kommune har under to tusinde indbyggere, kan forskellige kørsler af SMILE give meget forskellige resultater. Derfor er alle kørsler i denne rapport dannet ved at finde gennemsnittet af fire forskellige kørsler.

Et eksperiment udformes ved at skalere en given sandsynlighed. Hvis sandsynligheden for at flytte skaleres ned med 50 pct., svarer det til, at vi erstatter 10 sedler i tombolaen med "Flyt" til fordel for 10 sedler med "Bliv boende", således fordelingen af sedler nu er 90/10 fremfor 80/20. Hvis eksperimentet berører få familier, kan tilfældigheder resultere i, at *flere* flytter i eksperimentet relativt til grundforløbet. Derfor er det som nævnt ovenfor vigtigt, at eksperimentet er stort nok til at give "robuste" resultater.

I SMILE er der overordnet to måder at gøre et eksperiment mere robust på. For det første kan et eksperiment gøres mere robust ved at udvide størrelsen af den risikogruppe, som eksperimentet berører. Det kan eksempelvis være ved at udvide aldersgruppen, som skal have reduceret sandsynligheden for at flytte fra 18-20 år til 15-30 år. For det andet kan udfaldet af eksperimentet gøres mere robust ved at skalere sandsynlighederne med mere end det, der ville være nødvendigt, hvis den risikogruppe, eksperimentet berører, er stor nok. Hvis eksperimentet berører en lille gruppe (unge fra 18-20 år), og der ønskes et robust resultat af ændret adfærd (sandsynlighed for at flytte), kan resultatet gøres mere robust ved at skalere sandsynlighederne kraftigere (nedskalér sandsynligheden med 75 pct. i stedet for 50 pct.). Det sikrer, at en større del af gruppen ændrer adfærd relativt til grundforløbet, så effekterne af eksperimentet fremstår tydeligere.

For hvert af de fire marginaleksperimenter præsenteres resultaterne som afvigelser relativt til grundforløbet. Modellens stokastiske struktur betyder dog, at et eksperiment, der sigter mod enten en bestemt stigning eller et fald i en given størrelse ikke nødvendigvis vil resultere i et forløb, hvor dette er kvalitativt eller kvantitativt opfyldt for samtlige fremskrivningsår. Adfærden i eksperimenterne er derfor fastlagt således, at den gennemsnitlige årlige ændring relativt til grundforløbet i perioden 2020 til 2040 svarer til det ønskede. Modellens stokastik nødvendiggør altså, at ændringen vurderes på baggrund af en længere årrække efter indfasningen er fuldført. Samtlige eksperimenter er indfaset fra 2016 til 2020, hvorefter ændringen fastholdes i den resterende del af fremskrivningen. Relativt til grundforløbet vurderes marginaleksperimenterne med hensyn til effekten på befolkningens overordnede aldersfordeling, familiestrukturen, befolkningens uddannelsesniveau samt tilknytning til arbejdsmarkedet. Endvidere betragtes ændringen i boligefterspørgslen nuanceret på de fire centrale boligkarakteristika. Ændringerne præsenteres som absolutte ændringer relativt til grundforløbet, men eventuelle konsekvenser vedrørende den langsigtede sammensætning af befolkningen og boligefterspørgslen på underliggende karakteristika belyses også. For de eksperimenter, hvor der kun er begrænsede afledte effekter på befolkning, familiestruktur, socioøkonomi og boligstruktur udelades sammenligningen med grundforløbet.

6.1 Øget tilflytning fra storby-kommunerne

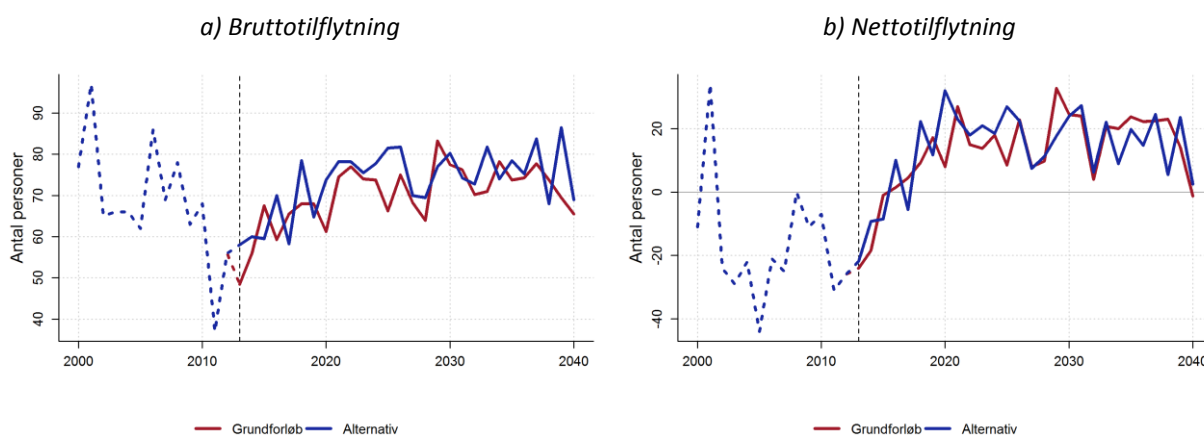
I dette eksperiment øges sandsynligheden for, at personer fra storbykommunerne København, Aarhus, Aalborg, Odense og Esbjerg Kommune flytter til Læsø Kommune. Opjusteringen af

tilflytningssandsynligheden fra de pågældende kommuner indfases gradvist i årene 2016 til 2020, hvorefter det ændrede adfærdsmønster fastholdes i resten af fremskrivningsperioden til 2040. Det ventes, at den samlede sum af tilflyttere opgjort over hele fremskrivningsperioden er større end i grundforløbet, mens det grundet modellens stokastik ikke nødvendigvis er givet, at tilflytningen i hvert enkelt fremskrivningsår er større end grundforløbet tilsiger.

Sandsynligheden for at flytte til Læsø Kommune fra storbykommunerne opjusteres på bekostning af en forholdsmæssig nedjustering af sandsynligheden for at flytte til øvrige kommuner fra hver fraflytter fra storbykommunerne. Tilflytningen øges forholdsmæssigt på tværs af underliggende karakteristika som køn, alder, familietype, uddannelsesniveau, arbejdsmarkedstilknøytning og karakteristika for fraflytningsboligen. Således svarer karakteristika for de nye tilflyttere til dem, der kendetegnede tilflytningen fra de pågældende kommuner historisk.

Storbykommunerne tegner sig historisk for godt 25 pct. af den samlede tilflytning til Læsø Kommune, mens de i grundforløbet repræsenterer ca. 26,5 pct. af ophavet af tilflytningen i fremskrivningsårene. Som resultat af de ændrede flyttesandsynligheder stiger antallet af tilflyttere fra storbykommunerne i gennemsnit med ca. 20 pct. årligt relativt til grundforløbet opgjort over perioden 2020 til 2040. Storbykommunerne er således ophav til omkring 29,5 pct. af den samlede tilflytning i alternativforløbet. Figur 6.1 viser brutto- og nettotilflytningen i grundforløbet og alternativet, hvoraf det fremgår, at bruttotilflytningen og nettotilflytningen som ventet gennemsnitligt er højere i eksperimentet.

Figur 6.1. Brutto- og nettotilflytning i grundforløb og alternativ

Kilde: Egne beregninger på SMILE 3.0.

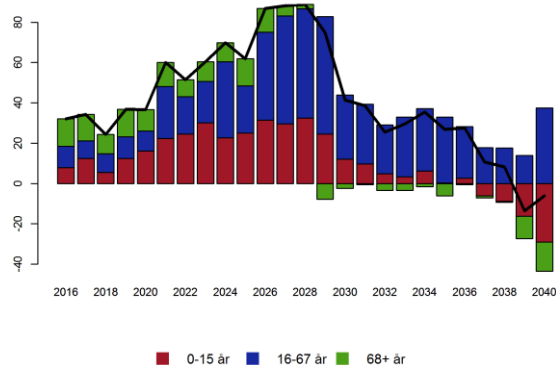
I grundforløbet flytter der i gennemsnit ca. 95 personer til Læsø Kommune hvert år fra storbykommunerne, når udviklingen fra og med år 2000 til 2040 betragtes. I eksperimentet er det gennemsnitlige årlige tilflytningsomfang øget med omtrent 5 personer i fremskrivningsperioden. I år 2030 har den vedvarende ændring i flytteomfanget givet anledning til en opjustering af den samlede befolkning bosiddende i Læsø Kommune på omkring 90 personer relativt til grundforløbet, jf. Figur 6.2a. På længere sigt vil stigningen blive dæmpet hvilket skyldes at den stigende tilflytning senere medfører en højere fraflytning, mere herom senere. Fordelt på alder er der fortrinsvist tale om en stigning i antallet af personer i alderen 16-67 år, hvor befolkningen er øget med ca. 50 personer relativt til grundforløbet. Antallet af personer under 16 år øges mod 2030 med næsten 35 personer og endelig er antallet af personer i den ældste aldersgruppe i 2030 stort set uændret relativt til

grundforløbet. Faldet efter 2030 skyldes i høj grad et fald i tilflyttere i de yngre aldersgrupper, mens mange i de yngre aldersgrupper bosiddende på Læsø fraflytter øen.

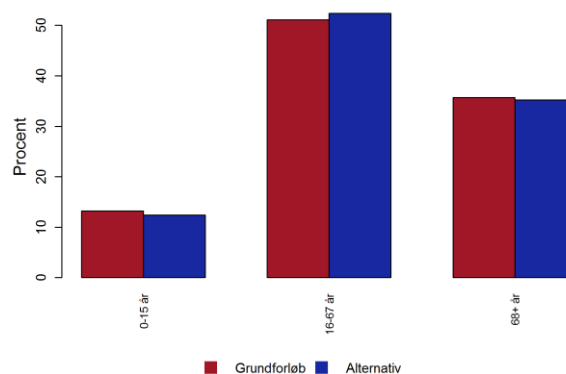
På mellemlang sigt er befolkningen i Læsø Kommune således steget med omkring 5 pct. relativt til grundforløbet. Den yngste aldersgruppe tegner sig for en stigning på godt 20 pct., mens antallet af personer i den mellemste aldersklasse øges med omtrent 5 pct. på mellemlang sigt. Den øgede tilflytning fra storbykommunerne giver anledning til en mindre forskydning i befolkningens overordnede aldersfordeling i Læsø Kommune til fordel for en større andel i den erhvervsaktive alder, jf. Figur 6.2b.

Figur 6.2. Ændring i befolkningens aldersstruktur

a) Ændring i befolkningen fordelt på alder, antal personer

b) Befolkningens overordnede aldersfordeling, gennemsnit over 2036-2040, grund- og alternativ forløb

Kilde: Egne beregninger på SMILE 3.0.

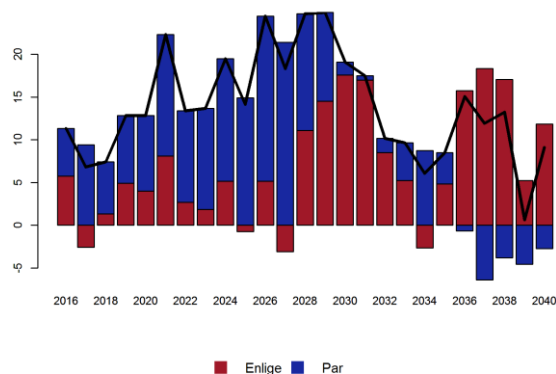
Den øgede tilflytning fra storbykommunerne giver ud over stigningen i befolkningen også naturligt anledning til et større antal familier, der på sigt er bosiddende i Læsø Kommune. Frem mod 2040 øges det samlede antal familier med omkring 20 relativt til grundforløbet i 2030, jf. Figur 6.3a. På landsplan er enlige familier kendetegnet ved en større grad af mobilitet relativt til parfamilier²⁷, hvorfor ændringen i antallet af enlige familier relativt til grundforløbet typisk dominerer ændringen i par. Fordelingen finder desuden sin forklaring i familiestrukturen i storbykommunerne, der vil karakterisere den risikogruppe, som adfærdsændringen målrettes. I første omgang vil stigningen i familier ske i form af par-familier, men på sigt tegner enlige familier sig for hele forøgelsen i antallet af familier relativt til grundforløbet, jf. Figur 6.3a, vurderet på sammensætningen af tilvæksten fra 2036-2040. Familiestrukturen vil dog ikke ændre sig nævneværdigt på sigt relativt til grundforløbet, jf. Figur 6.3b, selvom sammensætningen af tilflytningen fra storbykommunerne på karakteristika ikke er repræsentativ for den samlede tilflytning fra alle kommuner.

²⁷ Se evt. Hansen og Markeprand (2015) s. 58, figur 3.33.

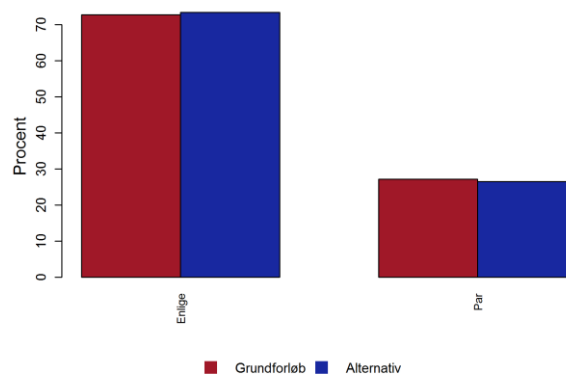

Figur 6.3. Ændring i befolkningens familiestruktur

a) Ændring i antal familier

b) Familiestrukturen, gennemsnit over 2036-2040, grund- og alternativ forløb

Kilde: Egne beregninger på SMILE 3.0.

Vurderet over samme periode, vil en større andel af tilflytterne end den bosiddende befolkning have opnået en grundskoleuddannelse eller en videregående uddannelse, mens færre vil have opnået en erhvervsfaglig uddannelse. Tilflytningen af personer, som højst har opnået en grundskoleuddannelse, er primært børn, som flytter til Læsø Kommune med deres forældre samt børn, der bliver født i løbet af fremskrivningen af tilflyttende familier, hvilket kan ses ved i stedet at betragte befolkningstilvæksten i aldersgruppen 16-67 år.

Den langsigtede gennemsnitlige ændring i den bosiddende befolkning i aldersgruppen 16-67 år udgøres af:

- 1 pct., som højst har opnået en grundskoleuddannelse, i modsætning til 42 pct. i hele befolkningen
- 31 pct., som har opnået en videregående uddannelse der svarer til ændringen i hele befolkningen

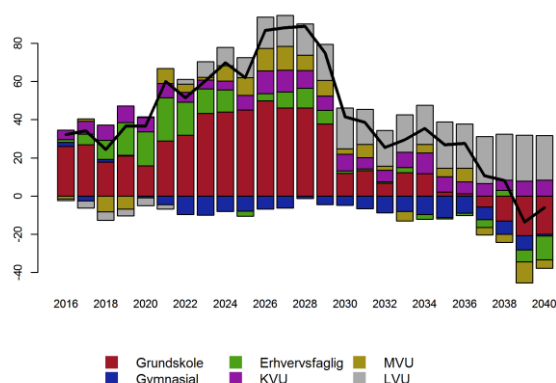
Sammenholdt med den langsigtede fordeling af befolkningen på højst fuldførte uddannelse bosiddende i kommunen, vil en relativt større andel af tilflytterne i aldersgruppen 16-67 år have opnået en videregående uddannelse. Til gengæld vil færre have en grundskoleuddannelse som højst fuldførte. Ændringen i tilflytningens uddannelsessammensætning afspejler, at uddannelsesniveaut i storbykommunerne generelt er lidt højere end det, der karakteriserer den generelle tilflytning i grundforløbet. Specielt skal dette tilskrives, at en større del af tilflytningen nu kommer fra de store uddannelsesbyer. Konsekvensen for uddannelsesfordelingen for befolkningen i den arbejdsdygtige alder er dog ikke nævneværdig.

Ændringen i tilflytningens uddannelsessammensætning afspejler sig også kun marginalt i den i kommunen bosiddende befolknings fordeling på højst fuldførte uddannelse, som blot udviser en

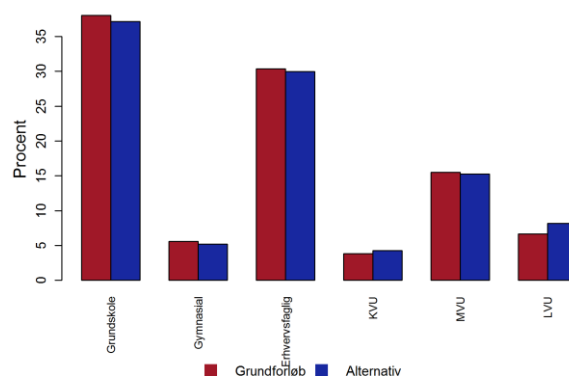
ganske lille forskydning i retning mod færre med en erhvervsfaglig uddannelse på bekostning af flere med en kort eller mellemlang videregående uddannelse, jf. Figur 6.4b. Sammenfattet ved uddannelsesindekset ventes den større tilflytning fra storbykommunerne at give anledning til et mindre løft i uddannelsesniveaet i kommunen på sigt.

Figur 6.4. Ændring i befolkningens uddannelsesniveau

a) Ændring i uddannelseskategorier, antal personer

b) Fordeling på højest fuldførte uddannelse, gennemsnit over 2036-2040, grund- og alternativ forløb

Anm.: Alle aldersgrupper. Kategorien grundskole omfatter også her personer med ukendt uddannelsesniveau. Dvs. indvandrere og børn, der er i gang med en grundskoleuddannelse.

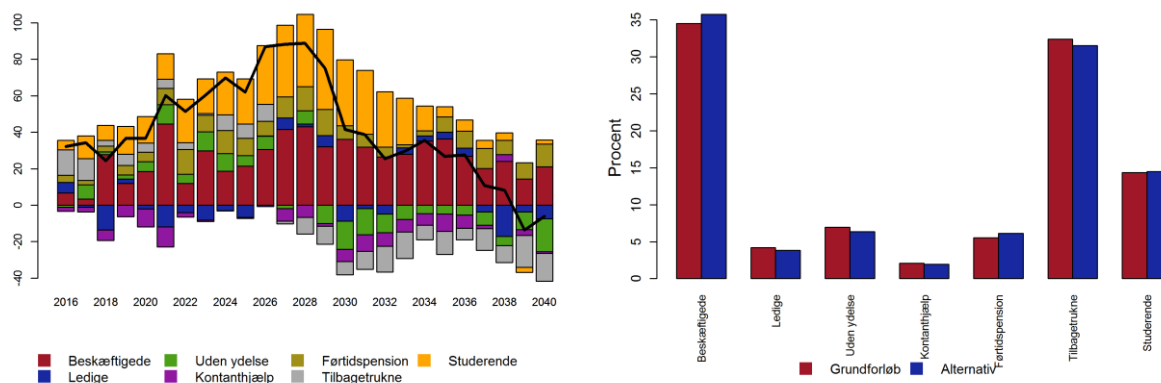
Kilde: Egne beregninger på SMILE 3.0.

Betragtes ændringen i befolkningen fordelt på arbejdsmarkedstilknnytning kan næsten 42 pct. af den langsigtede befolkningstilvækst henføres til personer i beskæftigelse. Andelen af studerende (delvist børn over 6 år) ventes til sammenligning at udgøre 44 pct. af ændringen, frem mod 2030. Herefter falder andelen af studerende, mens stigningen i antallet af beskæftigede forbliver nogenlunde konstant.

Befolkningstilvæksten udgøres herudover blot i mindre omfang af kontanthjælpsmodtagere uden for arbejdsstyrken, førtidspensionister og ledige, jf. Figur 6.5a. I grundforløbet ventes ca. 35 pct. af befolkningen i kommunen på sigt at være i beskæftigelse, mens andelen af studerende og tilbagetrukne i gennemsnit ventes at udgøre henholdsvis 14 pct. og 32 pct. af den samlede befolkning i perioden 2036-2040, jf. Figur 6.5b. At tilflytningen giver anledning til en befolkningstilvækst, der fra et socioøkonomisk perspektiv afviger fra den i kommunen bosiddende befolkning, betyder en mindre forskydning i befolkningens tilknytning til arbejdsmarkedet. Øget tilflytning fra storbykommunerne betyder dermed, at en større andel af den samlede befolkning er studerende eller i beskæftigelse på bekostning af færre tilbagetrukne, jf. Figur 6.5b. Ses alene på de 16-67-årige, vil ændringen i beskæftigelsen udgøre 60 pct., mens de studerende tegner sig for 21 pct. af befolkningsændringen. Tilflytningen giver anledning til en uændret erhvervsfrekvens for de 16-67-årige relativt til grundforløbet på lang sigt.

Figur 6.5. Ændring i befolkningens arbejdsmarkedstilknytning

a) Ændring i arbejdsmarkedskategorier, antal personer b) Tilknytning til arbejdsmarkedet, gennemsnit over 2036-2040, grund- og alternativ forløb

Anm.: Alle aldersgrupper.

Kilde: Egne beregninger på SMILE 3.0.

Efterspørgslen på boliger ventes at være stigende som resultat af det større antal tilflyttere fra storbykommunerne. Således ventes efterspørgslen at nå op på omkring 25 boliger yderligere i 2030 sammenholdt med grundforløbet, hvilket dæmpes til en stigning på godt 10 boliger frem mod 2040 som følge af faldet i befolkningen. På lang sigt giver den øgede tilflytning til Læsø Kommune sig hovedsageligt udslag i en større søgning mod ejerboliger, jf. Figur 6.6a og Tabel 9.7 i appendiks²⁸.

Som omtalt i beskrivelsen af grundforløbet afhænger efterspørgslen fordelt på boligtype af en række underliggende karakteristika som eksempelvis familiens uddannelsesniveau, de voksnes gennemsnitlige alder, om familien består af enlige eller par og familiens arbejdsmarkedstilknytning. Ejerboliger er særligt populære blandt familier, hvor en eller flere af de voksne i familien er en del af arbejdsstyrken og har et relativt højt uddannelsesniveau²⁹. En betydelig del af efterspørgslen efter ejerboliger kan derfor henføres til, at en stor del af de tilflyttende er tilknyttet arbejdsmarkedet og har en videregående uddannelse. Samtidig trækker det efterspørgslen på ejerboliger op, at størstedelen af de tilflyttende er under 67 år og dermed relativt tilbøjelige til at vælge en ejerbolig. Private udlejningsboliger er særligt populære blandt familier, hvor mindst en voksen i familien er tilknyttet arbejdsmarkedet eller hvor uddannelsesniveaut er relativt højt. Tilflytningens sammensætning styrker således efterspørgslen på private udlejningsboliger i eksperimentet. For almene boliger ses kun mindre og ikke-monoton variation relativt til grundforløbet. Almene boliger er særligt populære blandt familier, hvor alle er udenfor arbejdsstyrken og er givetvist genstand for øget søgning blandt de tilflyttere, der er studerende eller uden for arbejdsmarkedet i øvrigt. Uagtet familietype, uddannelsesbaggrund og tilhørsforhold til arbejdsmarkedet er de boligtyper, der er genstand for større søgning de overvejende mest populære valg ved flytning forud for tilbagetrækningsalderen. I Figur 6.6b sammenholdes de gennemsnitlige relative andele af boliger fordelt på type mellem grundforløbet og eksperimentet i perioden 2036 til 2040. Eksperimentet giver

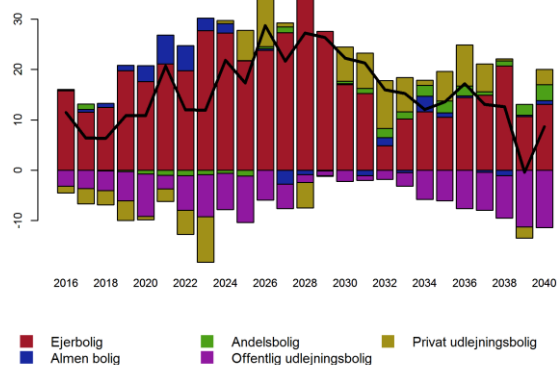
²⁸ Tabel 9.7 i appendiks angiver de absolutte og relative ændringer fordelt på boligkarakteristika relativt til grundforløbet.

²⁹ Se evt. Hansen og Markeprand (2015), s. 63 f.

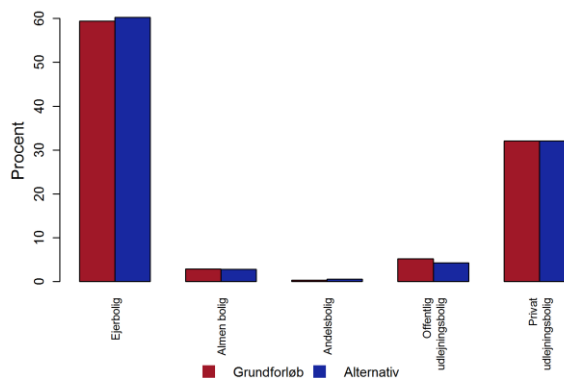
ikke anledning til nævneværdige forskydninger i boligefterspørgslens sammensætning på type relativt til grundforløbet.

Figur 6.6. Ændring i antallet af boliger fordelt på boligtype

a) Ændring i boligtyper, antal boliger

b) Boliger fordelt på type, gennemsnit over 2036-2040, grund- og alternativ forløb

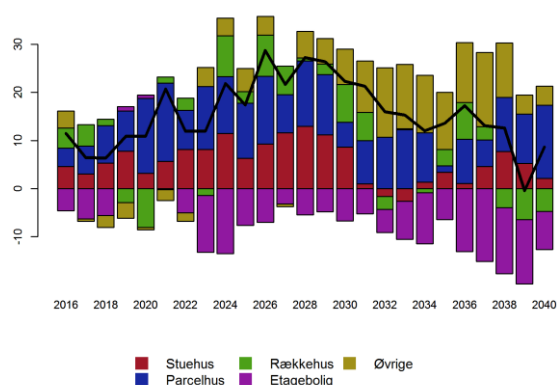

Kilde: Egne beregninger på SMILE 3.0.

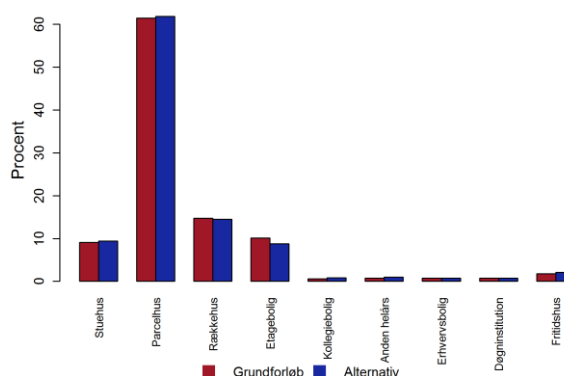
Eksperimentet peger relativt entydigt på, at en større tilflytning fra storbykommunerne vil resultere i en større boligefterspørgsel, som fordelt på boligart ventes at være rettet mod specielt parcelhuse og stuehuse samt i mindre udstrækning fritidshuse (inkluderet i kategorien Øvrige), jf. Figur 6.7a. Den stigende efterspørgsel efter parcelhuse er afledt af den øgede søgning mod ejerboliger, hvilket blot i mindre grad giver anledning til større søgning mod rækkehuse. Eksperimentet giver på sigt anledning til marginal forskydning i boligstrukturen til fordel for parcelhuse, jf. Figur 6.7b.

Figur 6.7. Ændring i antallet af boliger fordelt på boligart

a) Ændring i boligarter, antal boliger

b) Boliger fordelt på art, gennemsnit over 2036-2040, grund- og alternativ forløb

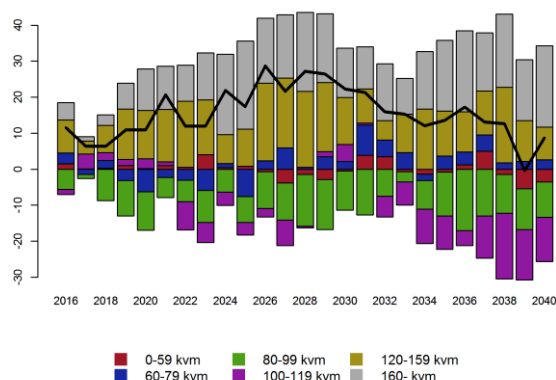
Kilde: Egne beregninger på SMILE 3.0.

Overordnet vil den øgede boligefterspørgsel relativt til grundforløbet i stort set samme udstrækning rette sig mod boliger større end 120 m², jf. Figur 6.8a. Ændringen er for de større boligers

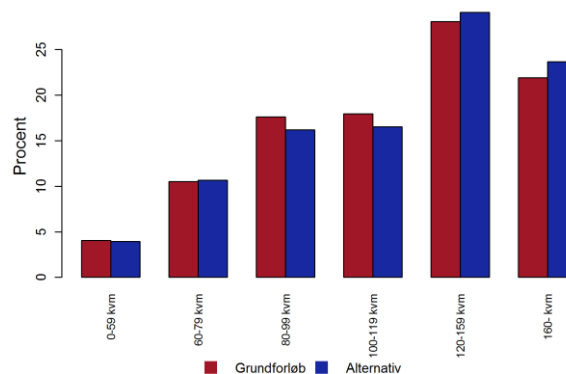
vedkommende konsistent med den øgede søgning mod parcelhuse. Efterspørgslen øges ligeledes på boliger af størrelsen 60-79 m², hvilket forklares af den større søgning mod fritidshuse. Den langsigtede struktur af boligmassen forskydes en anelse i retning af en større forholdsmæssig søgning mod boliger på 60-79 m² og 120+ m², jf. Figur 6.8b.

Figur 6.8. Ændring i antallet af boliger fordelt på boligstørrelse

a) Ændring i boligstørrelser, antal boliger

b) Boliger fordelt på størrelse, gennemsnit over 2036-2040, grund- og alternativ forløb

Kilde: Egne beregninger på SMILE 3.0.

Ændringerne i samtlige boligkarakteristika relativt til grundforløbet er for udvalgte år sammenfattet i Tabel 9.7 i appendikset.

6.2 Færre ældre fraflytter parcelhuset

Dette eksperiment simulerer effekten af, at ældre i kommunen i højere grad bliver boende i deres parcelhuse, hvilket kan følge af, de kan have svært ved at afsætte deres hus, eller kan blive boende længere tid, fordi deres helbred er bedre, end det er tilfældet fra foregående generationer. På baggrund af den historiske flyttheadfærd ventes det i fremskrivningen, at ældre vil fraflytte deres parcelhus til fordel for primært etageboliger eller rækkehuse. Ældre, der bor i parcelhuse, går fra at udgøre næsten 74 pct. af alle familier, hvor de voksnes gennemsnitsalder er 55 år, til at falde til godt 51 pct., når de voksnes gennemsnitsalder er 90 år og yderligere til 40 pct. for de 95-årige. I det gruppen af ældre over 80 år ventes at øges fra knap 6,5 pct. af den samlede befolkning i 2013 til knap 14 pct. i 2040, vil den samlede efterspørgsel efter parcelhuse falde med omtrent 80 boliger, svarende til 11 pct., frem til 2040. Omvendt vil antallet af etageboliger og rækkehuse stige med godt 65 hhv. 30 boliger i samme periode.

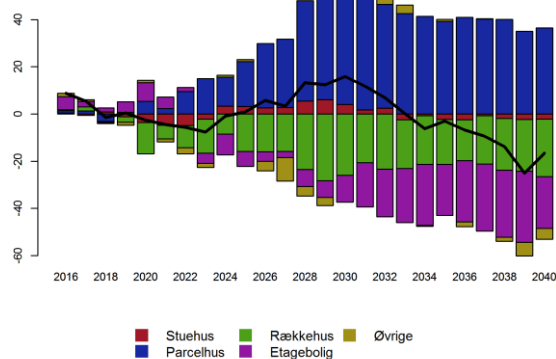
I dette eksperiment reduceres sandsynligheden for at fraflytte sin bolig for husholdninger med en alder over 66 år, der bor i parcelhuse. Stødet implementeres, så flyttheadfærd for ældre husholdninger gradvist skaleres ned over perioden i 2016-2020, hvorefter den holdes konstant i niveauet fra 2020.

Når de ældre ikke længere fraflytter deres parcelhus i samme omfang som tidligere, vil efterspørgslen efter parcelhuse stige med ca. 40 boliger frem mod 2040, jf. Figur 6.9 og Tabel 9.8 i

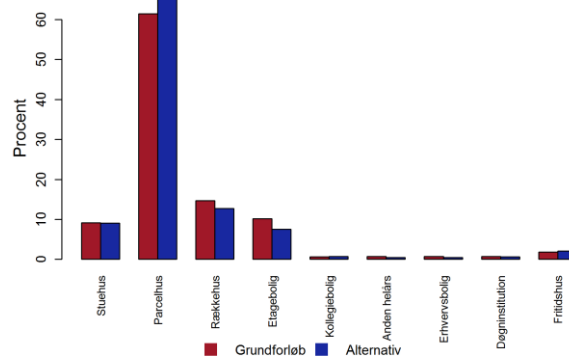
appendiks³⁰. De færre ældre, der fraflytter deres parcelhuse, vil betyde, at færre flytter i etageboliger og rækkehuse. Denne lavere efterspørgsel efter etageboliger udgør 31 pct. af de 40 ældre husstande, som ellers ville være flyttet fra deres parcelhus, mens 27,5 pct. udgøres af husstande, der flytter i rækkehuse.

Figur 6.9. Ændring i antallet af boliger fordelt på boligart

a) Ændring i boligarter, antal boliger

b) Boliger fordelt på art, gennemsnit over 2036-2040, grund- og alternativ forløb

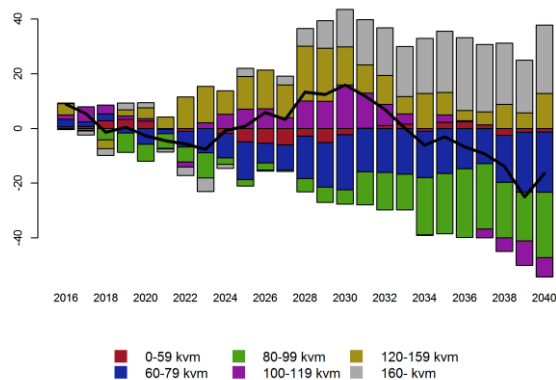

Kilde: Egne beregninger på SMILE 3.0.

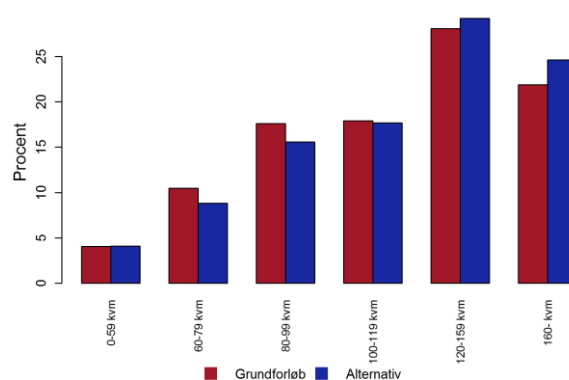
Den vigende efterspørgsel efter rækkehuse og etageboliger samt den større efterspørgsel efter parcelhuse vil alle trække i retning af en relativt større efterspørgsel efter boliger med et større boligareal på bekostning af mindre boliger i forhold til grundforløbet, jf. Figur 6.10. Andelen af boliger over 120 m² vil således stige, mens især andelen af boliger under 100 m² ventes at aftage, når der er færre ældre, der fraflytter deres parcelhuse. Dette viser omvendt, at den demografiske effekt på bolig efterspørgslen af aldringen typisk vil resultere i en større efterspørgsel efter lejligheder med et mindre boligareal.

Figur 6.10. Ændring i antallet af boliger fordelt på boligstørrelse

a) Ændring i boligstørrelse, antal boliger

b) Boliger fordelt på størrelse, gennemsnit over 2036-2040, grund- og alternativ forløb

³⁰ Tabel 9.8 i appendiks angiver de absolutte og relative ændringer fordelt på boligkarakteristika relativt til grundforløbet.

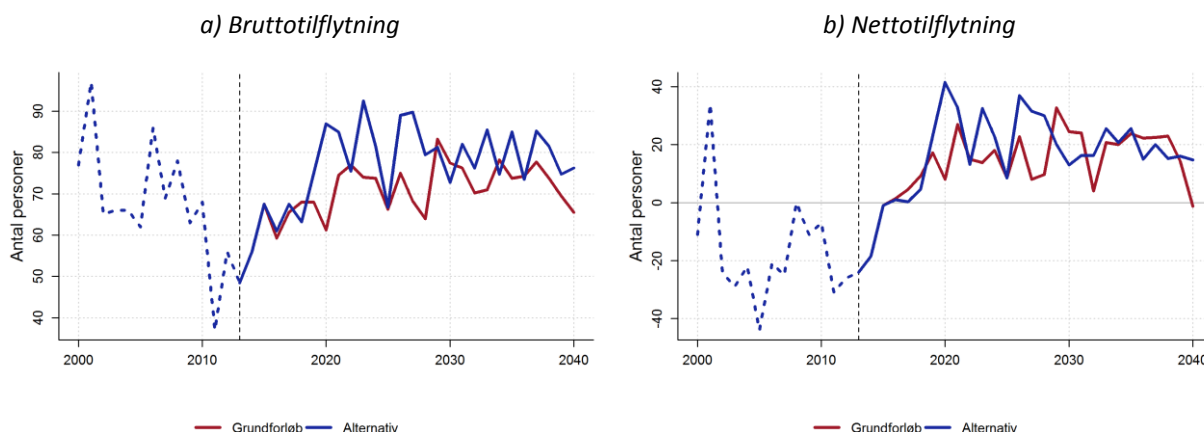
Kilde: Egne beregninger på SMILE 3.0.

Ændringerne i samtlige boligkarakteristika relativt til grundforløbet er for udvalgte år sammenfattet i Tabel 9.8 i appendikset.

6.3 Øget tilflytning af familier med et højt uddannelsesniveau

I dette eksperiment øges tilflytningen af højt uddannede til Læsø Kommune på en sådan måde, at det samlede årlige flytteomfang stiger med godt 20 pct. relativt til grundforløbet. Ændringen indføres gradvist frem mod år 2020, hvorefter det nye adfærdsmønster fastholdes i den resterende del af fremskrivningen. Konkret øges tilflytningen af højtuddannede ved at opjustere sandsynligheden for, at en familie fra en anden kommune, hvor mindst et voksent medlem har en videregående uddannelse, flytter til Læsø Kommune. Samtidig skaleres sandsynligheden for, at den fraflyttende familie vælger en anden kommune end Læsø forholdsvis ned. Tilflytningen øges forholdsvis på tværs af underliggende karakteristika som køn, alder, familietype, arbejdsmarkedstilknytning, fraflytningskommune og karakteristika for fraflytningsboligen. Således svarer karakteristika for de nye tilflyttere til dem, der kendetegnede tilflytningen for personer med en kort, mellemlang eller lang videregående uddannelse i grundforløbet. Figur 6.11 illustrerer brutto- og nettotilflytningen i grundforløbet og eksperimentet og niveauerne er som ventet gennemsnitligt højere i alternativscenariet.

Figur 6.11. Brutto- og nettotilflytning i grundforløb og alternativ

Kilde: Egne beregninger på SMILE 3.0.

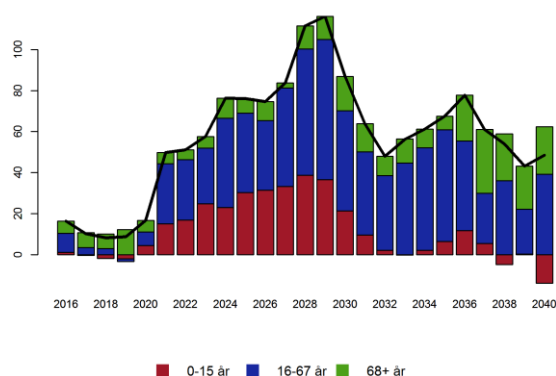
Baseret på udviklingen fra 2016 og frem flytter der årligt gennemsnitligt ca. 70 personer til Læsø Kommune i grundforløbet, hvoraf ca. 27 pct. eller omkring 20 personer har en kort, mellemlang eller lang videregående uddannelse. I alternativforløbet er det gennemsnitlige årlige tilflytningsomfang af personer med en videregående uddannelse øget med knap 5 personer, hvilket giver anledning til en gennemsnitlig årlig stigning i det samlede antal flytninger på omkring 6 personer, hvor den yderligere stigning skal henføres til, at en del af de højtuddannede tilflyttere danner par med en person, der ikke har en videregående uddannelse. Hertil kommer, at en del af tilflytterne enten har eller får børn i løbet af fremskrivningen.

I år 2040 har den vedvarende ændring i flytteomfanget givet anledning til en opjustering af den samlede befolkning bosiddende i Læsø Kommune på omkring 50 personer, jf. Figur 6.12a. Fordelt på

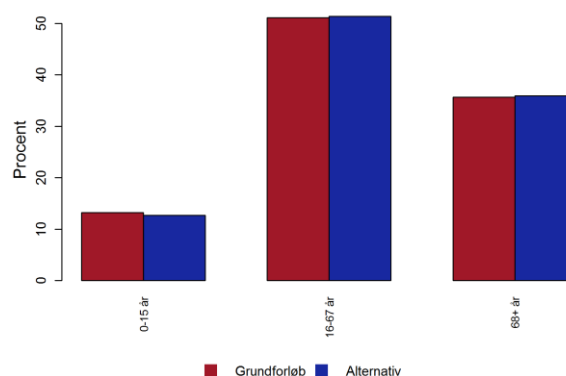
alder er der fortrinsvist tale om en stigning i antallet af personer i alderen 16-67 år, hvor befolkningen er øget med knap 30 personer relativt til grundforløbet. Den primære del af ændringen i denne aldersgruppe skal tilskrives tilflytning af personer i alderen 45-55 år, hvor flyttetilbøjeligheden er størst og hvor andelen af befolkningen med de relevante uddannelseskvalifikationer er relativt høj. Antallet af personer under 16 år øges frem mod 2030 med ca. 40 personer relativt til grundforløbet. Niveauet falder dog igen efter 2030 således at disse aldersgrupper er omtrent uændret, mens ændringen i de ældste aldersgrupper afslutningsvist når et niveau, der er omkring 40 personer højere end i grundforløbet. Selvom den ældste aldersgruppe udgør en relativt stor andel af den samlede befolkning uden for Læsø Kommune, vil en relativt lille andel have en kort, mellemlang eller lang videregående uddannelse. Således ses stigningen i den ældste befolkningsgruppe også først at forekomme omkring 10 år efter justeringen i tilflytningen påbegyndes og er dermed i større udstrækning udtryk for, at mertilflytningen efter den pågældende periode begynder at indtræde i den ældste aldersklasse fremfor, at tilflytningen af højtuddannede personer i den ældste aldersklasse øges. Herudover dæmpes tilflytningen af ældre yderligere, eftersom denne aldersgruppe typisk har en lav tilbøjelighed til både at flytte og til at skifte kommune i tilfælde af flytning³¹. På sigt vil den øgede tilflytning af personer med en videregående uddannelse ikke betyde, at alderssammensætningen i kommunen forskydes nævneværdigt, jf. Figur 6.12b.

Figur 6.12. Ændring i befolkningens aldersstruktur

a) Ændring i befolkningen fordelt på alder, antal personer

b) Befolkningens overordnede aldersfordeling, gns. år 2036-2040, grund- og alternativ forløb

Kilde: Egne beregninger på SMILE 3.0.

Den større tilflytning af højtuddannede giver ikke blot anledning til en stigning i befolkningen, men også i det samlede antal familier, der på sigt er bosiddende i Læsø Kommune. Frem mod 2040 er det samlede antal familier øget med omkring 30 relativt til grundforløbet, hvor omkring godt 44 pct. udgøres af enlige familier, jf. Figur 6.13a. I udgangspunktet udviser enlige familier i gennemsnit en større grad af tværkommunal mobilitet relativt til parfamilier, men denne forskel mindskes dog i nogen udstrækning, når der alene ses på flytninger af familier kendetegnet af et videregående uddannelsesniveau. Specielt vil parfamilier med en lang videregående uddannelse i gennemsnit være

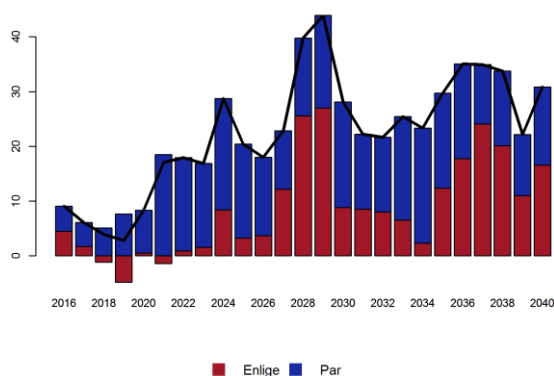
³¹ Se evt. Hansen og Markeprand (2015) s. 58.

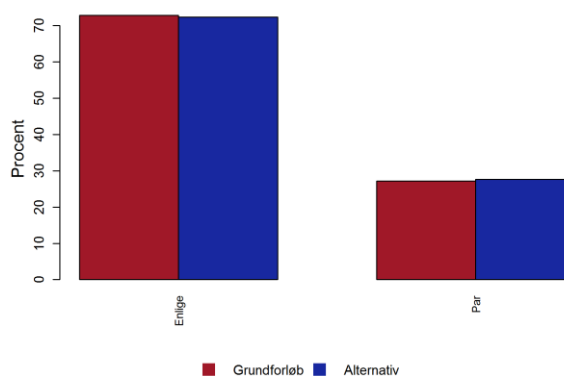
mere mobile på tværs af kommunegrænser end enlige med samme uddannelsesniveau³². I grundforløbet er den samlede tilflytning til Læsø Kommune domineret af parfamilier. Tilflytningen af enlige familier udgør i gennemsnit omkring 47 pct. af den samlede tilflytning, hvilket således er i modsætning til det mere generelle billede på landsplan, at enlige udviser en større grad af mobilitet på tværs af kommunegrænser³³. Ses imidlertid alene på tilflytningen med et videregående uddannelsesniveau, udgør den årlige tilflytning af enlige fra andre kommuner blot 47 pct. af den samlede tilflytning af familier. Da sammensætningen af tilflytningen på karakteristika ikke er helt repræsentativ for den samlede tilflytning til Læsø Kommune, vil familiestrukturen for den bosiddende befolkning på sigt forskydes i retning mod en marginalt højere andel af par familier, jf. Figur 6.13b.

Figur 6.13. Ændring i befolkningens familiestruktur

a) Ændring i antal familier

b) Familiestrukturen, gns. år 2036-2040, grund- og alternativ forløb

Kilde: Egne beregninger på SMILE 3.0.

Ud af den samlede langsigtede befolkningsstigning på omkring 50 personer, kan næsten 75 pct. på sigt henføres til en stigning i befolkningen med en kort, mellemlang eller lang videregående uddannelse, jf. Figur 6.14a. Mens den samlede befolkning øges med godt 3 pct. på sigt relativt til grundforløbet, vil befolkningen med de uddannelsesniveauer, der er genstand for øget tilflytning, øges noget mere. Således øges antallet af personer med en kort videregående uddannelse med ca. 13 pct. på sigt, antallet med en mellemlang videregående uddannelse stiger med omkring 7 pct. relativt til grundforløbet, mens det langsigtede skøn for personer med en lang videregående uddannelse omkring fremskrivningens afslutning er øget med næsten 32 pct. relativt til grundforløbet. Samlet set er befolkningen med en videregående uddannelse på sigt øget med ca. 14,5 pct. relativt til grundforløbet.

Primært på grund af børn, vil den langsigtede stigning i antallet af personer med en grundskole uddannelse udgøre omkring 15 pct. af den samlede befolkningsændring. Betragtes alene

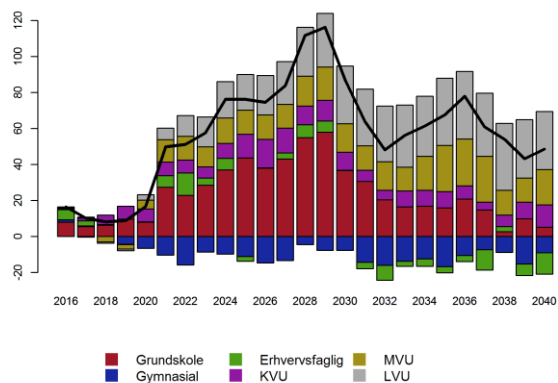
³² Se evt. Hansen og Markeprand (2015) s. 58, figur 3.33 og figur 3.34.

³³ Vurderingen er baseret på familier, der i grundforløbet flytter til Læsø fra landets øvrige kommuner. Interne flytninger er dermed fraregnet. Flytnehændelsen skal henføres til flytning hjemmefra, pardannelse, parsplittelse eller øvrige flytninger.

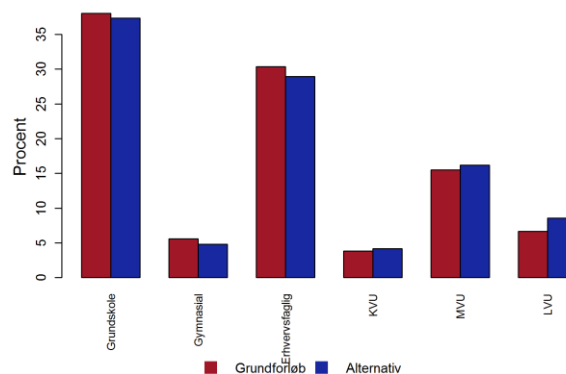
aldersgrupperne 16-67 år, kan hele den samlede befolkningsstigning henføres til personer med en kort, mellemlang eller lang videregående uddannelse.

Figur 6.14. Ændring i befolkningens uddannelsesniveau

a) Ændring i uddannelseskategorier, antal personer

b) Fordeling på højest fuldførte uddannelse, gns. år 2036-2040, grund- og alternativforløb

Anm.: Alle aldersgrupper. Kategorien grundskole omfatter også her personer med ukendt uddannelsesniveau. Dvs. indvandrere og børn, der er i gang med en grundskoleuddannelse.

Kilde: Egne beregninger på SMILE 3.0.

I og med, at ændringen i antallet med en kort, mellemlang eller lang videregående uddannelse per konstruktion tegner sig for den største del af den samlede befolkningsstigning og eftersom, at mertilflytningens uddannelsesniveau ikke repræsenterer mønsteret for den samlede tilflytning i grundscenariet, vil befolkningens uddannelsessammensætning på sigt forskydes. Således ses på sigt en fortrængning af de lavere uddannelser af et omfang på lidt under 3 pct. point til fordel for andelen med en videregående uddannelse, jf. Figur 6.14b. Uddannelsesindekset er som forventet konsekvent højere end i grundforløbet.

Ændringen i befolkningens arbejdsmarkedsdeltagelse relativt til grundforløbet er overordnet præget af en stigning i antallet af beskæftigede. På sigt er beskæftigelsesomfanget næsten 25 personer højere end i referenceforløbet, hvilket udgør omkring 42 pct. af den samlede ændring i befolkningen, jf. Figur 6.15a. Ændringen i arbejdsstyrken er lidt større end ændringen i beskæftigelsen og andelen af ledige er stort set den samme som i grundforløbet. Denne udvikling er konsistent med, at tilflytningen domineres af personer med en videregående uddannelse, der er kendetegnet ved en relativt højere grad af tilknytning til arbejdsmarkedet og lavere ledighedsprocent end de øvrige uddannelsesgrupper³⁴. Efterhånden som tilflytterne får børn, og evt. medflyttende børn indtræder i uddannelsessystemet, sker en gradvis stigning i antallet af studerende og personer uden ydelse³⁵. På sigt øges befolkningen i de pågældende kategorier med næsten 12 personer, en stigning, der svarer til omkring 21 pct. af den samlede befolkningstilvækst. Antallet af tilbagetrukne øges stort set tilsvarende, hvilket er konsistent med den aldersfordelte ændring i befolkningen. Eksperimentet

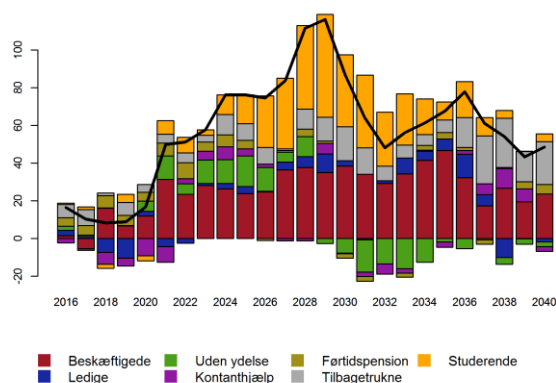
³⁴ Se evt. Hansen og Markeprand (2015) s. 45, figur 3.23.

³⁵ Børn i alderen 0-5 år opgøres som personer uden ydelse, mens børn i alderen 6-15 år primært er registreret som studerende. For ældre aldersgrupper fastlægges tilknytningen til uddannelsessystemet af uddannelsesmodulet i SMILE.

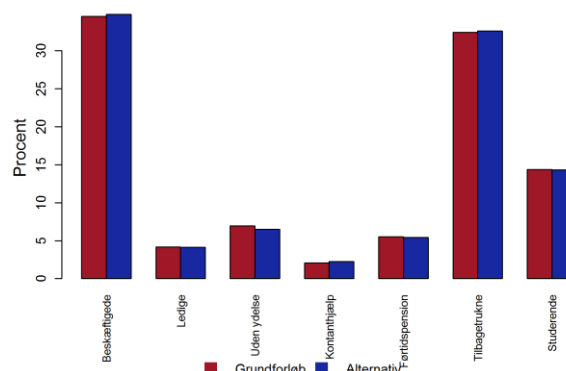
giver således anledning til en næsten ensartet ændring i befolkningen både inden og uden for arbejdsstyrken og der er ingen nævneværdig forskydning i hele den bosiddende befolknings arbejdsmarkedstilknøytning relativt til grundforløbet, jf. Figur 6.15b. Overordnet vil den øgede tilflytning af højt uddannede give anledning til et løft i den samlede erhvervsfrekvens for de 16-67-årige.

Figur 6.15. Ændring i befolkningens arbejdsmarkedstilknøytning

a) Ændring i arbejdsmarkedskategorier, antal personer

b) Tilknøytning til arbejdsmarkedet, gns. år 2036-2040, grund- og alternativforløb

Anm.: Alle aldersgrupper.

Kilde: Egne beregninger på SMILE 3.0.

På sigt er der efterspørgsel efter omkring 40 flere boliger i alternativforløbet relativt til grundforløbet³⁶. I overvældende grad er den øgede efterspørgsel rettet mod ejerboliger. Således efterspørges der på sigt godt 40 flere ejerboliger relativt til grundforløbet, jf. Figur 6.16a og Tabel 9.9 i appendiks³⁷.

Valget af boligtype understøttes af tilflytningens familiemønster, uddannelsesniveaue og til dels arbejdsmarkedstilknøytning. I de aldersgrupper, hvor tilbøjeligheden til at flytte til en ny kommune er størst, vil ejerboliger være blandt de foretrukne boligtyper for både enlige og par. Endvidere gælder, at begge familietyper på tværs af alle øvrige karakteristika vil udvise en stor og relativt ensartet tilbøjelighed til at flytte til en privat udlejningsbolig.

På tværs af familietype er ejerboliger og private udlejningsboliger også blandt de foretrukne valg for personer med en kort, mellemlang eller lang videregående uddannelse, hvilket også er tilfældet for familier med en høj grad af tilknøytning til arbejdsmarkedet³⁸. Der er her tale om overordnede gennemsnitlige tendenser på tværs af alle øvrige karakteristika inkl. geografi. Relativt til grundforløbet giver eksperimentet på sigt anledning til en mindre forskydning i præferencerne til fordel for ejerboliger på bekostning af både offentlige og private udlejningsboliger, jf. Figur 6.16b.

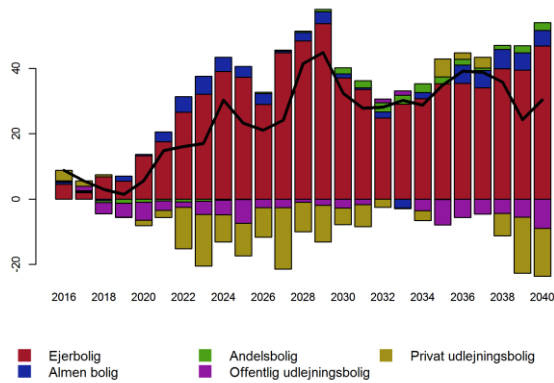
³⁶ Kvantificeringen vedrører af robusthedshensyn gennemsnittet af ændringen i perioden 2036-2050.

³⁷ Tabel 9.9 i appendiks angiver de absolutte og relative ændringer fordelt på boligkarakteristika relativt til grundforløbet.

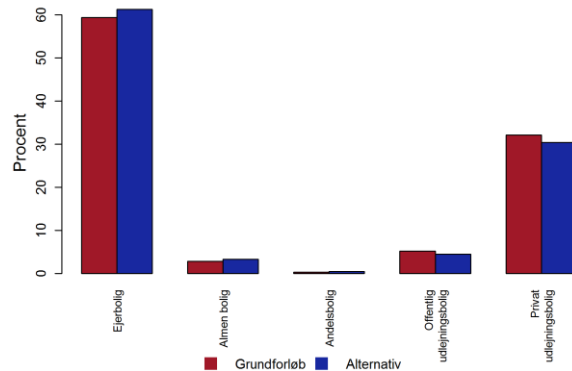
³⁸ Se evt. Hansen og Markeprand (2015), s. 63 f.

Figur 6.16. Ændring i antallet af boliger fordelt på boligtype

a) Ændring i boligtyper, antal boliger

b) Boliger fordelt på type, gns. år 2036-2040, grund- og alternativforløb

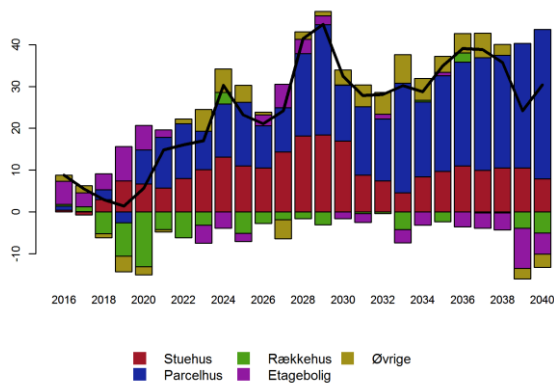
Kilde: Egne beregninger på SMILE 3.0.

Den langsigtede stigning i boligefterspørgslen på omkring 40 boliger ift. grundforløbet, vil overordnet rette sig mod parcelhuse. I alternativforløbet efterspørges på sigt omkring 35 flere parcel- og stuehuse end tilfældet er i grundforløbet, jf. Figur 6.17a. Ændringen i parcel- og stuehuse motiveres hovedsageligt af den ændrede søgning mod ejerboliger.

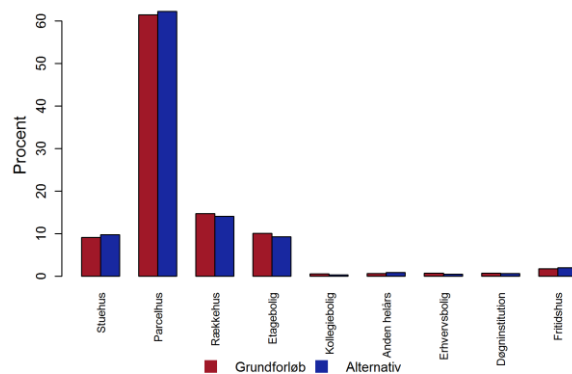
Den øgede søgning mod parcelhuse er endvidere konsistent med, at disse boligarter er populære valg for begge familietyper og kan knyttes til familier med en videregående uddannelse³⁹. Det højere tilflytningsomfang af højt uddannede giver ikke anledning til en væsentlig forskydning i præferencestrukturen vedrørende valg af boligart, jf. Figur 6.17b.

Figur 6.17. Ændring i antallet af boliger fordelt på boligart

a) Ændring i boligarter, antal boliger

b) Boliger fordelt på art, gns. år 2036-2040, grund- og alternativ forløb

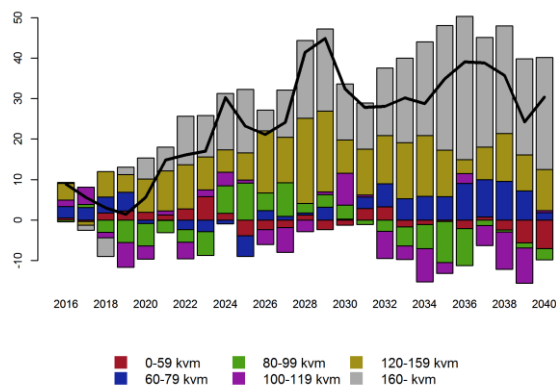

Kilde: Egne beregninger på SMILE 3.0.

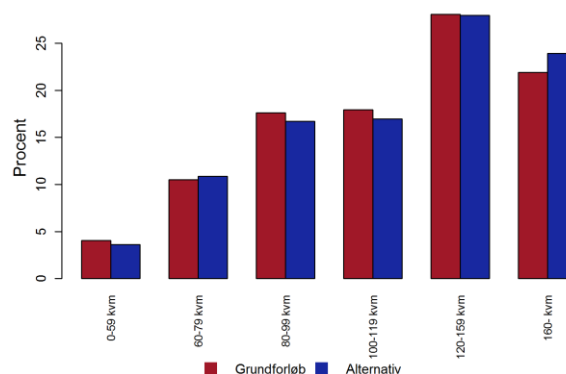
³⁹ Se evt. Hansen og Markeprand (2015), s. 67, figur 3.42.

Figur 6.18. Ændring i antallet af boliger fordelt på boligstørrelse

a) Ændring i boligstørrelser, antal boliger

b) Boliger fordelt på størrelse, gns. år 2036-2040, grund- og alternativforløb

Kilde: Egne beregninger på SMILE 3.0.

Overordnet vil den øgede efterspørgsel efter boliger på sigt primært rette sig mod boliger på 120 m² eller derover. Det typiske parcel- og stuehus er af størrelsen 100-200 m², hvilket derfor forklarer stigningen i søgningen mod de større boliger⁴⁰. Tilflytningen foranlediger blot et marginalt skifte i præferencerne, der primært er til fordel for en større søgning mod boliger med et areal i intervallet over 120 m², jf. Figur 6.18a og Figur 6.18b.

Ændringerne i samtlige boligkarakteristika relativt til grundforløbet er for udvalgte år sammenfattet i Tabel 9.9 i appendikset.

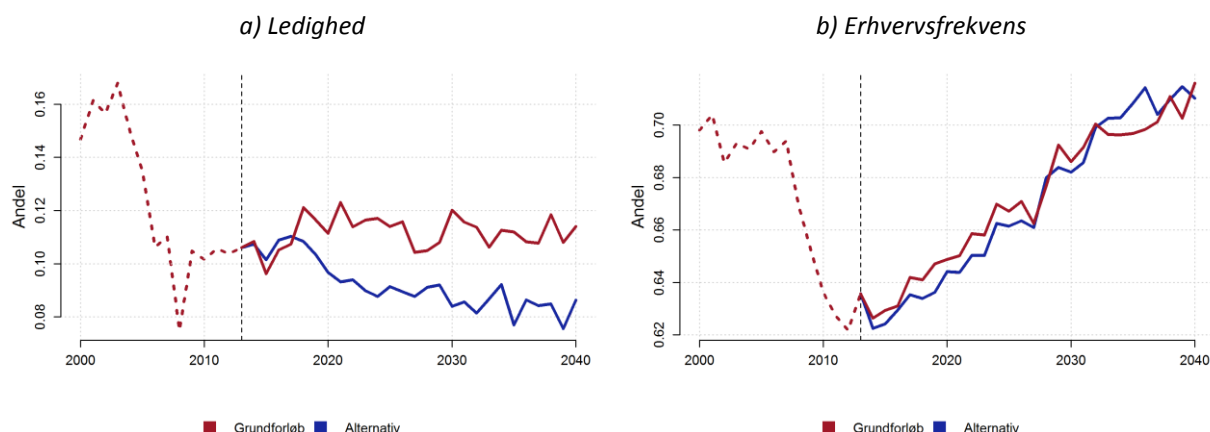
6.4 Lavere ledighedsgrad

I dette eksperiment skaleres sandsynligheden for at overgå fra ledig på dagpenge eller kontanthjælp til beskæftigelse op. Justeringen indføres gradvist fra 2016 til 2020, hvorefter korrektionen fastholdes i resten af fremskrivningsperioden frem til 2040.

Eksperimentet resulterer i, at ledigheden blandt de 16-67-årige på sigt falder med godt 3 pct. point relativt til grundforløbet, jf. Figur 6.19a. Samtidig resulterer eksperimentet i en nogenlunde uændret erhvervsfrekvens, jf. Figur 6.19b, hvilket skyldes, at der er mindre risiko for at forlade arbejdsmarkedet, når en person er i beskæftigelse fremfor ledig. Resultatet af eksperimentet kan fortolkes som en konsekvens af et arbejdspolitisk tiltag, der søger at hjælpe ledige tilbage i beskæftigelse eller som udtryk for den effekt etablering af flere arbejdspladser i kommunen vil have.

⁴⁰ Se evt. Hansen og Markeprand (2015), s. 70, figur 3.45.

Figur 6.19. Udvikling i ledigheden og erhvervsfrekvensen ved grundforløb og eksperiment, Læsø Kommune, 16-67 år

Kilde: Egne beregninger på SMILE 3.0.

I Figur 6.20a ses det, at eksperimentet afstedkommer en langsigtet nedskrivning af befolkningstallet i kommunen, der ved fremskrivningens afslutning er omkring 60 personer mindre relativt til grundforløbet. Graden af erhvervstilknytning har en betydelig indflydelse på mobiliteten både inden for og på tværs af kommunegrænser. Typisk vil en højere arbejdsmarkedsdeltagelse resultere i en større flyttetilbøjelighed⁴¹, men kan også samtidig motivere, at flere søger i en ejerbolig eller forbliver boende i en sådan. Dette dæmper omvendt mobiliteten. Dog er både den indirekte og direkte effekt af højere erhvervsdeltagelse fraværende i dette marginalstød da erhvervsfrekvensen er uændret.

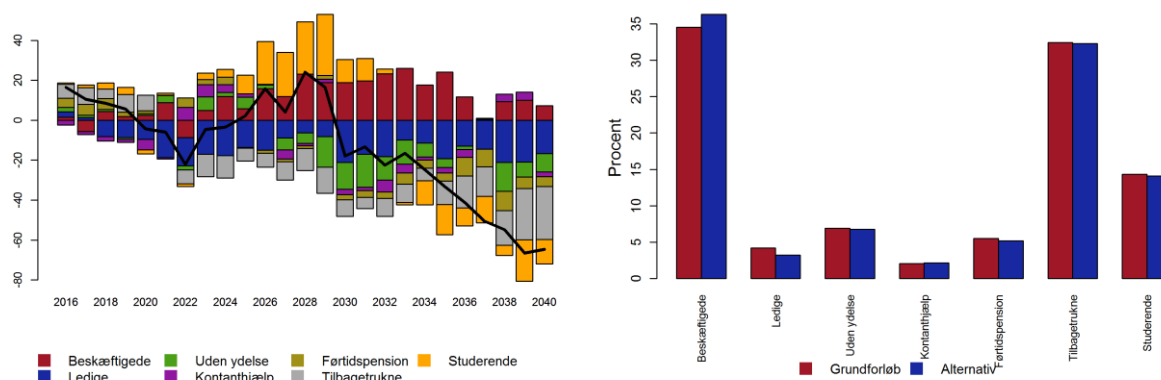
I Figur 6.20a og Figur 6.20b fremgår det endvidere klart, at beskæftigelsen stiger betydeligt relativt til grundforløbet på bekostning af primært ledige, men også i nogen grad på bekostning af kontanthjælpsmodtagere udenfor arbejdsstyrken og personer uden ydelse. Den indbyrdes forskydning mellem beskæftigede og ledige er primært direkte afledt af de ændrede adfærdsmønstre. Det lavere antal af kontanthjælpsmodtagere udenfor arbejdsstyrken og personer uden ydelse skyldes andenordenseffekter, idet der er større sandsynlighed for, at en person overgår til disse kategorier fra at være ledig i forhold til, hvis personen er i beskæftigelse. Nedskrivningen i antallet af ledige mindsker således størrelsen af den risikogruppe, som personer, der træder ud af arbejdsmarkedet fortrinsvist rekrutteres fra⁴².

⁴¹ Se Hansen og Markeprand (2015) figur 3.34 s. 58

⁴² Se Hansen og Markeprand (2015) figur 3.19 s. 42.

Figur 6.20. Ændring i befolkningens tilknytning til arbejdsmarkedet

a) Ændring i arbejdsmarkedskategorier, antal personer
 b) Tilknytning til arbejdsmarkedet, gns. år 2036-2040, grund- og alternativ forløb

Kilde: Egne beregninger på SMILE 3.0.

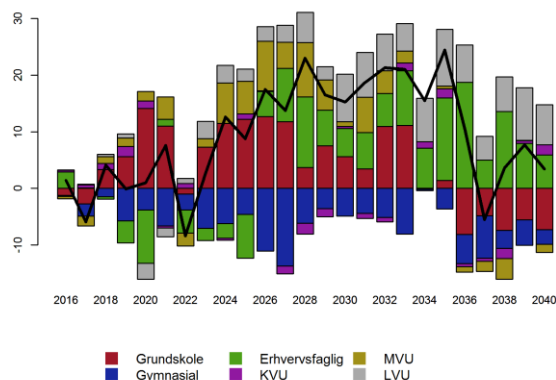
Figur 6.21a viser henholdsvis ændringen i beskæftigelsen og antallet af ledige relativt til grundforløbet fordelt på uddannelse. Det fremgår, at den øgede beskæftigelse primært ventes at udgøres af personer, der højst har en erhvervsfaglig eller en grundskole uddannelse. Antallet af beskæftigede personer med en videregående ventes også at øges relativt til grundforløbet, men mere beskedent og med en relativt stor variation over tid, mens antallet af beskæftigede personer med en gymnasial uddannelse ventes at falde. Omfanget af ændringen i beskæftigelsen fordelt på uddannelse afspejler således i stor udstrækning den generelle uddannelsessammensætning for befolkningen i Læsø Kommune, jf. Tabel 3.3. Dog er uddannelsesniveaut for personer i arbejdsstyrken, som eksperimentet er målrettet typisk lidt højere end for befolkningen som helhed, hvilket viser sig ved, at personer med en grundskoleuddannelse udgør en mindre andel af beskæftigelses- og ledighedsændringen end af den samlede befolkning. Repræsentationen af personer med en grundskoleuddannelse i beskæftigelsesændringen styrkes dog af, at disse har en markant højere ledighedsgrad end de øvrige uddannelsesgrupper og dermed i eksperimentet alt andet lige vil opleve den største absolutte reduktion i ledighedsprocenten⁴³. Opgjort over perioden 2020 til 2040 vil eksperimentet resultere i, at beskæftigelsen i gennemsnit er godt 10 personer højere årligt end i grundforløbet.

Nedskrivningen i antallet af ledige fordelt på højst fuldførte uddannelse i forhold til grundforløbet afspejler forventeligt ændringen i beskæftigelsen, jf. Figur 6.21b. Der gælder dog, at reduktionen i antallet af ledige med enten en erhvervsfaglig eller en videregående uddannelse er mindre end tilvæksten i antallet af beskæftigede med disse uddannelsesniveauer. Dette kan umiddelbart synes forklaret ved, at beskæftigede med de pågældende uddannelsesniveauer på sigt ikke blot kommer fra ledighed, men også fra grupper uden for arbejdsstyrken.

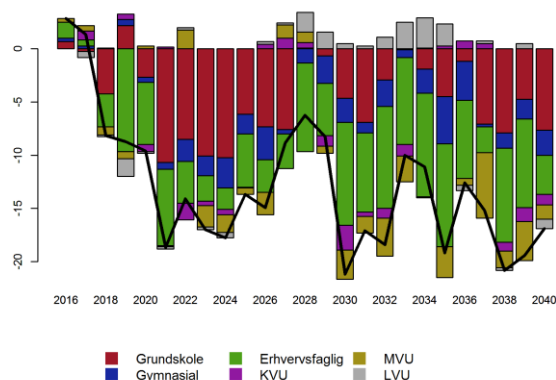
⁴³ Se Hansen og Markeprand (2015) figur 3.23b s. 45.

Figur 6.21. Ændring i antal beskæftigede og ledige fordelt på uddannelse, 16-67 år

a) Ændring i antal beskæftigede fordelt på højst gennemførte uddannelse, antal personer

b) Ændring i antal ledige fordelt på højst gennemførte uddannelse, antal personer

Kilde: Egne beregninger på SMILE 3.0.

Figur 6.22 viser henholdsvis ændringen i antallet af beskæftigede og ledige i forhold til grundforløbet fordelt på alder. Af Figur 6.22a fremgår det, at beskæftigelsen primært ventes at øges for 50-67 årige – ligesom det også er i disse aldersgrupper, hvor faldet i antallet ledige er størst.

Årsagen til, at faldet i ledigheden for de ældste aldersgrupper er mest fremtrædende skal tilskrives flere forhold. Der gælder typisk, at ledigheden generelt øges omkring tilbagetrækningsalderen og i øvrigt vil være stigende gennem fremskrivningen i takt med forøgelsen af tilbagetrækningsalderen, jf. Figur 4.4. Endvidere gælder, at den demografiske udvikling tilsiger, at antallet af 50-59-årige og 60-67-årige på det korte og mellemlange sigt, ventes at være lidt større end henholdsvis antallet af 30-39-årige og 40-49-årige i fremskrivningen, jf. Figur 2.2. Forskellen udlignes dog på sigt, hvorfor dette spiller en mindre rolle. Ovenstående giver dog anledning til, at de 50-60 årige og 60-67 årige udgør de største enkeltstående grupper blandt de ledige i forhold til at overgå til beskæftigelse, og derfor vil de største absolutte ændringer i beskæftigelsen kunne henføres til disse aldersgrupper.

Den aldersfordelte ændring i antallet af ledige i de yngre aldersgrupper er mindre end for de ældre aldersklasser og reflekteres i mindre udstrækning i mønsteret for ændringen i beskæftigelsen, jf. Figur 6.22b. Selv om ledigheden blandt de 16-29-årige er relativ høj, jf. Figur 4.4, er en stor del af denne aldersgruppe udenfor arbejdsstyrken, fordi de eksempelvis studerer⁴⁴. Antallet af ledige i denne aldersgruppe er derfor relativt lavt, hvilket betyder, at det kun er et mindre antal af de unge, eksperimentet berører. Dette også til trods for, at gruppen demografisk er forholdsvis godt repræsenteret i fremskrivningen, jf. Figur 2.2. At ændringen i ledigheden er mindre end forøgelsen af beskæftigelsen kan som før nævnt begrundes med, at beskæftigelse dæmper aldersklassernes afgang til kategorier uden for arbejdsstyrken.

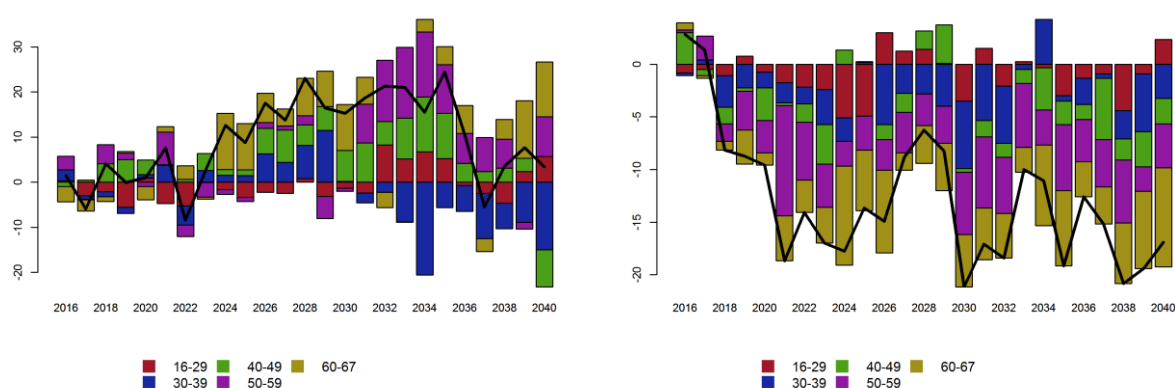
⁴⁴ I SMILE 3.0 antages forsimpelende, at uddannelsessøgende ikke kan være i beskæftigelse.

Figur 6.22. Ændring i antal beskæftigede og ledige fordelt på aldersgrupper, 16-67 år

a) Ændring i antal beskæftigede fordelt på alder

b) Ændring i antal ledige fordelt på alder

Anm.: Alle aldersgrupper. Kategorien grundskole omfatter også her personer med ukendt uddannelsesniveau. Dvs. indvandrere og børn, der er i gang med en grundskoleuddannelse.

Kilde: Egne beregninger på SMILE 3.0.

Alt i alt er eksperimentets resultater udtryk for, at øget beskæftigelse styrker befolkningens tilknytning til arbejdsmarkedet på sigt. Herudover kan den øgede erhvervsdeltagelse have både direkte og indirekte konsekvenser for befolkningens mobilitet, der her samlet set resulterer i en lidt højere fraflytningstilbøjelighed og dermed et fald i den bosiddende befolkning relativt til grundforløbet. Mobiliteten bliver i dette specifikke eksperiment ikke påvirket, idet erhvervsfrekvensen, og dermed erhvervsdeltagelsen, ikke er påvirket. Herudover er eksperimentets konsekvenser for familiestruktur og boligpræferencer generelt beskedne og ikke-monotone relativt til grundforløbet, hvorfor disse ikke omtales i nærmere detaljer.

7 Konklusion

Udviklingen i befolkningens alderssammensætning, familiestruktur, arbejdsmarkedstilknytning, uddannelsesniveau og boligefterspørgsel ventes i overordnede træk at følge udviklingen på landsplan. I enkelte tilfælde vil udviklingen i Læsø Kommune dog bevæge sig i en lidt anden retning især mht. befolkningstallet.

Befolkningens sammensætning på oprindelse forventes i Læsø Kommune på samme vis som i resten af landet at være præget af forventningen til en positiv nettoindvandring. Kommunen adskiller sig dog fra hele landet ved, at andelen af indvandrere og efterkommere er mindre historisk og også forventes at være det fremadrettet. Som nævnt indregnes ikke, at der løbende kan være tale om en forskydning i indvandringens fordeling på kommuner som følge af ændringer i visiteringskvoterne for indvandrere med flygtningestatus som opholdsgrundlag.

Som i resten af landet forventes andelen af personer ældre end 67 år at udgøre en stigende andel af den samlede befolkning i Læsø Kommune. Tilbagetrækningsreformen håndterer i kraft af en gradvis forskydning af tilbagetrækningsalderen en del af den udfordring, som en aldrende befolkning har på de kommunale budgetter. Udfordringen er dog fortsat betydelig såfremt en del af udgifterne til individuel offentlig service, herunder sundhed og ældrepleje, afholdes af kommunen. De pågældende udgifter er typisk stærkt stigende med alderen. Aldringen af befolkningen er også en væsentlig årsag til, at der i Læsø Kommune som i resten af landet forventes en større andel af ældre enlige fremadrettet. Endvidere vil unges præferencer for at leve som enlige også medvirke til, at andelen af enlige øges på bekostning af parfamilier.

Befolkningens uddannelsesniveau er som på landsplan præget af, at yngre og mere veluddannede generationer erstatter de ældre, hvilket øger det generelle uddannelsesniveau. Til trods for, at andelen af befolkningen med en erhvervsfaglig uddannelse som højst fuldførte forventes at falde til fordel for en stigning i andelen med en lang videregående uddannelse, ventes andelen med en erhvervsfaglig uddannelse også fremadrettet at være væsentlig højere i Læsø Kommune relativt til niveauet på landsplan. Tilsvarende vil andelen med en mellemlang eller lang videregående uddannelse også vedvarende ligge under landsgennemsnittet. Trods en lidt anderledes uddannelsessammensætning følger udviklingen i befolkningens arbejdsmarkedstilknytning i Læsø Kommune i store træk udviklingen på landsplan. Således skal den øgede erhvervsdeltagelse i vidt omfang tilskrives, at flere 60-67-årige indtræder på arbejdsmarkedet som følge af den gradvist forhøjede tilbagetrækningsalder.

Boligefterspørgslen i Læsø Kommune forventes fremadrettet karakteriseret ved, at forholdsmæssigt flere vil søge mod private udlejningsboliger, som typisk er etageboliger, mens færre vil efterspørge en ejerbolig, der typisk er repræsenteret ved et parcel- eller stuehus. På trods af den delvise fortrængning forventes ejerboliger og parcelhuse dog også i fremskrivningen at udgøre den dominerede boligtype og -art ligesom det historisk har været tilfældet. Den demografiske udvikling og den ændrede familiestruktur giver samlet set anledning til en mindre stigning i den samlede boligefterspørgsel i fremskrivningen. De ændrede boligpræferencer omfatter desuden en større søgning mod boliger med et mellemstort boligareal, end det historisk har været tendensen. Søgningen mod de mindre boliger er motiveret af befolkningens aldring og af den gradvist ændrede familiestruktur, der tilsiger, at en større andel af familierne ventes udgjort af enlige.

Den indbyrdes forskydning i boligpræferencerne i kommunen gengives i vidt omfang også på landsplan. Nationalt observeres således også en indbyrdes forskydning mellem ejerboliger og private udlejningsboliger, ligesom etageboliger på sigt foretrækkes frem for parcelhuse. Boligefterspørgslens andel af almene boliger øges en anelse mere, end tilfældet er på landsplan, hvor præferencerne er relativt konstante. Nationalt gengives desuden den gradvist større tilbøjelighed til at efterspørge boliger med et mindre areal dog er efterspørgslen efter de mindre boligstørrelser mindre i Læsø Kommune.

Marginaleksperimenterne belyste dels effekten af en nedjustering i ledigheden i kommunen (afsnit 6.4) og dels ændring af til- og fraflytning af familier med forskellige baggrundskarakteristika. Specielt betragtedes konsekvenserne af øget tilflytning fra storbykommunerne (afsnit 6.1), færre ældre husholdninger der fraflytter deres parcelhus (afsnit 6.2) samt øget tilflytning af familier karakteriseret ved et højt uddannelsesniveau (afsnit 6.3).

Tilflytningseksperimenterne gav i begge tilfælde anledning til en stigning i befolkningen bosiddende i Læsø Kommune. Konsekvenserne for befolkningens alderssammensætning og familiestruktur var relativt begrænsede, men kom typisk til udtryk ved, at andelen af 16-67-årige øgedes marginalt relativt til grundforløbet. Den ventede stigning i befolkningen blev begrænset af at kommunen ikke har de store uddannelsesinstitutioner, således at ekstra børn og unge der fødes på øen eller medflyttende i høj grad fraflytter kommunen senere. Mens uddannelsesniveaet sammenfattet ved uddannelsesindekset forventeligt øgedes i eksperiment 6.1 og 6.3. Befolkningens erhvervsdeltagelse reagerede i samtlige flytteeksperimenter i overensstemmelse med udviklingen i uddannelsesniveaet.

En lavere ledighedsgrad og dermed en højere beskæftigelse gav i eksperiment 6.4 anledning til en nedskrivning i den samlede befolkning bosiddende i Læsø Kommune på længere sigt. Dette finder sin forklaring i, at en øget beskæftigelsestilbøjelighed dæmper afgang fra arbejdsmarkedet til socioøkonomiske grupper uden for arbejdsstyrken og dermed motiverer en stigning i den samlede erhvervsdeltagelse relativt til grundforløbet. En højere grad af erhvervstilknytning øger befolkningens mobilitet både inden for og på tværs af kommunegrænser, hvilket således mindsker befolkningen relativt til grundforløbet. Ændringen i befolkningen rammer primært aldersgruppen 16-67 år, hvorfor andelen af personer i denne befolkningsgruppe mindskes marginalt relativt til grundforløbet. Uddannelsesindekset er generelt lidt lavere end i grundforløbet.

Betragtes marginaleksperimenterne konsekvenser for boligstrukturen havde tilflytning af højtuddannede og fra storbyerne samt de færre fraflytninger af ældre en relativt stor effekt på søgningen mod ejerboliger og dermed parcelhuse og stuehuse, mens de øvrige boligtyper berørtes i mindre udstrækning. Baseret på karakteristika for den risikogruppe, som marginaleksperimenterne berører og på den indbyrdes sammenhæng mellem boligkarakteristika, blev variationen på tværs af eksperimenterne i boligpræferencerne angående boligtype naturligt gengivet i præferencerne for de øvrige boligkarakteristika.

Formålet med marginaleksperimenterne var primært at give illustrative eksempler på ændrede adfærdsmønstre, der selv på kort eller mellemlangt sigt potentielt kan dæmpe eller øge de budgetmæssige udfordringer, som den grundlæggende strukturelle udvikling alt andet lige giver anledning til. Det er dog alene en politisk beslutning at gennemføre tiltag, der kan motivere ændringer i befolkningens beslutningsmønstre, der kan lede til ændringer i stil med de her præsenterede. Ved at belyse sammenhængen mellem modellens underliggende karakteristika

vurderes det herudover, at resultatet med fordel kan finde anvendelse til en eksempelvis mere målrettet markedsføring over for de familietyper, der vil finde allerede eksisterende boliger eller fremtidige byggeprojekter attraktive. Desuden kan ændringerne potentielt finde anvendelse til beslutningerne vedrørende omlægning eller udstykning af jord samt forhold vedrørende bevarelse af den eksisterende boligmasse.

8 Referencer

Andersen, H. S. (2015): Indvandring, integration og etnisk segregation: udviklingen i indvandringens bosætning siden 1985. København: SBI forlag (SBI, Vol. 2015:01)

DREAM (2014): Langsigtet Økonomisk Fremskrivning 2014, DREAM rapport 2014. www.dreammodel.dk.

Hansen, M. F. & T. Markeprand (2015): Fremskrivning af familiekarakteristika og boligefterspørgslen i danske kommuner. DREAM rapport 2015. www.dreammodel.dk.

Hansen J. Z., P. Stephensen & J. B. Kristensen (2013): Fremskrivning af den danske boligefterspørgsel. DREAM rapport 2013. www.dreammodel.dk.

Momentum (2014): 6. ÅRGANG. 4. UDGAVE, 18. FEBRUAR 2014, Kommunernes Landsforening. http://www.kl.dk/ImageVault/Images/id_66394/ImageVaultHandler.aspx

9 Appendiks

Tabel 9.1. Aldersfordelt beskæftigelse 16-67-årige, antal personer og (frekvenser)

	2000	2013	2020	2030	2040
Læsø					
16-29 år	107 (0.46)	42 (0.3)	65 (0.4)	65 (0.41)	52 (0.38)
30-39 år	199 (0.77)	98 (0.79)	64 (0.73)	99 (0.72)	108 (0.75)
40-49 år	246 (0.79)	183 (0.76)	140 (0.78)	91 (0.73)	131 (0.75)
50-59 år	274 (0.67)	221 (0.73)	165 (0.67)	140 (0.67)	104 (0.67)
60-67 år	46 (0.18)	105 (0.31)	112 (0.43)	103 (0.48)	108 (0.61)
Alle (16-67 år)	872 (0.6)	649 (0.57)	546 (0.59)	498 (0.59)	503 (0.64)
Nordjylland					
16-29 år	41.3 (0.42)	29.8 (0.3)	34.6 (0.34)	31.7 (0.34)	28.4 (0.32)
30-39 år	64.2 (0.78)	50.2 (0.76)	44 (0.72)	51.1 (0.73)	47.6 (0.73)
40-49 år	65 (0.81)	64.6 (0.8)	54.1 (0.76)	45.6 (0.75)	52.7 (0.76)
50-59 år	56.7 (0.71)	61.1 (0.77)	58.2 (0.72)	48.3 (0.7)	41.2 (0.69)
60-67 år	8.3 (0.19)	17.1 (0.28)	26.3 (0.44)	33.4 (0.53)	31.4 (0.59)
Alle (16-67 år)	235.6 (0.61)	222.8 (0.57)	217.2 (0.58)	210 (0.59)	201.3 (0.6)
Danmark					
16-29 år	390.7 (0.43)	293.7 (0.3)	337.6 (0.32)	324.7 (0.33)	302.1 (0.31)
30-39 år	627.7 (0.78)	525.4 (0.75)	470.7 (0.71)	559.6 (0.72)	542.8 (0.72)
40-49 år	594.8 (0.8)	650 (0.8)	570.2 (0.77)	491.2 (0.75)	580.8 (0.76)
50-59 år	538.6 (0.72)	554.6 (0.76)	570.1 (0.72)	508 (0.7)	443.2 (0.69)
60-67 år	85.3 (0.21)	165.1 (0.29)	245.9 (0.46)	333.5 (0.55)	328.5 (0.6)
Alle (16-67 år)	2237.1 (0.62)	2189 (0.58)	2194.6 (0.58)	2217 (0.59)	2197.5 (0.6)

Anm.: Frekvenserne er opgjort som andel af befolkningen i den relevante aldersgruppe. For Læsø angiver tallene i tabellen antal personer, mens tallene for landsdelen og hele landet opgøres i 1.000 personer.

Kilde: Registerdata fra Danmarks Statistik og SMILE 3.0.

Tabel 9.2. Aldersfordelt arbejdsstyrke 16-67-årige, antal personer og (frekvenser)

	2000	2013	2020	2030	2040
Læsø					
16-29 år	124 (0.53)	48 (0.35)	74 (0.46)	77 (0.49)	58 (0.43)
30-39 år	242 (0.94)	110 (0.89)	70 (0.8)	110 (0.81)	119 (0.82)
40-49 år	279 (0.9)	210 (0.88)	153 (0.85)	99 (0.8)	144 (0.83)
50-59 år	327 (0.8)	250 (0.83)	187 (0.76)	156 (0.75)	119 (0.76)
60-67 år	50 (0.2)	108 (0.32)	126 (0.49)	117 (0.55)	126 (0.72)
Alle (16-67 år)	1022 (0.7)	726 (0.64)	610 (0.65)	559 (0.67)	566 (0.72)
Nordjylland					
16-29 år	46.6 (0.48)	34.1 (0.34)	39.7 (0.39)	36.5 (0.39)	32.8 (0.37)
30-39 år	71 (0.87)	54.4 (0.82)	48.6 (0.79)	56.4 (0.81)	52.6 (0.8)
40-49 år	70 (0.87)	68.8 (0.85)	59 (0.83)	49.9 (0.82)	57.4 (0.83)
50-59 år	64 (0.8)	65.7 (0.83)	64.4 (0.79)	53.8 (0.78)	45.9 (0.77)
60-67 år	8.9 (0.2)	17.9 (0.29)	29.5 (0.5)	38.6 (0.62)	36.7 (0.69)
Alle (16-67 år)	260.5 (0.68)	240.9 (0.62)	241.3 (0.64)	235.2 (0.66)	225.4 (0.67)
Danmark					
16-29 år	428.7 (0.47)	331.8 (0.34)	390.3 (0.37)	375.5 (0.38)	349.5 (0.36)
30-39 år	678.3 (0.84)	570.1 (0.81)	522.9 (0.79)	620.8 (0.8)	602.5 (0.8)
40-49 år	631.1 (0.85)	693.4 (0.85)	621.9 (0.83)	540 (0.82)	636.2 (0.83)
50-59 år	590 (0.79)	596.1 (0.82)	630 (0.79)	565.4 (0.78)	494.4 (0.77)
60-67 år	90.8 (0.23)	172.9 (0.31)	274.9 (0.51)	384.7 (0.63)	381.8 (0.7)
Alle (16-67 år)	2418.9 (0.67)	2364.4 (0.63)	2439.9 (0.64)	2486.5 (0.66)	2464.4 (0.67)

Anm.: Frekvenserne er opgjort som andel af befolkningen i den relevante aldersgruppe. For Læsø angiver tallene i tabellen antal personer, mens tallene for landsdelen og hele landet opgøres i 1.000 personer.

Kilde: Registerdata fra Danmarks Statistik og SMILE 3.0.

Tabel 9.3. Aldersfordelt ledighed 16-67-årige, antal personer og (frekvenser)

	2000	2013	2020	2030	2040
Læsø					
16-29 år	17 (0.14)	6 (0.12)	9 (0.12)	11 (0.15)	6 (0.11)
30-39 år	43 (0.18)	12 (0.11)	7 (0.09)	11 (0.1)	11 (0.09)
40-49 år	33 (0.12)	27 (0.13)	13 (0.09)	8 (0.08)	13 (0.09)
50-59 år	53 (0.16)	29 (0.12)	22 (0.12)	16 (0.11)	14 (0.12)
60-67 år	4 (0.08)	3 (0.03)	13 (0.11)	14 (0.12)	18 (0.14)
Alle (16-67 år)	150 (0.15)	77 (0.11)	64 (0.11)	61 (0.11)	63 (0.11)
Nordjylland					
16-29 år	5.2 (0.11)	4.3 (0.13)	5.1 (0.13)	4.8 (0.13)	4.3 (0.13)
30-39 år	6.8 (0.1)	4.2 (0.08)	4.6 (0.1)	5.3 (0.09)	5 (0.09)
40-49 år	5 (0.07)	4.3 (0.06)	4.9 (0.08)	4.4 (0.09)	4.8 (0.08)
50-59 år	7.2 (0.11)	4.6 (0.07)	6.2 (0.1)	5.5 (0.1)	4.7 (0.1)
60-67 år	0.6 (0.07)	0.7 (0.04)	3.2 (0.11)	5.3 (0.14)	5.3 (0.14)
Alle (16-67 år)	24.9 (0.1)	18.1 (0.08)	24 (0.1)	25.2 (0.11)	24.1 (0.11)
Danmark					
16-29 år	38.1 (0.09)	38.1 (0.11)	52.6 (0.13)	50.8 (0.14)	47.4 (0.14)
30-39 år	50.6 (0.07)	44.7 (0.08)	52.2 (0.1)	61.2 (0.1)	59.7 (0.1)
40-49 år	36.3 (0.06)	43.4 (0.06)	51.6 (0.08)	48.9 (0.09)	55.4 (0.09)
50-59 år	51.4 (0.09)	41.4 (0.07)	59.9 (0.1)	57.4 (0.1)	51.2 (0.1)
60-67 år	5.4 (0.06)	7.8 (0.04)	29 (0.11)	51.2 (0.13)	53.2 (0.14)
Alle (16-67 år)	181.8 (0.08)	175.4 (0.07)	245.3 (0.1)	269.5 (0.11)	267 (0.11)

Anm.: Frekvenserne er opgjort som andel af arbejdsstyrken i den relevante aldersgruppe. For Læsø angiver tallene i tabellen antal personer, mens tallene for landsdelen og hele landet opgøres i 1.000 personer.

Kilde: Registerdata fra Danmarks Statistik og SMILE 3.0.

Tabel 9.4. Antal og andel boliger fordelt på boligtype for Læsø, Nordjylland og hele landet, antal boliger

	2000	2013	2020	2030	2040
Læsø					
Ejer	844 (81.6%)	767 (76.7%)	675 (68.3%)	624 (61.6%)	596 (59.9%)
Almen	31 (3%)	2 (0.2%)	15 (1.5%)	27 (2.7%)	32 (3.2%)
Andel	0 (0%)	1 (0.1%)	2 (0.2%)	4 (0.4%)	5 (0.5%)
Offentlig udlejning	31 (3%)	45 (4.5%)	43 (4.4%)	44 (4.4%)	47 (4.7%)
Privat udlejning	128 (12.4%)	185 (18.5%)	254 (25.7%)	313 (30.9%)	315 (31.7%)
Nordjylland					
Ejer	160.8 (62.3%)	157.7 (57.3%)	158.3 (55.3%)	157.9 (54.2%)	154 (53.3%)
Almen	40.6 (15.7%)	47 (17.1%)	50.5 (17.7%)	52.4 (18%)	52.9 (18.3%)
Andel	7.7 (3%)	10.1 (3.7%)	10.3 (3.6%)	10.6 (3.6%)	10.6 (3.7%)
Offentlig udlejning	4.8 (1.9%)	5 (1.8%)	5 (1.7%)	5.7 (2%)	6.4 (2.2%)
Privat udlejning	44.3 (17.1%)	55.2 (20.1%)	61.9 (21.6%)	64.9 (22.3%)	64.8 (22.4%)
Danmark					
Ejer	1292.2 (52.8%)	1319.3 (50.3%)	1355.3 (48.3%)	1391.7 (47.2%)	1402.5 (46.5%)
Almen	483.3 (19.8%)	537.1 (20.5%)	581.3 (20.7%)	616 (20.9%)	634.6 (21.1%)
Andel	159.7 (6.5%)	205.1 (7.8%)	211.4 (7.5%)	225.3 (7.6%)	235.1 (7.8%)
Offentlig udlejning	45.7 (1.9%)	48.9 (1.9%)	49.2 (1.8%)	56.3 (1.9%)	63.6 (2.1%)
Privat udlejning	465.1 (19%)	514 (19.6%)	606.4 (21.6%)	659.8 (22.4%)	678.4 (22.5%)

Anm.: For Læsø angiver tallene i tabellen antal boliger, mens tallene for landsdelen og hele landet opgøres i 1.000 boliger.

Kilde: Registerdata fra Danmarks Statistik og SMILE 3.0.

Tabel 9.5. Antal og andel boliger fordelt på boligart for Læsø, Nordjylland og hele landet, antal boliger

	2000	2013	2020	2030	2040
Læsø					
Stuehus	152 (14.7%)	137 (13.7%)	111 (11.2%)	99 (9.7%)	91 (9.1%)
Parcelhus	755 (72.8%)	683 (68.3%)	650 (65.7%)	643 (63.5%)	613 (61.6%)
Rækkehus	59 (5.7%)	117 (11.7%)	127 (12.8%)	141 (14%)	148 (14.9%)
Etagebolig	52 (5%)	34 (3.4%)	60 (6.1%)	83 (8.2%)	92 (9.3%)
Øvrige	19 (1.9%)	29 (2.9%)	40 (4.1%)	47 (4.6%)	50 (5.1%)
Nordjylland					
Stuehus	24.1 (9.2%)	21.3 (7.7%)	19.9 (7%)	18 (6.2%)	16.1 (5.6%)
Parcelhus	131.6 (50.6%)	136.4 (49.6%)	137.1 (47.9%)	136.9 (47%)	133.9 (46.4%)
Rækkehus	29.4 (11.3%)	37.9 (13.8%)	41.2 (14.4%)	44.4 (15.2%)	45.2 (15.7%)
Etagebolig	67.3 (25.8%)	73.7 (26.8%)	79.4 (27.8%)	83 (28.5%)	83.8 (29%)
Øvrige	7.9 (3%)	5.7 (2.1%)	8.4 (2.9%)	9.3 (3.2%)	9.7 (3.4%)
Danmark					
Stuehus	128.2 (5.2%)	111.2 (4.2%)	111.2 (4%)	106.8 (3.6%)	101.9 (3.4%)
Parcelhus	994 (40.3%)	1050.7 (40%)	1088.2 (38.8%)	1114.3 (37.8%)	1116.4 (37%)
Rækkehus	312 (12.7%)	386 (14.7%)	413.1 (14.7%)	442.5 (15%)	454.9 (15.1%)
Etagebolig	935.9 (38%)	1006.6 (38.4%)	1098.7 (39.2%)	1183.7 (40.1%)	1234.9 (41%)
Øvrige	95 (3.9%)	70 (2.7%)	92.4 (3.3%)	101.7 (3.4%)	106.2 (3.5%)

Anm.: For Læsø angiver tallene i tabellen antal boliger, mens tallene for landsdelen og hele landet opgøres i 1.000 boliger.

Kilde: Registerdata fra Danmarks Statistik og SMILE 3.0.

Tabel 9.6 Antal og andel boliger fordelt på boligstørrelse for Læsø, Nordjylland og hele landet, antal boliger

	2000	2013	2020	2030	2040
Læsø					
0-59 m ²	40 (3.9%)	47 (4.7%)	38 (3.9%)	40 (3.9%)	39 (3.9%)
60-79 m ²	95 (9.2%)	111 (11.1%)	107 (10.8%)	104 (10.2%)	105 (10.5%)
80-99 m ²	186 (17.9%)	131 (13.1%)	156 (15.8%)	172 (17%)	175 (17.6%)
100-119 m ²	199 (19.2%)	154 (15.4%)	167 (16.9%)	178 (17.6%)	180 (18%)
120-159 m ²	310 (29.9%)	314 (31.4%)	287 (29%)	289 (28.5%)	278 (28%)
159- m ²	206 (19.9%)	243 (24.3%)	233 (23.6%)	231 (22.8%)	218 (22%)
Nordjylland					
0-59 m ²	24.6 (9.5%)	23.6 (8.6%)	21.1 (7.4%)	21 (7.2%)	20.9 (7.2%)
60-79 m ²	39.2 (15.1%)	42.5 (15.5%)	41.8 (14.6%)	41.6 (14.3%)	41.2 (14.3%)
80-99 m ²	45.4 (17.5%)	46.2 (16.8%)	53.9 (18.9%)	57.9 (19.9%)	58.8 (20.4%)
100-119 m ²	36.9 (14.2%)	36.1 (13.1%)	40.6 (14.2%)	43.5 (14.9%)	44.5 (15.4%)
120-159 m ²	64.3 (24.8%)	66.1 (24%)	68.1 (23.8%)	68.9 (23.6%)	67.6 (23.4%)
159- m ²	48.8 (18.8%)	60.5 (22%)	60.4 (21.1%)	58.6 (20.1%)	55.7 (19.3%)
Danmark					
0-59 m ²	336.2 (13.7%)	318 (12.1%)	312.5 (11.1%)	320.7 (10.9%)	327.2 (10.9%)
60-79 m ²	457.5 (18.7%)	480.2 (18.3%)	488 (17.4%)	503.5 (17.1%)	514 (17.1%)
80-99 m ²	465.1 (19%)	488 (18.6%)	563.4 (20.1%)	616.7 (20.9%)	641.9 (21.3%)
100-119 m ²	331.5 (13.5%)	349.6 (13.3%)	399.3 (14.2%)	438 (14.9%)	457.5 (15.2%)
120-159 m ²	517.2 (21.1%)	555.1 (21.2%)	588.9 (21%)	611.3 (20.7%)	616.8 (20.5%)
159- m ²	342.7 (14%)	433.5 (16.5%)	451.7 (16.1%)	458.9 (15.6%)	456.9 (15.2%)

Anm.: For Læsø angiver tallene i tabellen antal boliger, mens tallene for landsdelen og hele landet opgøres i 1.000 boliger.

Kilde: Registerdata fra Danmarks Statistik og SMILE 3.0.

Tabel 9.7 Absolut og relativ ændring i bolig efterspørgslen relativt til grundforløbet for øget tilflytning fra storbykommuner fordelt på boligkarakteristika, antal boliger (pct.)

	2020	2025	2030	2035	2040
Boligtype					
Ejer	17.6 (2.6%)	21.7 (3.4%)	17 (2.8%)	10.5 (1.8%)	13.1 (2.2%)
Almen	3.2 (23.8%)	0.1 (0.4%)	0.2 (1%)	0.9 (3.2%)	0.7 (2.4%)
Andel	-0.8 (-37.5%)	-1.2 (-43.8%)	0.4 (12.5%)	2.3 (63.6%)	3.2 (95%)
Offentlig udlejning	-8.4 (-20.7%)	-9.2 (-19.7%)	-2.3 (-4.7%)	-6.1 (-11.6%)	-11.4 (-21.3%)
Privat udlejning	-0.7 (-0.3%)	6 (2%)	6.9 (2.2%)	5.9 (1.9%)	3 (0.9%)
Boligart					
Stuehus	3.1 (2.8%)	6.3 (6.1%)	8.6 (9.2%)	3.4 (3.6%)	2.1 (2.3%)
Parcelhus	15.6 (2.4%)	11.4 (1.8%)	5.2 (0.8%)	1.4 (0.2%)	15.2 (2.5%)
Rækkehus	-8.1 (-6.7%)	2.4 (1.9%)	7.8 (5.5%)	3.4 (2.4%)	-4.7 (-3.2%)
Etagebolig	0.8 (1.3%)	-7.6 (-9.3%)	-6.7 (-7.7%)	-6.4 (-6.8%)	-7.9 (-7.9%)
Andet	-0.5 (-1.3%)	4.8 (11.3%)	7.3 (16.8%)	11.8 (27.1%)	4 (8%)
Boligstørrelse					
0-59 m ²	0.2 (0.5%)	0.8 (1.9%)	-0.5 (-1.2%)	-0.8 (-2.2%)	-3.6 (-8.3%)
60-79 m ²	-6.3 (-6%)	-7.6 (-6.8%)	2.1 (1.9%)	3.6 (3.4%)	2.6 (2.4%)
80-99 m ²	-10.6 (-6.8%)	-7.2 (-4.4%)	-10.9 (-6.4%)	-12.2 (-6.9%)	-9.8 (-5.6%)
100-119 m ²	2.7 (1.7%)	-3.5 (-2.1%)	4.7 (2.8%)	-9.2 (-5.2%)	-12.3 (-6.9%)
120-159 m ²	13.5 (4.7%)	10.3 (3.6%)	13.1 (4.6%)	12.5 (4.5%)	9.1 (3.3%)
160- m ²	11.5 (4.9%)	24.6 (10.6%)	13.7 (6%)	19.7 (9%)	22.6 (10.5%)
Bystørrelse					
Over 50.000	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)
10.000-50.000	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)
1000-10.000	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)
Under 1000	7 (0.7%)	16.9 (1.7%)	18.3 (1.8%)	12.6 (1.3%)	7.3 (0.7%)

Anm.: Antal boliger tælles i decimaltal idet resultatet præsenteret her stammer fra en gennemsnitsberegning af fire uafhængige kørsler på SMILE.

Kilde: Egen beregninger på SMILE

Tabel 9.8 Absolut og relativ ændring i boligefterspørgslen relativt til grundforløbet for færre fraflyttere fra parcelhuse fordelt på boligkarakteristika, antal boliger (pct.)

	2020	2025	2030	2035	2040
Boligtype					
Ejer	8.5 (1.3%)	35 (5.5%)	46.5 (7.5%)	36.3 (6.1%)	30 (5.1%)
Almen	3.2 (23.8%)	4.3 (23.2%)	2.5 (10.4%)	3.4 (12.1%)	1 (3.2%)
Andel	0 (0%)	0.8 (31.2%)	1.9 (57.5%)	2.6 (70.5%)	1.4 (42.5%)
Offentlig udlejning	-1.9 (-4.7%)	-7.8 (-16.5%)	-13 (-27.1%)	-18.3 (-35%)	-21.2 (-39.4%)
Privat udlejning	-12.5 (-5%)	-31.6 (-10.4%)	-22 (-7%)	-27 (-8.5%)	-27.8 (-8.6%)
Boligart					
Stuehus	-3.6 (-3.1%)	3.2 (3.1%)	4.1 (4.4%)	-2.3 (-2.5%)	-2.1 (-2.3%)
Parcelhus	5.4 (0.8%)	19 (2.9%)	47.5 (7.4%)	39.2 (6.3%)	36.5 (6%)
Rækkehus	-13.3 (-11.1%)	-15.8 (-12.1%)	-25.9 (-18.3%)	-19.1 (-13.2%)	-24.5 (-16.4%)
Etagebolig	7.9 (14.1%)	-6.4 (-7.8%)	-11.5 (-13.1%)	-21.7 (-22.9%)	-21.9 (-22%)
Andet	1 (2.6%)	0.8 (2%)	1.6 (3.6%)	0.8 (1.9%)	-4.5 (-9%)
Boligstørrelse					
0-59 m ²	2.7 (7.3%)	-4.9 (-11.3%)	-2.3 (-5.5%)	2.2 (5.7%)	-1.3 (-3.1%)
60-79 m ²	-5.8 (-5.5%)	-13.9 (-12.4%)	-20.3 (-17.8%)	-16.5 (-15.6%)	-22 (-20.6%)
80-99 m ²	-6.2 (-4%)	-2.4 (-1.5%)	-5.2 (-3.1%)	-22 (-12.5%)	-23.9 (-13.6%)
100-119 m ²	0.9 (0.5%)	7.1 (4.2%)	15.9 (9.5%)	2.8 (1.6%)	-7.2 (-4%)
120-159 m ²	4 (1.4%)	12 (4.2%)	14 (4.9%)	8.2 (3%)	12.8 (4.6%)
160- m ²	1.8 (0.8%)	2.9 (1.3%)	13.6 (6%)	22.4 (10.1%)	25.1 (11.7%)
Bystørrelse					
Over 50.000	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)
10.000-50.000	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)
1000-10.000	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)
Under 1000	-4.5 (-0.5%)	-0.6 (-0.1%)	10.8 (1.1%)	-5.4 (-0.6%)	-19.6 (-2%)

Anm.: Antal boliger tælles i decimaltal idet resultatet præsenteret her stammer fra en gennemsnitsberegning af fire uafhængige kørsler på SMILE.

Kilde: Egen beregninger på SMILE

Tabel 9.9 Absolut og relativ ændring i boligefterspørgslen relativt til grundforløbet for øget tilflytning med videregående uddannelse fordelt på boligkarakteristika, antal boliger (pct.)

	2020	2025	2030	2035	2040
Boligtype					
Ejer	13.3 (2%)	37.2 (5.9%)	37 (6%)	35.2 (5.9%)	46.8 (8%)
Almen	0.4 (3.1%)	3.3 (17.9%)	1.2 (5.2%)	-0.1 (-0.3%)	4.7 (15.3%)
Andel	-1 (-50%)	-0.2 (-6.3%)	1.9 (57.5%)	2.1 (56.8%)	2.4 (72.5%)
Offentlig udlejning	-5.4 (-13.3%)	-7.2 (-15.4%)	-2.8 (-5.7%)	-7.8 (-15%)	-8.9 (-16.6%)
Privat udlejning	-1.7 (-0.7%)	-9.9 (-3.3%)	-5 (-1.6%)	5.5 (1.7%)	-14.7 (-4.6%)
Boligart					
Stuehus	6.7 (5.8%)	11 (10.7%)	16.9 (18%)	9.7 (10.4%)	7.9 (8.7%)
Parcelhus	8.2 (1.3%)	15.2 (2.3%)	13.4 (2.1%)	22.9 (3.7%)	35.7 (5.9%)
Rækkehus	-13.1 (-10.9%)	-5.1 (-3.9%)	0.1 (0.1%)	-2.3 (-1.6%)	-5 (-3.4%)
Etagebolig	5.9 (10.5%)	-2 (-2.4%)	-1.6 (-1.8%)	0.8 (0.9%)	-5 (-5.1%)
Andet	-2 (-5.3%)	4.1 (9.6%)	3.6 (8.2%)	3.8 (8.8%)	-3.2 (-6.5%)
Boligstørrelse					
0-59 m ²	1.9 (5.3%)	-3.9 (-9%)	-1.3 (-3%)	-0.3 (-0.9%)	-7.1 (-16.3%)
60-79 m ²	-0.8 (-0.8%)	-5.1 (-4.6%)	0.2 (0.2%)	5.7 (5.5%)	1.8 (1.7%)
80-99 m ²	-5.6 (-3.6%)	9.1 (5.6%)	3.5 (2%)	-10.2 (-5.8%)	-2.8 (-1.6%)
100-119 m ²	-3.3 (-2.1%)	0.8 (0.5%)	7.8 (4.7%)	-2.6 (-1.5%)	0.5 (0.3%)
120-159 m ²	8.2 (2.9%)	6.7 (2.3%)	8.3 (2.9%)	11.5 (4.2%)	10.1 (3.6%)
160- m ²	5.2 (2.2%)	15.6 (6.7%)	13.8 (6.1%)	30.8 (14%)	27.8 (12.9%)
Bystørrelse					
Over 50.000	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)
10.000-50.000	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)
1000-10.000	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)
Under 1000	3.3 (0.3%)	20.1 (2%)	31.1 (3.1%)	34 (3.5%)	28 (2.9%)

Anm.: Antal boliger tælles i decimaltal idet resultatet præsenteret her stammer fra en gennemsnitsberegning af fire uafhængige kørsler på SMILE.

Kilde: Egen beregninger på SMILE